

Тиждень

український

www.ut.net.ua

Газові підозри
британського
аналітика
Джеймса Шерра.
Стор. 14

№ 11 (20) 14 – 20 БЕРЕЗНЯ

ЖИТТЯ ПІСЛЯ ПОЛІТИЧНОЇ СМЕРТІ

Де працюють колишні
нардепи. Стор. 20

20 ГРИВЕНЬ ЗА БУХАНЕЦЬ

Дорогі сорти хліба стають
дедалі популярнішими.
Стор. 34

ОСТАННІЙ СПУСК

У Грузії ще можна
покататися на лижах.
Стор. 60

СТОЛИЦЯ АВАНГАРДУ

ISSN 1996-1561

11>

У ХАРКОВІ НАУКОВЦІ, ПИСЬМЕННИКИ І НАВІТЬ
БАЗАР є втіленням сучасності. СТОР. 30, 40, 56

Ігор Закус

представляє

JAZZ КОЛОСС Medium Cool

Тріо Наталії Лебедової

Наталія Лебедєва
- рояль

Ігор Закус
- бас-гітара

Олексій Фантаєв
- ударні

Спеціальний гість:

Артем Менделенко
- саксофон

КВІТКИ ПРОДАЮТЬСЯ В ТЕАТРАЛЬНИХ КАСАХ ТА В КНИГАРНІ

«Темпора»

видавництво
TEMPORA
TEMPO ET VITA VERITAS

Ігор
Закус

25
БЕРЕЗНЯ

19:00

«УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ»

вул. Хрещатик, 2

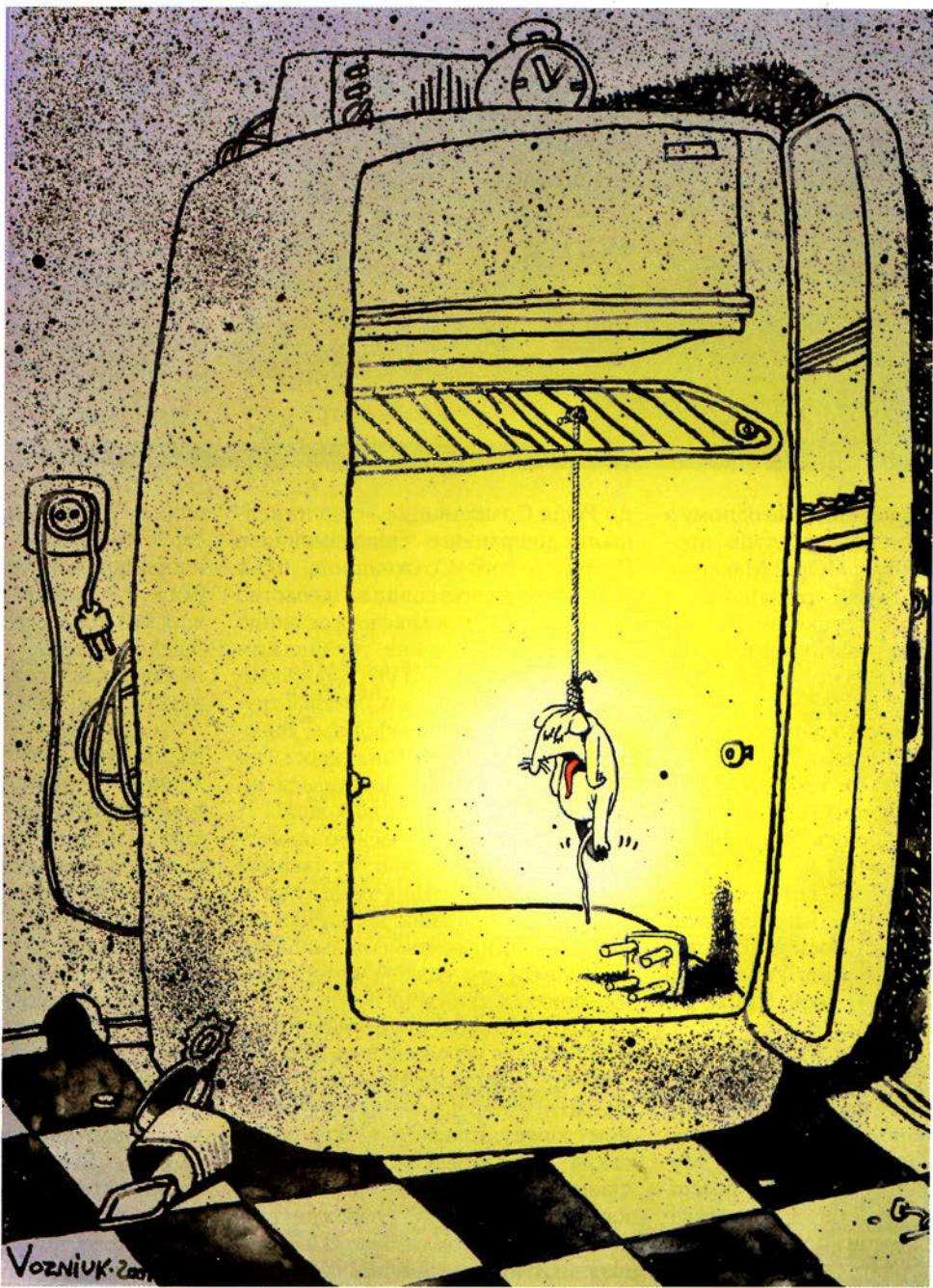
РЕНЕСАНС 96.8
БІЗНЕС РАДІО

муз. **X**БІРЖА
www.x-mb.com.ua

ОБРАЗ

У понеділок почався Великий передвілкодній піст. Проте, як свідчить статистика, охочих постувати останніми роками не

змінювати щось у своєму раціоні – серед студентів Це й не дивно – з нашими стипендіями скоромного не поїсти. Малюнок Василія Весніка.

те, що не поблизуло, а меновіть трішки поменшого. При цьому можна простежити ізкуту тенденцію: строго дотримуються спільноти в останні роки в основному

аморочнога пікніка та пасількою! Якщо ж кінка є більше обіттою, то відповіння на її блакоту та же згубають

Тиждень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тиждень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Роман Кульчицький
Заступник головного редактора Павло Солодко
Відділ політики Анатолій Бондаренко
Відділ економіки Сергій Лук'яніук
Відділ розслідувань Андriй Lavrik
Відділ новин Наталя Васютин
Відділ країни Ігор Кручик
Відділ історії та науки Роман Кабаній
Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко
Спеціальний кореспондент Марія Старожицька
Літературний редактор Ольга Артох
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник

Відповідальний секретар Юрій Коломицев
Арт-директор Надія Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков,
Микола Титаренко
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Вікторія Буянова, Анатолій Белов
Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Коректори Марина Петрова, Світлана Столова
Відділ реклами Алла Левковська
Відділ розповсюдження Наталя Асташ'єва
Відділ маркетингу Сергій Крітан
Помічник шеф-редактора Олена Чекан
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.

Друк ТОВ «Новий друк»
Київ, вул. Магніторська, 1
№ зам. 08-3842
Наклад 18 700
Адреса редакції 03040, Київ,
вул. Васильківська, 2 а
Юридична адреса 01030, Київ,
вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
Телефон (044) 503 3740
Виходить щотижня
Розповсюджується в роздрібній торгівлі
та за передплатою
Ціна договірна
Передплатний індекс 99319

ПОГАНІЙ ПРИКЛАД

ЮРІЙ МАКАРОВ
шеф-редактор

Ну, нарешті! На одному з інтернет-форумів прочитав: «Юрій Макаров, відомий русофоб»... і далі за текстом. Звісно, «відомий» — це нібіто комплімент. Що ж до «русофоба», доведеться пояснити.

Жодного разу в жодному своєму тексті я не висловлювався негативно про Росію як таку — ані котлину, ані сучасну. Очевидно, «антиросійськість» якось там вираховується, виходячи з моєї проукраїнської позиції. Цей стереотип певної категорії сусідів (і співвітчизників!) виглядає досить красномовно: якщо ти любиш Україну, ти автоматично проти Росії. Що ж, панове, це ви сказали!

Тепер по суті. Так, я не люблю Росію. Точніше, я її боюся. Але не всю.

Не уявляю свого життя без «Анни Кареніної», «Братів Карамазових», «Вишневого саду», без Мусоргського, Чайковського і Рахманінова, без Врубеля і Борисова-Мусатова — це моя Росія, яку в мене ніхто не відбере.

Ніколи не забуду, з якими почуттями чekали ми нової книжки «Нового міра», як іздили до Москви, сподіваючись потрапити на Таганку чи у Великий зал консерваторії, як нам бракувало спілкування з російськими колегами й друзями. Колись ми любили Росію за те, що там було значно менше обережності. Ніде правди діти, там дихалося вільніше. Там була шпаринка, крізь яку потрапляла до нас свіжа думка. У Росії (точніше, в Москві, частково в Ленінграді) більш-менш вільно обговорювали те, за що в нас сиділи. Куди все це поділося? Де Росія Сахарова?

Де Росія Солженицина — не нинішнього довірливого співрозмовника Путіна, а того Солженицина, який першим похитнув совіцьку ідеологію (і, що для мене важливо не в останню чергу, віддав належне українським повстанцям у ГУЛАГу)? Куди поділася Росія Тарковського, братів Стругацьких, Бродського, Тріфонова, Висоцького, Окуджави? Вона якось затихла, розчинилася, затулилася іншою Росією — чужою, ворожою.

Це було б моєю власною проблемою, предметом особистих рефлексій — сентиментальних чи не дуже — якби не дві обставини: намагання нинішньої, геть не сентиментальної Росії регулювати світ навколо себе і поганий приклад, який вона нам подає.

Кількість періодичних видань, що номінально є українськими, а фактично виробляються в Росії, можна визначити в першому-лішому газетному кіоску. Кількість власне російських телеканалів, а також російських програм на українських каналах, відповідно, — ввімкнувши телевізор. Це можна було б назвати вільним інформаційним обміном, якби російські медії не керувалися (а подекуди й підгодовувалися) безпосередньо з Кремлем. У такому разі це вже називається не інформацією, а пропагандою — в найгіршому розумінні цього слова. Маніпуляції з висвітленням наших подій у російських новинах і ток-шоу стали загальним місцем: пересмікування, хамські коментарі та пряма брехня нікого навіть не дивують. Цікаво було б оцінити в грошовому вимірі цілеспрямований вплив Росії на українські політичні процеси, не кажучи про хаотичну інформаційну війну без жодної мети, для годиться. Москва

щоразу гнівається, коли Київ демонструє бодай якісь рухи в західному напрямку, й не усвідомлює, що своїми втручаннями, претензіями та зачіпками тільки легітимізує ці рухи. Звісно, питання «хто першим почав» не завжди має сенс, але в нашому випадку, схоже, має. Список потрібен?

А ще більше я боюся не прямого впливу, чи то політичного, чи то ідеологічного, чи то культурного (якщо домовитися називати культурою Галкіна з Петросяном), а страшної сили прикладу для наслідування — прикладу, який розбещує самим фактом свого існування. Суспільство тримається на неформальних домовленостях, на системі загальнозвізнаних поглядів на те, що припустимо і чого робити не можна в жодному разі. І в цьому сенсі «особливий шлях», який демонструє сусідня країна, лякає мене силою прецеденту. Якщо ім можна так організувати життя, можна й нам? Весело і безкарно.

Я навмисно пишу не «держава», а «країна», бо особливий шлях сучасної Росії, як показує досвід останніх виборів, демонструє дивну солідарність навколо кількох засадничих, здавалося б несумісних, принципів. Цинізм і месіанство. Здатність легко ображатися й звичка легко ображати. Корупція і вибіркове правосуддя. Корпоративізм і деградація соціальних інститутів, себто схильність громадян перекладати відповідальність за себе на державу, а тієї, у свою чергу, — на лідера нації.

По-перше, ми не можемо собі дозволити облаштувати країну саме таким чином, бо не маємо запасу міцності, який забезпечується нафтогазовою рентою. По-друге... просто не хочеться жити в такій країні. ■

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

30 СВІТЛО Й ТІНЬ «БАРАБАШОВО»

До 10 мільярдів грн щороку можуть обертається на цьому ринку

ФОТО: REUTERS

36 ЗА ЗАКОНОМ ГІР

Ексклюзивний репортаж
Тижня з Вірменії

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

56 ХАРКІВСЬКИЙ КОНСТРУКТИВІЗМ

Держпром не потрапить до списку ЮНЕСКО

ОБРАЗ

- 1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.**
Малюнок Василя Вознюка

ОСОБИСТА ДУМКА

- 2 ПОГАНІЙ ПРИКЛАД.**
Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

- 4 ФОТО ТИЖНЯ.**
Ненависть
- 6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.**
Скажемо деревам «Так!»
- 12 СУБ'ЄКТИВ.** Слиновидлення

ВПРИТУЛА

- 14 ОСОБЛИВІ ВІЙНИ.**
Інтерв'ю з британським аналітиком Джеймсом Шерром

- 20 ЖИТЬ ПІСЛЯ РАДИ.**
«Політичні трупи» не хочуть повернутися в Парламент

- 22 НА СЦІНІ «ГАЗПРОМУ».**
Політичні маневри газового монополіста

- 24 ГАЗОВА ГРАМОТА.**
Тиждень відповідає на головні питання, пов'язані з газом

- 26 ТЮРЕМНИЙ МАЗОХІЗМ.**
Навіщо зеки себе калічать

- 30 СВІТЛО Й ТІНЬ «БАРАБАШОВО».**
Зворотний бік найбільшого у Європі базару

- 34 ХЛІБНА РОЗКІШ.**
У нас з'явилися хлібні гурмані

- 36 ЗА ЗАКОНОМ ГІР.**
У Вірменії триває інформаційна блокада

ТЕМА ТИЖНЯ

- 40 АВАНГАРДНИЙ СИНДРОМ ХАРКОВА.**
Місто, що генерує ідейні прориви

МИ

- 50 ТОРГОВИЩЕ ХХІ СТОЛІТтя.**
У Харкові базарують по-сучасному

- 55 «КУМОКРАТІЯ» – ЩИРА, АЛЕ ПРИМІТИВНА.**
Авторська колонка Олексія Сокирко

- 56 ЗАПОВІДНИК ДЕРЖПРОМІСЛОВОСТІ.**
Шедевр конструктивізму бореться за виживання

НАВІГАТОР

- 60 ЛІЖІ У СТИЛІ САКАРТВЕЛО.**
На прськолижних курортах Грузії люблять українців

- 66 ПОЦІЛУЙ МЕНЕ, КІБОРЖЕ!**
Андроїди-кухарі вже є, на черзі – кіборги-коханці

- 68 ВЕЛИКІ ГАСТРОЛІ.** Починається новий сезон перегонів «Формули-1»

- 70 КРИЗА ЖАНРУ.** Скульптори віддають перевагу ототелім дівчатам

- 73 ГІПСОВІ ФОРМИ РЕАЛЬНОСТІ**
Авторська колонка Сергія Жадана

- 74 МІТІН ЗООПАРК.** Дмитро Кравцов – художник-енциклопедист

- 76 ВІДГУКИ.** Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи

- 78 АНОНСИ.** Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

- 80 Кілька слів від журналістів *Тижня***

70 ВИСТАВКА СКУЛЬПТУР.

В Українському домі виставлено роботи Архипенка, Родена і Пінзеля

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

Ненависть

У минулі вихідні по обидва боки стіни, що відмежовує Ізраїль від сектору Гази, панували різні пристрасті. В Єрусалимі ховали 8 юнаків (наймолодшому з них виповнилося 15 років) – студентів юдейської релігійної школи «Мірказ ха-Рав», яких розстрілював палестинський терорист-одинак. Араби, навпаки, автоматними чергами святкували акт помсти, місцеві жителі роздавали солодощі й вітали один одного з черговою перемогою. Мабуть, палестинці вірять, що вбивство 8 і поранення 30 підлітків принесуть їм щастя. Тільки хай не посилаються при цьому на свою релігію. Пророк – хай благословить його Аллах і вітає – ніколи не закликав убивати дітей.

| НА ЧАСІ |

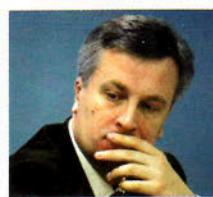
П'ЯТЬ ОБЛИЧ

МИКОЛА РУДЬКОВСЬКИЙ
тепер з імплантантом у спині

Екс-міністру транспорту та зв'язку зробили операцію із вживленням імплантанта для підвищення рухливості хребта. Операція Рудьковського спеціально викликаний до Києва зі Швейцарії хірург.

АНДРІЙ ШЕВЧЕНКО
проситься в «Мілан»

Капітан збірної України з футболу вирішив залишити лондонський «Челсі» і повернутися у попередній клуб. В Італії на Шеву вже чекають. Імовірно, перехід відбудеться вже цьогоріч, одразу після закінчення сезону.

ВАЛЕНТИН НАЛІВАЙЧЕНКО
став жертвою злодіїв

У в. о. голови СБУ у фітнес-центрі одного із фешенебельних столичних готелів вкрали портмоне з \$400, двома банківськими картками та посвідченням водія. Наразі проводиться розслідування.

ВОЛОДИМІР ШАЙДЕРОВ
помер на футбольному полі

Мер Феодосії помер у віці 51 року. Смерть настала внаслідок відриву тромбу під час гри у футбол на одному зі стадіонів міста. Шайдеров керував містом з 1998 року і дніми мав отримати звання «Найкращий мер України».

ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ
став дідусем

У переддень 48 днів народження визнаний за життя український класик отримав чудовий подарунок. Донька письменника Софія та зять Андрій подарували Андруховичу першу онуку. Дівчинку назвали Варварою.

Скажи дереву «ТАК!»

Ющенко оголосив національний чемпіонат із висадження дерев

В Україні стартувала «Весняна толока з озеленення та благоустрою». Відповідний Указ дніми підписав Президент Віктор Ющенко – з 5 березня по 20 квітня вся країна буде показово висажувати дерева, а 1 травня місцеві керівники мають відзвітувати Керманичу про успіхи та досягнення у цій нелегкій справі.

«Деш украйнськими шляхами і бачиш липи, верби, яким за 80 чи 90 років, то кажуть, що це або Петро І, або Катерина ІІ, або Сталін посадили. А це покоління, що, не може слід залишити?», – гнівався Президент, перебуваючи у Моринцях. На малій Батьківщині Кобзаря Гарант, за давньою звичкою, власноруч висажував дерева.

Щовесни у Віктора Ющенка виникає свіжа ініціатива з озеленення українських міст і сіл. 2005 року новоізбраний Президент оголосив акцію «Зелений паросток майбутнього», потім запровадив День українського дерева (28 квітня), згодом оголосив низку акцій, у яких неодмінно фігурують

слова «озеленення» та «майбутнє». За 3 роки президентства Віктор Андrijович власноруч посадив дерево чи не у кожному куточку України – навіть на острові Зміїній. У Києві мінулоріч рукою Гаранта заснований Калиновий гай, а на Херсонщині започатковано, профінансовано і зараз висажується (уже не Президентом, а зібраними з навколоїшніх областей бригадами) новий ліс – на місці влітку знищеною пожежами. До речі, тоді до гасіння лісу Президент також долучився особисто.

ЦИТАТА ТИЖНЯ

ВЛАДІМІР ПУТІН критикує образ Чацького у виконанні театру «Современник»:

М Не побоюся здатися тут непрофесіоналом, тому що я непрофесіонал, але навіщо ви з самого початку показали його, Чацького, у слізах? Одразу складається про нього враження як про слабку людину.

КОМЕНТАР

Трактування образу Чацького як «сильної людини та представника передового суспільства» президент РФ мабуть почерпнув із радянських підручників, у яких твір Грібоєдова «Горе з розуму» розглядався як громадянська викривальна преса. Однак люди від мистецтва були завжди проти такого трактування. Критик Александр Генисного часу писав: «Якщо Чацькій дурний – так і має бути: людині глибокій і сильній не пасує весь час каламбурити і зловтішатися над недостойними уваги суб'ектами». Проте трупа «Современника» до лідера російського народу прислуходала й пообіцяла усе виліпіти.

НА ЧАСІ

сотні тисяч. «Тільки на Одеській трасі, за моїми спостереженнями, Президент посадив 20 дерев. А цього року в Моринцях – близько 100 саджанців», – розповіла **Тижню** керівник Головної служби інформаційної політики Секретаріату Президента Лариса Мудрак, яка також стверджує, що Ющенко захоплюється висадкою дерев ще з часів головування у Нацбанку. Однак це, так би мовити, на професійному рівні. Насправді любов до дерев у нього з дитинства. Якось у школі садили дерева, але частину саджанців відбракували – вони були заслабкими. Маленький Вітя пошкодував скалічені деревця, підібрав їх і висадив за шкільним парканом.

Але цьому хобі, яке набуває загальнонаціональних масштабів, є ще одне пояснення. Два роки тому, перебуваючи на Черкащині, Ющенко зазначив: «Якось я був в Ізраїлі, де довідався про одну загальнонаціональну ініціативу. Щороку в один і той самий день кожен єврей саджає дерево». Очевидно, у Ющенка є всі шанси потрапити до Книги рекордів Гіннеса як Президент, найбільш уважний до долі дерев. Головне: вчасно зупинитися і побачити за деревами «ліс» – реальні проблеми держави.

На запитання **Тижня**, скільки приблизно дерев власноруч висадив Віктор Андрійович, у його прес-службі відповіли, що рахунок вже йде на

Анна Бабінець

НАТХНЕННЯ

Рекламна ода

Станом на 12 лютого в сесійній залі Верховної Ради України було близько 20-ти повітряних кульок синього та жовтого кольорів. Щовечора їх виносили із залі тех-

нічні працівники апарату, щоранку регіонали надимали нові. На момент розблокування роботи Парламенту 6 березня всього було надто понад 100 кульок.

Повітряні кульки подвійної дії –
Дитина від них неодмінно зрадіє,
І з'їсть всю тарілку корисної каші,
Ще й без суперечки натягнє гамаші...
Гей, нумо ці кульки мерцій надимати –
Від них депутати пішли працювати!

Рима Щотижнева

П'ЯТЬ ПОДІЙ

СТОП, МАРШУТКИ! У середу приватні перевізники не випустили на вулиці Києва свої маршрутні автобуси, вимагаючи дозволу підвищити вартість проїзду.

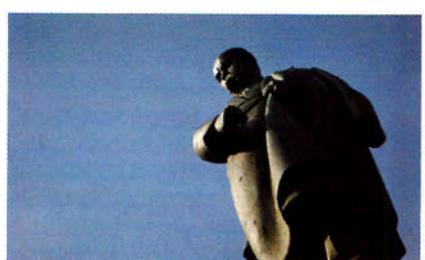
СУПЕРМЛІНЕЦЬ. 100-кілограмовий млинець, задовжки 510 м спекли на Масляні у Вінниці.

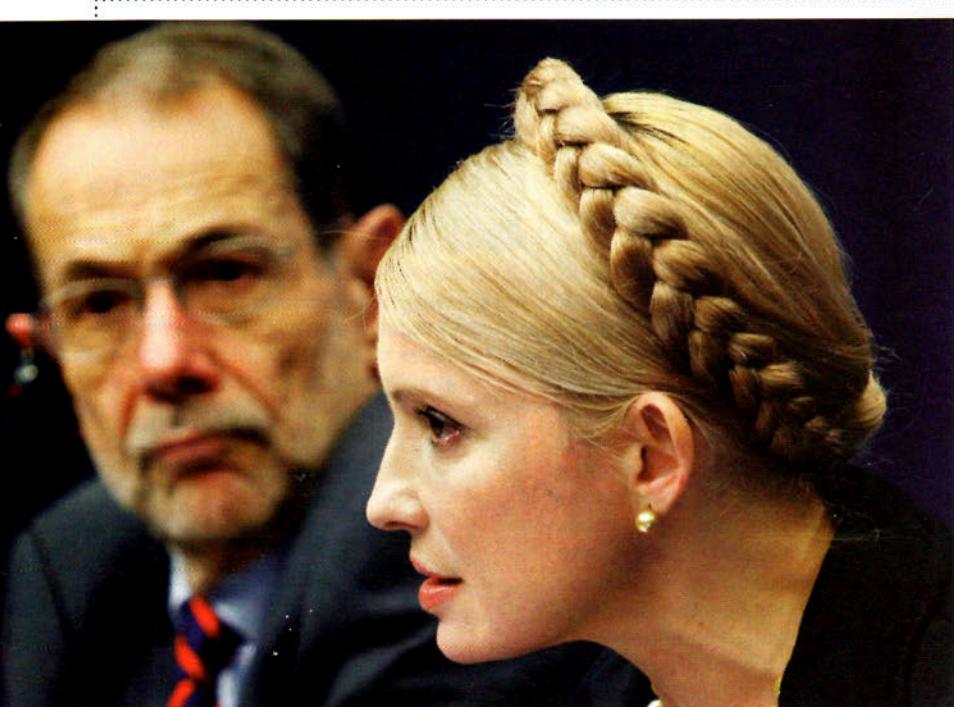
СПРАВА ГОНГАЗЕ. В останньому слові на суді звинувачувані вибачилися за скоене і попросили пом'якшити вирок.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ. Харків'яни віддали останню шану народному артистові України Теодору Попеску.

РОЗВІНЧАННЯ ОБРАЗУ. Письменники Юрій Андрухович та Віктор Неборак закликали не робити з Тараса Шевченка ікону, а вдумливо читати його твори.

Фінальний розпродаж

Юлія Тимошенко запропонувала іноземцям «Укртелеком», газ та нафту

Прем'єрка заявила про намір найближчими місяцями провести приватизацію «Укртелекому» і провідних хімічних та енергетичних підприємств. Також, за її словами, на аукціон будуть виставлені ліцензії на розробку ефективних родовищ нафти та газу в Україні. Все це лідерка БЮТу запропонувала іноземним інвесторам під час зустрічі з бізнесменами у Брюсселі.

«Держава не може бути хорошим бізнесменом і якісно здійснювати підприємницьку діяльність», — вважає Тимошенко. Тому держава в особі прем'єрки запрошує іноземців до співпраці — представників таких компаній, як Shell, Nokia, Volvo, St-Gobain, SAP, ERT та інших. Тимошенко запевнила, що уряд створить сприятливі умови для того, щоб великий європейський бізнес прийшов в Україну. «Юлія Тимошенко збирається провести завершальний етап приватизації державних підприємств», — повідомив **Тижня** директор Інституту економічних досліджень та політичних консультацій Ігор Бураковський. На думку економіста, іноземні інвестори мають зацікавитися

цією пропозицією, адже «на пострадянському просторі не залишилося таких великих підприємств, які держава готова продати». Моделлю для анонсованих тендерів буде продаж «Криворіжсталі» — найвідкритіший та найпрозоріший аукціон за часів незалежності України. «Інноваційними можуть бути лише додаткові зобов'язання щодо кожного окремого об'єкта. Наприклад, збереження профілю підприємства, соціальні гарантії, погашення заборгованості новим господарем», — зазначає пан Бураковський.

Найскладнішим питанням буде продаж родовищ нафти та газу. Тимошенко зауважила, що наразі ефективність їхньої роботи вкрай низька, але вимоги до потенційних інвесторів будуть серйозними: «Якщо певний час родовище не розроблятимуть, воно повертається державі, і буде оголошено новий аукціон». Економіст Бураковський вважає, що до використання надр потрібно підходити дуже виважено: приватний капітал залучати варто, але бізнесмени мають бути партнерами держави, а не власниками родовищ.

Бліскавичний грип

Дитина померла за 5 годин

У Красноармійську на Донеччині від грипу померла дівчинка віком 1 рік і 4 місяці. Як повідомили у обласній санепідемстанції, дитина захворіла о 18:30, а через 5 годин, о 23:30, померла від бліскавичної форми грипу.

Два тижні тому на Вінниччині від грипу помер 3-річний хлопчик. Він кілька днів перебував у важкому стані. Медики кажуть, що, ймовірно, це був малопозиширений вірус грипу типу С. Нещодавно Міністерство охорони здоров'я оприлюднило жахливі цифри: щороку від діагнозу ГРВІ, грип та бронхолегенева інфекція в Україні помирають 180–200 дітей віком до одного року.

Відкриті кордони

Угода про місцевий прикордонний рух почне діяти влітку

Міністри закордонних справ України та Польщі парафували угоду між урядами двох країн про правила місцевого прикордонного руху. Голова МЗС України Володимир Огрізко зазначив, що ця угода є першим кроком на шляху до формування безвізового простору між Україною та ЄС. Однією з важливих передумов для цього стане проведення в Україні Євро-2012. Проте міністр закордонних справ Польщі Радослав Сікорський повідомив, що перші учасники малого прикордонного руху перетнуть кордон тільки влітку. До цього часу низка українських та польських відомств мають виконати умови, передбачені угодою.

ЦИФРА ТИЖНЯ

на 11,5%

зріс обсяг промислового виробництва в Україні в лютому 2008 року порівняно з лютим 2007-го

Таку цифру оприлюднив Держкомстатистики. Проте найцікавішим є не сам факт зростання обсягу промислового виробництва, а те, що його лідером стала не металургія, як це було раніше, а машинобудування. Обсяг виробництва машин та устаткування збільшився за зазначеній період на 39,2%, а металургійного виробництва – лише на 4,5%. Саме виходом машинобудування на чільні місця можна пояснити те, що найбільшими темпами промисловість зросла у Черкаській (на 45,3%), Волинській (на 36,2%) та Тернопільській (на 35,8%) областях. Тоді як Донецька, яка традиційно вважається промисловим флагманом України, збільшила виробництво лише на 3,8%. Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко вже заявила, що така позитивна динаміка свідчить про правильність економічної політики її уряду.

ОПИТУВАННЯ

Україна сильніша за Росію

Ми найменш вразливі з-поміж країн СНД

Дослідницький центр Brookings Institution склав рейтинг найбільш слабких держав світу. З-поміж 141 країни, що розвиваються, було визначено найслабшу (Сомалі) та найсильнішу (Словаччина).

Оцінювали країни за чотирма індикаторами. Україна отримала такі індекси (за

Гріхів побільшало

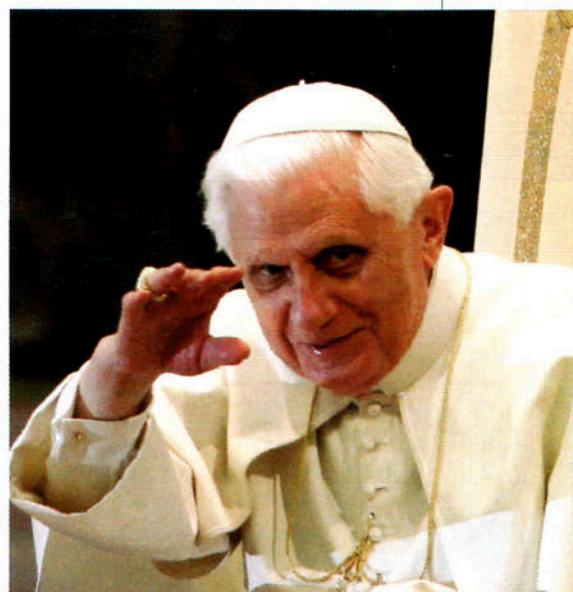
Ватикан переписав перелік смертних провин

Вперше за півтори тисячі років католицька церква оновила і розширила перелік смертних гріхів, що досі складався із семи пунктів. До пихи, заздрощів, гніву, обжерливості, хтивості, жадібності та зневіри Папа Римський Бенедикт XVI додав майже стільки ж. Новоспечени «порушення» відображають реалії.

Вічні муки загрожують тепер тим, хто контролюють народжуваність, тобто послуговуються контрацептивами; порушують «біоетику» – експериментують зі стовбуровими клітинами та генами; забруднюють довкілля; вживають наркотики. Вічний вогонь після смерті не омене і тих, хто непомірно примножують свої матеріальні статки, мають надлишкове багатство і збільшують кількість світової бідоти.

Католики розрізняють простимі і смертні гріхи. На противагу простим, смертних можна позбутися

тільки сповіддю і покаянням. У православ'ї чіткого поділу між релігійними «правопорушеннями» немає.

Киргизію назвали «державами, які потребують уваги».

Дослідження вразливості держав запроваджено після теракту у США 11 вересня 2001 року. Рейтинги найслабших країн дають змогу з'ясувати, яким державам потенційно найбільше загрожує втручання ззовні.

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ВРАЗЛИВОСТІ КРАЇН ЗА 10-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ

Сомалі – 0,52

Ірак – 3,11

Туркменістан – 5,27

Куба – 6,17

Росія – 6,20

Туреччина – 7,18

Україна – 7,38

Вірменія – 7,34

Польща – 9,01

Словаччина – 9,41

Рейтинг слабкості держав (Index of State Weakness in the Developing World) складається на основі показників зі спеціалізованих звітів ООН та відомих дослідницьких організацій

«Безпрем'єрна» Сербія

Прем'єр-міністр Воіслав Коштуніца пішов у відставку

Війни не буде

Еквадор, Венесуела та Колумбія знову разом

Еквадор та Венесуела відновили дипломатичні відносини з Колумбією. Конфлікт навколо колумбійських повстанців, військова операція проти яких була проведена на території Еквадору без відома керівництва цієї держави, залагоджено. Президент Колумбії Альваро Урібе просто вибачився перед Еквадором за порушення суверенітету і пообіцяв, що подібне більше не повториться. Таким чином війни, до якої були готові усі сторони конфлікту (вздовж усіх кордонів виставили танкові дивізії) вдалося уникнути.

La victoria соціалістів

В Іспанії при владі залишається партія чинного прем'єра

Соціалісти отримали 44% голосів виборців. Імовірно, що прем'єр-міністром знову стане Хосе Луїс Сапатеро, партія якого отримала мандат на формування уряду, хоч і не здобула абсолютної більшості у парламенті. До виграних 169 не вистачило 7 депутатських мандатів. Явка на виборах виявилася доволі високою — на дільниці прийшли понад 60% зареєстрованих виборців.

«Безумовну перемогу», як її назвав Сапатеро у своїй промові до іспанців, соціалісти отримали завдяки економічним досягненням уряду і ліберальній соціальній політиці. За часів їх правління розлучатися стало простіше, а одностатеві пари здобули право одружуватися. Суперники соціалістів — консервативна «Народна партія», яку очолює Маріяно Рахой, — акцентували на рекордних показниках безробіття та імміграційних процесах з

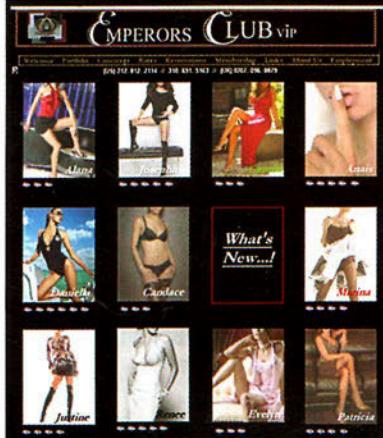
Це сталося після того, як уряд країни відхилив проект резолюції парламенту щодо Косово. У документі йшлося про відмову від зближення з ЄС, якщо той визнає існування «псеводержави» (так Косово називають у Белграді). Прем'єр-міністр Воіслав Коштуніца підтримав цю резолюцію, проти неї виступив уесь уряд, тобто усі міністри пропрезидентської Демократичної партії та просвропейської «Групи 17 плюс». Коштуніца сприйняв це як особисту зраду, і заявив: «Це кінець уряду. Я не вірю, що партнери по коаліції щиро борються за збереження Косово». Розбіжності в уряді щодо косівського питання, на його думку, є важливим чинником для проведення досрочових парламентських виборів 11 травня, коли проходитимуть регіональні вибори. Політологи стверджують, що на майбутніх парламентських перегонах перемогу можуть здобути радикали. Адже два місяці тому на президентських виборах їхній кандидат Томіслав Ніколіч програв більш лояльно настроєному до ЄС Борису Тадічу всього 120 тис. голосів.

ОЦІНКА

Кліnton загрожує секс-скандал

Її соратник, губернатор Нью-Йорка, витратив на повій \$80 тис.

У США вибухнув секс-скандал, у центрі якого — губернатор Нью-Йорка Еліот Спітцер. З'ясувалося, що він неодноразово користувався послугами дівчат за викликом. За попередніми даними слідства, Спітцер витратив на дорогих повій приблизно \$80 тис.

Правоохоронці звернули увагу, що з банківських рахунків, до яких мав доступ губернатор Нью-Йорка, здійснюються підозрілі перекази коштів. Слідчі з'ясували, що гроши спрямовували на рахунки компанії «Емперорс клаб», яка надає інтимні послуги багаттям. Виявилося також, що 13 лютого у дорожому готелі Спітцер зустрічався з повією, якій заплатив \$4300.

Губернатор зізнався. Тепер, якщо він самостійно не залишить посаду, йому загрожує імпічмент. 70% жителів Нью-Йорка вважають, що він має подати у відставку. Майже стільки ж (68%) — і це був рекорд для штату — підтримали його на виборах 2007 року. До цього протягом 7 років на посаді генпрокурора Нью-Йорка він очолював групу з боротьби із простицтю.

Скандал може негативно вплинути на рейтинг Гіларі Кліnton. Адже Спітцер був одним із її соратників і постійно супроводжував її у передвиборчих поїздках.

ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО
редактор відділу культури

За зачиненими дверима

Єдиний з лауреатів, якого знають усі, — це гурт «Піккардійська терція»

Порівняно з 2007 роком Національна премія імені Тараса Шевченка за знала незначних метаморфоз. Трохи зросла сума винагороди і подвоїлася кількість лауреатів — наразі їх аж 18. Натомість залишилися усі старі проблеми. І перша з них — сам процес визначення українських достойників: непрозорий і кульгавий. «У нас геть не було часу для детального розгляду доробку претендентів — це ж понад 60 творів і робіт, а подали їх запізно», — сумно зітхав член Шевченківського комітету Іван Драч перед урочистим концертом 9 березня в Національній опері.

Один лише крок — відкрите голосування за ту чи іншу кандидатуру, яке б оприлюднювалося засобами масової інформації, — міг би зняти левову частку претензій до тих, хто ухвалює рішення. І поки на нього не зважається, чуток навколо премії і сварок у самому Комітеті не поменшає. За умов, у яких відбувається розподіл, і зважаючи на чинники, на які робиться особливий наголос (високі гуманістичні ідеали, злагачення історичної пам'яті, спрямованість на державотворення), національна нагорода з літератури й мистецтва і далі дрейфує політичними водами.

По тому, як державні мужі доклали стільки зусиль до визнання Голодомору 1932–1933 років геноцидом українського народу, не можна було зігнорувати Валерія Франчука за присвячений жертвам трагедії цикл жи-

вописних творів «Розгойдані дзвони пам'яті». Якби не тема, цього справді потужного майстра могли б і не «помітити».

В Україні й досі високо шанують відданість звичаям, реалістичну образність і персонажів, які пройшли перевірку часом. Тому жодних експериментальних опусів: трагедія села (Любов Голота, роман «Епізодична пам'ять»), Богдан Хмельницький плюс хрестоматійний текст Ліни Костенко (театральний режисер Олександр Дэскул, актор Володимир Петрів — за виставу «Берестечко»), кантали на вірші Тараса Шевченка і Богдана-Горя Антонича (композитор-традиціоналіст Геннадій Ляшенко), втілені в дерев'яні скульптури традиції «народної творчості» (серія робіт Василя Сідака).

Перемогу групи товаришів за виставу «Про мишей і людей» театральної компанії «Бенюк і Хостікоєв», при тому, що другий з цього творчо-бізнесового дуету є дійсним членом Комітету, в пристойному товаристві взагалі не коментують. І лише у номінації кіно нема питань. Один кандидат — одна відзнака: кінорежисер Михайлу Ткачуку за документальний серіал «Загадка Норильського повстання», який присвячено опорові українських політ'язнів у таборах ГУЛАГу. І тільки про учасників «Піккардійської терції» люди не перепитують один в одного: а хто це, власне, такі і що вони роблять? Ми всі їх знаємо і справді любимо.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

yes_ideas

Вона. Шановна редакціє. Це ваша найкраща обкладинка. Здається, я тепер краще розумію тонку межу між деликатною еротикою та гріховою розпусністю. Вона проходить контрастною лінією між тонкою шпилькою жіночої туфельки і зачінчується на пучці задерикуватого великого пальчика... Можливо й справді жінки силою своєї жіночності можуть знівелювати агресію у цьому світі. Але найцікавіше те, що Адамові було дуже добре у Раю. Її собі чоловік яблука і сливи, Бог приходив до нього після обіду на дружною бесіду... та ні, розумів неборак, що тут не те... якесь пісне життя... зглянувшись Всешишній та й послав йому дивовижне товариство в особі Ї - ЖІНКИ, матері світу - СВІ.

aandrusiak

Я розчарований **Тижнем**. Я собі наївно гадав, що хоча б ця редакція не поведеться на «свято» нью-йоркських повій, сакралізоване «совком». (...) У 1895 році, 8 березня, повій Чикаго вийшли на демонстрацію з вимогою виплатити матросам заробітну плату. В останніх просто не було грошей, щоб розплатитися із представницями найдавнішої професії. За рік, 8 березня, 1896 року, те саме відбулося в Нью-Йорку. (...)

banderivka

А по-моєму тут справа не в думанні наших політиків. Нам просто поки щастить.

ingoo

Мені так здається, в Осетії і в Абхазії, як і в Косові, теж хочуть стабільності. Особливо нині.

В Інтернеті з'явився блог **Тижня**. Ви можете поспілкуватися з нами і залишити свої відгуки за адресою ut-magazine.livejournal.com

АНАТОЛІЙ БОНДАРЕНКО
редактор відділу політики

СЛИНОВИДЛЕННЯ

Пам'ятаєте цікаві досліди Івана Павлова, роботи якого досі надихають захисників прав тварин? Так, йдеться саме про ті експерименти, в яких операціонним цуцикам з фістулами у шлунках вмикали зовнішній сигнал, після якого давали пойсти. Згодом тварини після схожого зовнішнього сигналу автоматично виділяли слину. Умовний рефлекс, так би мовити. Досліди академіка і нобелівського лауреата спали мені на думку, коли я спостерігав за тим, як реагують українські ЗМІ на «качок» із Москви. Останній приклад стосувався НАТО. З одного боку, наше керівництво начебто дуже хоче вступити до Альянсу, і навіть написало лист із проханням приєднати нас до Плану дій щодо членства в НАТО. ПДЧ - це своєрідні підготовчі курси, вигадані для того, щоб країна-претендент письмово розробила план необхідних реформ і втілила його в життя. Офіційно рішення щодо Плану має приймати саміт Альянсу, що відбудеться на початку квітня у Бухаресті (Румунія). З іншого боку, Кремль вступ України до Альянсу, м'яко кажучи, не вітає. Так-от, нещодавно у Москву в якихось своїх справах приїздив спеціальний представник НАТО по Кавказу та Центральній Азії Роберт Сіммонс. На пресконференції він начебто заявив, що питання про Україну та ПДЧ на саміті розглядається не буде. І українці кинулися поширювати цю суперсенсацію: «Україну знов нікуди не беруть!»

Проблема була навіть не в тому, що єдиним джерелом «сенсації» були повідомлення виключно російських ЗМІ. Західні агенції, повідомляючи про заяви Сіммонса в Москві, жодним чином не згадали його слова щодо нерозгляду листа України щодо ПДЧ. Проблема в тому, що перед тим, як щось писати, варто розібратися, як насправді НАТО влаштований, і відповісти для себе на низку простих питань: чи може рядовий чиновник НАТО визначати порядок денний саміту (підказка - не може), чи має право від свого імені говорити за всіх членів Альянсу, які приймають рішення консенсусом (підказка - не має), а, відповідно, чи можуть слова Сіммонса мати хоч якесь для нас значення (правильна відповідь - ні). Отже, російські ЗМІ ляпнули, наші - радо підхопили. За кілька днів, зі слів генсека НАТО Яапа де Хоопа Схеффера стало офіційно відомо, що таки дійсно, розтиражована сенсація «від Сіммонса» є «качкою», а питання про ПДЧ для України на саміті розглядається буде. Інша, схожа історія, на цю саму тему про канцлера Німеччини Ангела Меркель та її начебто виступ проти України у НАТО - ще одна сенсація, спеціально для українських ЗМІ. А якщо знайти та подивитися текст виступу? Я вже не говорю про текст німецькою, хоча б англійською мовою, і просто перевірити джерела?

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смоля, Олексій Сохирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПресКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

ПЕРЕДПЛАТНА КАМПАНІЯ 2008 РОКУ
Оформити передплату ви можете:

1. У редакції:

- заповніть квітанцію;
- оплатіть її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- роздільно зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- відправте заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):
 - факсом: (044) 503-37-41, 258-88-48
 - поштою: ТОВ «Український тиждень», вул. Васильківська, 2а, м. Київ, 03040

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

- 1 місяць – 14 грн;
3 місяці – 42 грн;
6 місяців – 84 грн;
9 місяців – 126 грн

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта».

Передплатний індекс – 99319

3. У передплатних агенціях:

- АТЗТ «САММІТ» (м. Київ)
(044) 254-50-50 (багатоканальний)
- ДП «САММІТ-Крим»
(м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
- Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35
- «САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61
- «САММІТ-Кременчуць»
(0536(6) 3-21-88, 79-61-89
- ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12
- ТОВ «ПресЦентр»:
(м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80
(м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39
- ТОВ «Фірма Періодика»
(м. Київ) (044) 278-00-24

ТОВ Агенція передплати «Меркурій»:
(м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88
(м. Кременчуць) (0536) 70-03-84

ТОВ фірма «Меркурій»:
(м. Дніпропетровськ)
(056) 721-93-93, 721-93-94

Тиждень
український www.ut.net.ua

(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбас-Інформ»
(м. Донецьк) (062) 345-15-92,
345-15-94

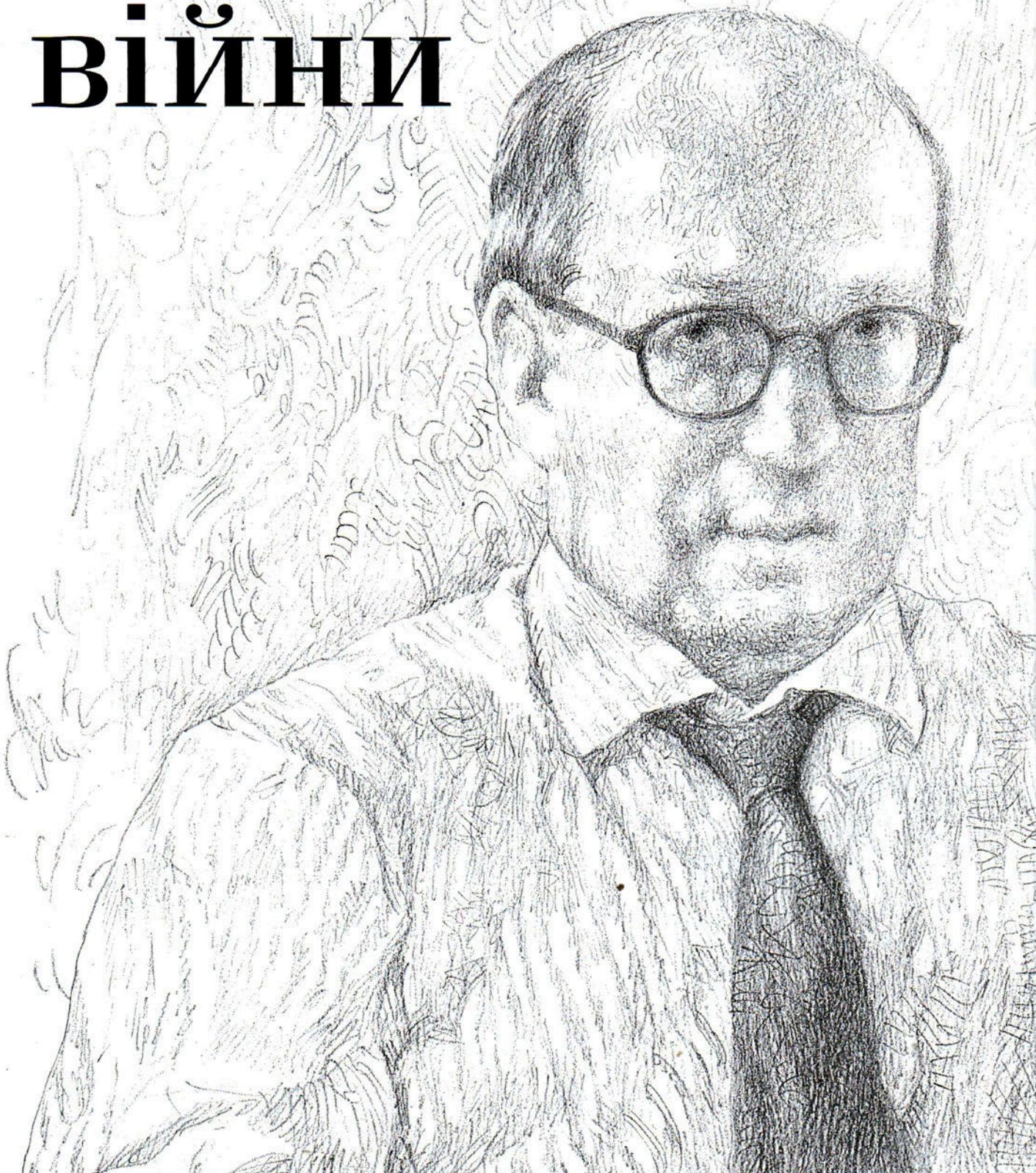
ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472)
45-31-13, 45-25-10

ПП «Медіа-Новости»
(м. Полтава) (0532) 50-90-75

ТОВ "Ранкова Преса"
(м. Київ) (044) 251-48-44 (45),
(044) 251-49-01

За детальною інформацією
звертайтесь за тел. (044) 503-37-41
менеджер з передплати
Кашук Тетяна
kta@ut.net.ua

ОСОБЛИВІ ВІЙНИ

ВПРИТУЛ

ДЖЕЙМС ШЕРР, ПРОВІДНИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК ВИЩОЇ ДОСЛІДНИЦЬКО-АНАЛІТИЧНОЇ ГРУПИ ПРИ БРИТАНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ ОБОРОНИ, ВВАЖАЄ, що вступ до НАТО не має бути першочерговим пріоритетом для України

РОЗМОВЛЯЛИ Анатолій Бондаренко та Олександр Богомолов

Тиждень взяв інтерв'ю з Джеймсом Шерром по телефону і запропонував зробити кілька його знімків у фотографа, якого ми знайшли в Лондоні, для публікації на наших шпальтах. Проте наш співбесідник відмовився, посилаючись на те, що дуже заклопотаний. Водночас він висловив жаль з того приводу, що публікація актуального матеріалу буде «відтермінована» у звязку з чимось настільки косметичним і тривіальним, як фотографії». Ми поміркували, і зрештою відтерміновувати матеріал не стали. Як і завжди в своїх публікаціях, які часто виходять і в Україні, Джеймс Шерр наголосив, що усі його відповіді необхідно розглядати як особисту та незалежну позицію, що жодним чином не пов'язана з думкою офіційних осіб або інституції Великої Британії.

У. Т.: Як ви оцінюєте наслідки газового конфлікту між Україною і Росією?

— Кремль продемонстрував дуже хорошу обізнаність щодо політичних процесів, які відбуваються в Україні. А відносини в українському політикумі під час врегулювання газових питань були не надто довірливими. І метою росіян було не тільки повернення газових боргів. Кремль спробував облаштувати все так, щоб Юлія Тимошенко не покращила старий або не створила новий формат газових відносин. Створюється враження, що ця криза була штучно зреєсована для того, аби Прези-

дент Ющенко її врегулював, і тим самим підірвав позиції та спантеличив Тимошенко. Якщо це насправді так, то це дуже тривожний симптом, адже питання безпеки України — не лише економічної, але й політичної, незалежності — це енергоносії. І його вирішення не має бути справою внутрішньополітичних інтриг. Це означає, що енергетичний сектор має бути прозорим, він має працювати на основі, зрозумілій у Європі. Проблеми мають вирішуватися за рахунок відкритої політики, а не за допомогою таємних обрудок.

У. Т.: Росія постає як глобальна газова та енергетична сила. Чи вбачає Європа політичні загрози в бажанні Росії стати монопольним постачальником газу до Європи?

— Немає жодного сумніву в тому, що традиційний російський підхід, який полягає у роз'єднанні коаліцій, ефективний всередині Європейського Союзу. Зараз здається, що Росія і «Газпром» в Європі досягають будь-якої поставленої мети. Однак є два моменти, на які варто зважати. Перший — чим більше Росія розділяє Європу, тим більше вона породжує антагонізм у тій частині Європи, яка протидіє цьому специфічному типу «одностороннього партнерства». І це тривалий антагонізм — ці країни взагалі не довірятимуть Росії. І навіть ті, які нещодавно уклали дуже привабливі угоди з «Газпромом», переживають розмежування у ставленні до цього. У Кремлі й «Газпромі» легко забувають, що Угорщина, Австрія,

навіть Сербія є демократичними країнами, і укладене газове партнерство розглядають всередині них дуже прискіпливо і скептично. Навіть у Німеччині, про яку в Москві зараз з жалем говорять, що її вже не можна розглядати у якості ключового моста у Європу. Тому, не зважаючи на успіхи Росії, в Європі ставлення до енергетичної політики Кремля дещо змінюється. Я думаю, що РФ сьогодні більше за-

У.Т. Яка справжня причина того, що Росія не хоче, щоб Україна стала членом НАТО?

— Військовий істеблішмент Росії (який зараз майже співпадає з політичним) не сприймав пропозицію перейти до співпраці з НАТО серйозно. Вони вбачали у цьому певний вид піару, а в НАТО — політичних та військових союзників США, що протистоять Росії. Характер і масштаб збільшення НАТО дуже їх дратував.

СТВОРЮЄТЬСЯ ВРАЖЕННЯ, ЩО ГАЗОВА КРИЗА БУЛА ШТУЧНО ЗРЕЖИСОВАНА ДЛЯ ТОГО, АБИ ПРЕЗИДЕНТ ЮЩЕНКО ЇЇ ВРЕГУЛЮВАВ, І ТИМ САМИМ ПІДІРВАВ ПОЗИЦІЇ ТА СПАНТЕЛИЧИВ ТИМОШЕНКО

хоплена швидкими перемогами і своєю «газовою» силою, ніж цими прихованими процесами.

Те, що відбувається в Росії — це запаморочення від успіхів. Наприклад, я вважаю, що остання історія російсько-українських відносин, не кажучи вже про стосунки з Грузією, демонструє, що це помилка — покладатися на економічний тиск і корупцію, як на надійний спосіб знайти політичну підтримку іншої нації.

ДОВІДКА

Англійський джентельмен з Академії оборони

Джеймс Шерр, фахівець з України та Росії Вищої дослідницько-аналітичної групи при Британській академії оборони. Біографія не публікувалася.

Завжди зазначає, що думки, викладені ним, є його особистим поглядом, який необов'язково збігається з поглядом уряду Ії Величності Королеви Великої Британії і позицією міністерства оборони. Також у своїх друкованих роботах замість звичайного копірайту вживає фразу на кшталт «Джеймс Шерр переконаний у своєму моральному праві вважатися автором цієї статті» — ось такий зразок чисто англійського стилю.

Вони вважають, що спочатку США зруйнували Варшавський договір, потім розвалили СРСР, а зараз продовжують ослаблювати їх доти, доки Росія не зменшиться до розмірів Московії у XVI ст.

З огляду на це, там сформувалося стійке переконання, що можливе приєднання України до НАТО — це частина великого плану з ослаблення їхньої країни. Насправді, навіть коли Росію і розглядають на Заході як загрозу, то жодним чином не як військову. Пріоритетними зараз є проблеми, пов'язані з Афганістаном, Іраном, та ситуацією в Пакистані.

Нарешті щодо внутрішніх російських міркувань входження України в НАТО. Якщо Україна зможе досягти успіху як євроатлантична країна, а в Росії досі вважають українців частиною «наших», тоді щезне внутрішньоросійський аргумент про те, що «ми, великий слов'янський народ, не можемо розвиватися європейським шляхом, а лише своїм власним».

Отже, не можна казати про одну головну причину, чому Росія проти вступу України в НАТО, не можна говорити навіть про набір причин — потрібно розглядати загальний інтелектуальний, психологічний та емоційний комплекс, існуючий в Росії. І реагувати на цей комплекс, маючи перед собою повну картину.

У.Т. Але США підігривають ці панічні настрої. Адже ідея поставити

Мешкаючи у старій, добрій Англії приємно аналізувати чужі проблеми

ВПРИТУЛ

станції ПРО у Східній Європі мала вигляд не надто дружелюбної щодо Росії.

— Якби НАТО дійсно збирався будувати довгострокову протиракетну оборону, яка була б спрямована проти ракетної системи Росії, її компоненти не були б розташовані на території Польщі та Чехії. Це в жодному разі не закиди до названих країн, просто у такому випадку обрані місця для баз простіше підходять.

ШАНСИ В БУХАРЕСТІ

У. Т.: Як виглядає ситуація з приєднанням України до Плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ) з Лондона та інших головних столиць Європи?

— Я можу описати особисте бачення. Всі експерти і фахівці, які розробляють рекомендації, приділяють увагу не лише українському сек-

тіні буде розтлумачена відмова у приєднанні до ПДЧ.

Ситуація така: на саміті НАТО в Бухаресті листу від України з проханням приєднатися до ПДЧ може бути приділено мало уваги. Адже, по-перше, головним питанням порядку денного будуть набагато актуальніші для Альянсу теми: Афганістан і розбіжності між членами Альянсу щодо подальших дій у ньому. Обговорення цього пункту може потребувати набагато більше часу, ніж початково заплановано. По-друге, існує питання одностороннього проголошення незалежності Косова та рішення більшості країн Євросоюзу та НАТО визнати цю незалежність. Навіть в Україні відлуння рішення Косова є значимим, і я буду здивований, якщо це питання не викличе жвавих дискусій.

ТРАДИЦІЙНИЙ РОСІЙСЬКИЙ ПІДХІД РОЗ'ЄДНАННЯ КОАЛІЦІЙ ЕФЕКТИВНИЙ ВСЕРЕДИНІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ. ЗАРАЗ ЗДАЄТЬСЯ, що РОСІЯ І «ГАЗПРОМ» В ЄВРОПІ ДОСЯГАЮТЬ БУДЬ-ЯКОЇ ПОСТАВЛЕНОЇ МЕТИ

тору безпеки, але й розвитку подій у внутрішньополітичному житті. Внутрішня українська ситуація виглядає суперечливою та непевною. Всередині НАТО є достатньо широка підтримка прагнень України — йдеється про приєднання до ПДЧ, а в майбутньому — і вступ до НАТО. Є також і реальне розуміння того, як в Украї-

якщо листу від України не буде приділено достатньо уваги, то українцям варто звернути увагу на самих себе. По-перше, ніхто так собі не зашкодив, як українське керівництво. Україна майже напевно була б запрошена до ПДЧ ще в 2006 році. Більшість у НАТО розглядали це як беззаперечний факт. Але приєд-

ДОВІДКА

План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ)

Приєднання до ПДЧ не означає, що країна автоматично стане у майбутньому членом НАТО. Країна, що приєднується до ПДЧ, складає та оприлюднює свої щорічні плани реформ із зазначеним часом їх виконання. Ключові пункти містять реформи в політичній, військовій та у сфері нацбезпеки. Головними пріоритетами є дотримання демократичних стандартів, зменшення корупції та боротьба з організованою злочинністю, реформа судової системи, покращення сфери управління та підтримка добрих відносин із сусідніми країнами. Учасники Альянсу забезпечують необхідний зворотний зв'язок та оцінку виконання країною своїх зобов'язань щодо реформ: технічну та політичну підтримку і щорічні зустрічі на раді Альянсу між країнами — членами НАТО та країнами, що виконують ПДЧ. Отже, ПДЧ — це письмове зобов'язання країни (провести визначені демократичні реформи у визначений термін) і механізм контролю таких зобов'язань країнами — членами НАТО.

нання до ПДЧ не сталося, виключно тому, що всупереч усім порадам Президент затягнув формування коаліції, що дало змогу мобілізуватися внутрішнім та зовнішнім ворогам. Після того Янукович став прем'єр-міністром, прийшав, як вам відомо у Брюссель і попросив паузу. Тепер ситуація інша. Значні очікування після початку інтенсивного діалогу в 2005 році вже далеко не такі рожеві.

У. Т.: Наскільки сьогодні Україна готова приєднатися до ПДЧ?

— Ті, хто хочуть бачити Україну в НАТО, залишаються під дуже великим впливом того, що було зроблено за останні роки українським Міноборони та українськими Збройними силами. За попереднього керівника Міністерства ніхто не сумнівався, що Україна відповідатиме стандартам ПДЧ у цій галузі. Зараз

щається такою. Хоча переломним моментом став 2005 рік, коли, наприклад, у СБУ відбулася консолідація сил, орієнтованих на євроатлантичну інтеграцію, і цей баланс не було втрачено, хоча ми і розуміємо, що справжня трансформація цієї установи тільки розпочалася. Але ніхто на Заході не вважає, що всі проблеми, які існують у Збройних силах, в СБУ та МВС, мають бути вирішені до приєднання до ПДЧ. Потрібно чітко розуміти — існують критерії для ПДЧ, водночас існують інші критерії вже для членства в НАТО, і їх не можна плутати.

СПРАВЖНІ ПРІОРІТЕТИ

У. Т.: Яка основна проблема у головних прихильників євроатлантичного курсу в Україні?

— Питання у тому, що більшість урядовців ще з часів Кучми, які до-

Шер заняє, що говорить

В УКРАЇНІ ВІДБУВАЄТЬСЯ ОСОБЛИВИЙ ВІД МІЖУСОБНОЮ ВІЙНИ, ТОМУ ЩО НІХТО У ПРЕЗИДЕНТСЬКОМУ ТАБОРИ НЕ ЗБИРАВСЯ СТВОРЮВАТИ СПРАВЖНІЙ АЛЬЯНС ІЗ БЮТ

ми бачимо, що після відставки міністра багато людей з його команди також залишили відомство. Хоча новий міністр Юрій Схануров досвідчений та компетентний адміністратор, і за своїми поглядами та цінностями є дуже євроатлантичним, аналітики розглядають ряд сценаріїв розвитку подій. Хоча картина щодо Збройних сил залишається дуже позитивною, з'явилися декілька знаків питання.

Ситуація в українських відомствах, що опікуються безпекою, увесь час була суперечливою, і зали-

бре знали управлінську культуру, адміністрування, добре розуміли інституції, були організованими та дисциплінованими людьми. Є лише одна проблема — більшість із них не демократи, вони сформовані радянською управлінською культурою. З іншого боку, у більшості проєвропейських урядовців немає тих державницьких традицій, того розуміння інституцій, яке має «радянська» частина української управлінської еліти. Проблема в тому, що в українських керівників дуже часто політика виходить на перше місце порівняно з policy [див. словничок]. Як результат, інститути, які є центральними для будь-якої країни в сенсі національної безпеки та оборони і які здійснюють координацію цих напрямків, дискредитуються таким чином — все, що відбувалося в РНБО з 2005 року, її функція координатора питань щодо НАТО та реформи безпеки і оборони, все було затім марено політичними міркуваннями, а інколи — особистими інтересами. Це трапляється навіть коли рішення РНБО в деяких секторах безпеки, зокрема енергетич-

ному, були успішними і правильними, маю на увазі час, коли секретарем цього органу був Віталій Гайдук. Отже, знову наявна стара проблема — існує велика відстань між переконаннями, які прихильники євроатлантичного курсу демонструють, та тими конкретними діями, які забезпечать втілення їх у життя.

У. Т.: Що ви думаете про ефективність останніх візітів українських лідерів до європейських столиць, ми маємо на увазі візити Яценюка та Тимошенко в Брюссель та неочікуваний візит до Франції Ющенка, його зустріч із Саркозі?

— Відверто кажучи, я недостатньо обізнаний у цьому питанні, але візит прем'єр-міністра розглядався як дуже бажаний. Якщо Україна прийме політичне рішення не визначати НАТО як найвищий український пріоритет, це буде сприйнято з розумінням.

До речі, один із позитивних моментів для України — всередині Альянсу є відчуття зростаючої поваги до того, як вона та її Кабінет вирішують нинішні завдання, не дивлячись на весь тиск, створений навколо країни. У цьому контексті ми бачимо великий контраст з діями першого уряду

СЛОВНИЧОК

Policy(полісі) — загальний план найвищого рівня, який містить головні цілі та прийнятні процедури, необхідні для їх досягнення. Слово часто застосовують для характеристики дій уряду. В українській мові такого слова і поняття немає, а тому і policy в діях нашої влади не спостерігається.

ВПРИТУЛ

Тимошенко. Це – великий плюс. Звичайно, ми також свідомі зусиль, спрямованих проти її дій. Я вважаю, що тут, на Заході, добре розуміють, що головною проблемою в Україні є не патова ситуація в Парламенті або блокада (блокування роботи ВР – **Тиждень**), а те, що відбувається особливий вид міжусобної війни, тому що значна частина президентського табору не збиралася створювати справжній альянс з БЮТом, а дехто вважає, що знищення Тимошенко – завдання найвищого пріоритету.

Ми бачимо також спроби частини президентського крила, якою б не була іхня ефективність, розколоти Партию регіонів, наприклад, у ситуації з новим головою РНБО, але одним із наслідків цього стала консолідація та активізація дій іншої частини Партиї регіонів. Навіть такі люди, як я, які були будь щасливі бачити Україну членом Альянсу, наголошують, що приєднання до НАТО не має бути для України найбільшим пріоритетом – у неї є важливіші задачі. Якщо питання вступу до НАТО

може зашкодити досягненню інших важливих цілей – входженню у СОТ, налагодженню ефективної роботи державних інституцій, подоланню регіональних розбіжнос-

тей і тому подібного, тоді навіть прихильники вступу України до НАТО будуть розчаровані її нездатністю визначити свої головні пріоритети. ■

ДОВІДКА

Британська академія оборони

Вищий навчальний заклад, який проводить аспірантське навчання для вищого командного складу армії, управлінців та фахівців у галузі сучасних технологій для оборонної сфери. Також працює над підготовкою урядових рішень у галузі безпеки та оборони. П'ять науково-навчальних центрів Академії розробляють рішення та рекомендації не лише для міністерства оборони, але й для британського уряду.

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримки
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" – від розрахунків до запуску в експлуатацію

на фото: співробітники ТОВ "Преском" (Л. Шабак, В. Водар, А. Цернік, Д. Бірюкова, А. Осієнко, С. Шапко)

Преском[®] TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

Життя після Ради

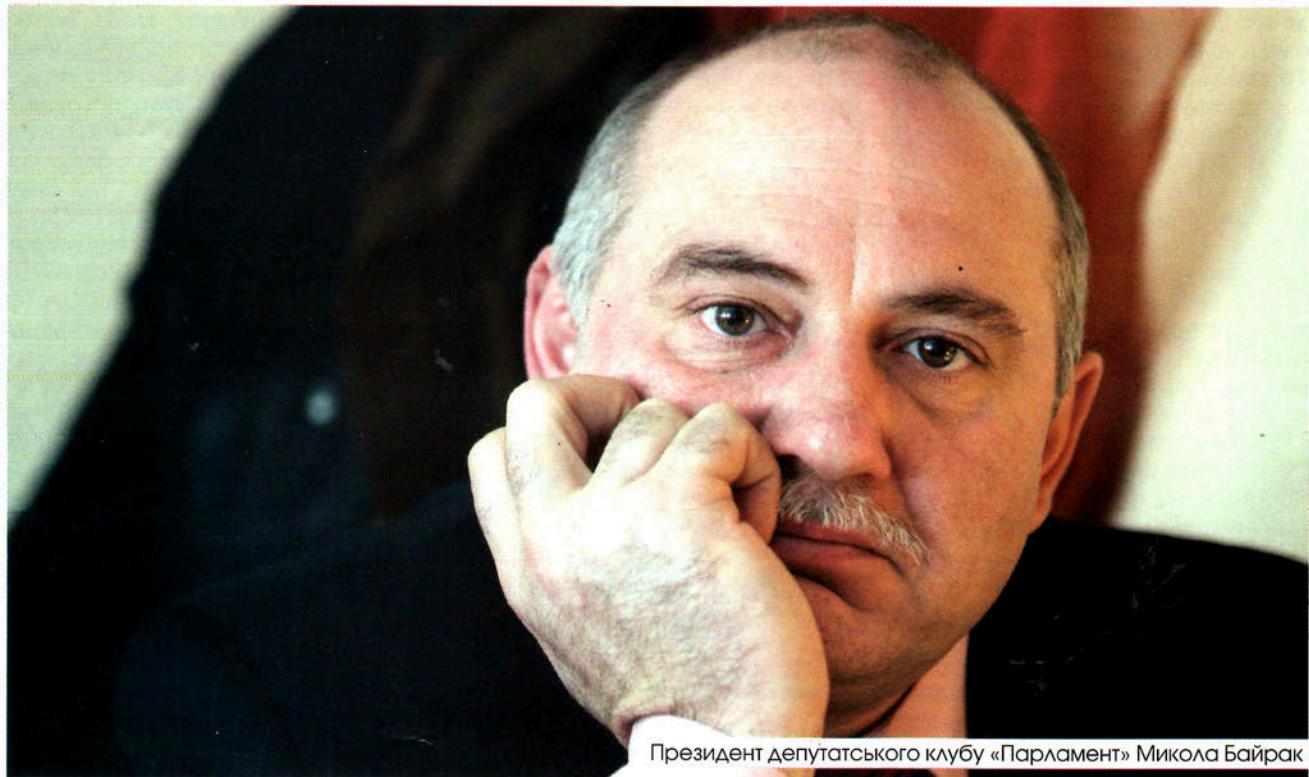

ФОТО: ЕВГЕН КОТЕНКО

Президент депутатського клубу «Парламент» Микола Байрак

НАРОДНІ ДЕПУТАТИ ПІСЛЯ СВОЄЇ ПОЛІТИЧНОЇ СМЕРТІ ПРОДОВЖУЮТЬ АКТИВНУ СОЦІАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ І КРИТИКУЮТЬ ВР

Автор: Антон Зікора

На створення рубрики «Фуршети тижня» в одному виданні мене спонукало існування одного «неадеквата». Під виглядом журналіста він приходив на прес-конференції, після закінчення яких організатори обіцяли участіння. Цей діяч ставив свої запитання і, як правило, тут же відповідав на них, після чого сідав і починав чекати закінчення офіційної частини заходу. Під час фуршету «неадекват» діяв рішуче: він безпомилково визначав місце, де можна стати, щоб дотягнутися до найласіших шматків. Після первісного насичення він починав звертати бутерброди в серветки і засовувати їх собі у портфель.

Смішно, тому що всім було відомо: колись «неадекват» був депутатом Верховної Ради. Ale таке карколомне падіння – швидше виняток, ніж правило, і тому ми звернулися до деяких

колишніх нардепів з метою дізнатися, чим вони займаються зараз. Хоча в кулуарах Парламенту часто можна зустріти екс-нардепів, які тиняються із заклопотаним і серйозним виглядом. Їм здається, що вони й досі вирішують важливі питання.

Першим ми знайшли регіонала Олега Калашникова, який не потрапив у виборчі списки своєї партії до Парламенту шостого скликання через інцидент, пов'язаний із побиттям зінімальної групи СТБ.

«Я керівник громадської організації «Загальновійськовий союз України», що налічує 150 тисяч членів, – по-молодецьки каже він, очевидно, ще не забувши звичку політика видавати бажане за дійсне. – Залишаючись членом Партії регіонів, я впроваджу в життя всі наші програми і настанови».

Калашников додав, що не сердиться на своїх однопартійців і цілком

комфортно почувається поза ВР. Адже «нинішній Парламент робить багато кроків, абсолютно не потрібних і не спрямованих на захист простих громадян». А про те, що він не потрапив у список, каже: «Все це політика». Начебто сам політикою не займався.

ЖОВТЯК БОРЄТЬСЯ

Свєн Жовтяк не тільки колишній депутат, але і колишній губернатор Київської області. Відтоді, як залишив ці посади, він став відчувати душевний комфорт. Але нам здається, що він, за старою політичною звичкою, також дещо перебільшує, і насправді «душевний комфорт» екс-губернатор втратив разом із посадою: «Я почувався дуже добре, тому що не належу до жодного з трьох олігархічних кланів у Верховній Раді».

Жовтяк керує невеличким видавництвом, хоча сам поки нічого не

ВПРИТУЛ

пише. Свое усунення з посади голови Київської облдержадміністрації він вважає незаконним, і судиться з Президентом. Верховний Суд України ухвалив рішення про відновлення Жовтяка на посаді голови Київської ОДА. Президент відновив його на посаді, і того ж дня усунув. Сьогодні Жовтяк намагається повернути посаду.

Антон Кіссе, який був парламентарем у Раді четвертого скликання, після закінчення повноважень «реінкарнувався» в депутати Одеської обласної ради. Там він очолює групу «Регіональні ініціативи», яка налічує 16 депутатів. Політик також займається комерційною діяльністю – продає вугілля. Почувається прекрасно.

Депутат Верховної Ради п'ятого скликання, соціаліст Ярослав Мендусь, продовжує політичну діяльність у своїй партії, що опинилася за дверима ВР. Він секретар політтриди СПУ, керує періодичними виданнями структури, а їх 18. Ярослав Петрович і сам часто публікується на цих сторінках – в основному, з критикою чинної влади.

«Сьогодні Ющенко і Тимошенко перетворили Адміністрацію Президента і Кабінет Міністрів на свої передвиборчі штаби, – стверджує Мендусь. – Навіщо йти до Парламенту, який не може цьому протистояти?»

«Після припинення своїх депутатських повноважень у травні 2002 року я забрав трудову книжку і пішов з Верховної Ради, – розповідає Ігор Коліушко. – Відтоді почиваюся з кожним днем все краще і краще».

Після цього колишній народний депутат був радником Президента Ющенка з правових питань. Коліушко також створив свій Центр політико-правових реформ, який і очолює. Ігор Борисович консультує політиків, але йти до Парламенту не збирається, оскільки «зраз вся політика зводиться до кланових воєн». Депутат каже, що йому часто пропонували повернутися, проте він усім відмовляє. Але пан Коліушко забув уточнити назив політсили і номер у списку, який йому пропонували.

БАРОКАМЕРА ДЛЯ ДЕПУТАТІВ

А взагалі, в Україні існує 4 офіційно зареєстровані організації, що об'єднують колишніх народних депутатів. Це дві профспілки, Асоціація народних депутатів України і депутатський клуб «Парламент». Президент «Пар-

ламенту» Микола Байрак, депутат другого скликання ВР, розповідає: «Я пройшов у ВР по округу, де свого часу депутатом ще до радянської ВР проходив Щербицький у Дніпродзержинську. Другий раз до Парламенту йти не захотів».

Після цього Байрак пішов у науку, був депутатом місцевої ради, працював начальником відділу МНС, обі-

«Україні налічується близько двох з половиною тисяч осіб, які пройшли через ВР. Нині в «Парламенті» 305 депутатів, чинних і колишніх», – каже Михайло Чурута, генеральний директор клубу. Михайло Іванович – депутат другого скликання. Колишній шахтар, після закінчення депутатського терміну працював у апараті ВР, потім – в Міністерстві фінансів.

В УКРАЇНІ ІСНУЄ 4 ОФІЦІЙНО ЗАРЕЄСТРОВАНІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ОБ'ЄДНУЮТЬ КОЛИШНІХ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ

ймав посаду першого заступника губернатора Запорізької області. У 2003 році повернувся до Києва, де став відроджувати клуб, який існував з 1999. Байрак говорить, що таким чином розбудовує громадянське суспільство. Взагалі, цей клуб є певною барокамерою, де колишні народні приходять до тями після занурення у глибини законотворчості. Люди, які звикли щось обирати та бути обраними, побудували свою систему управління, чимось подібну до системи управління, що існує в державі. Тут обирається президент, який водночас є головою ще однієї структури клубу – Координаційної Ради. Є також просто Рада. Звичайно, є виконавчі органи. Органом контролю є Ревізійна комісія. А найвищим органом управління – Загальні збори членів клубу.

Під час кампанії 2006 року йому пропонували піти у ВР. Відмовився: не властивує партійна система виборів.

Чурута розповідає, як позаминулого року, після бійки в Київраді, деякі її учасники приїхали у клуб. Колишні суперники Ельбрус Тедеев і Михайло Поживанов зіграли в більярд, після чого вибачилися один перед одним атмосфера доброзичливості клубу перемогла. Чурута зазнає, що інтерес депутатів до «Парламенту» звичайно зростає близче до завершення терміну. Щоб стати членом клубу, народному обранцю, колишньому або теперішньому, необхідно тільки написати заяву. Випадків відмови ще не було. Останніх членів прийняли перед Новим роком – 15 депутатів ВР п'ятого скликання. ■

Михайло Чурута: депутати у Раді б'ються, а у нас – обнімаються

НА СЦЕНІ ГАЗПРОМУ

УЛЮБЛЕНИЙ АФОРІЗМ РОСІЙСЬКОГО МОНОПОЛІСТА: «ХОЧЕШ ПОСВАРИТИ «ПОМАРАНЧЕВУ» ВЛАДУ – ПЕРЕКРИЙ УКРАЇНІ ГАЗ»

Автор: ІВАН МЕЛЬНИК

Якщо розглядати перебіг березневого українсько-російського газового конфлікту за «свіжими слідами» і при цьому брати до уваги лише сухий фактаж, рано чи пізно в голові починає зиринати запитання з відомого анекдоту: «Гм, а що це було?» На перший погляд, розв'язана Росією «газова війна» більше нагадує російський бунт – безглуддий і безжалісний. Який резон був у тому, щоб у п'ятницю ставити Україні ультиматум «плати або перекриємо газ», в понеділок реалізувати погрозу, а в середу несподівано погодитися відкрити газовий кран, не витиснувши з України жодних поступок? Схоже, що за цією спробою «газового бліцкригу» прихована інша мета – не економічна, а політична.

«ГАЗОВА АТАКА»? НІ, ПСИХІЧНА

Насправді, навіть часткове зменшення обсягів постачання газу магістральними газогонами породжує

прому» нульова. Однак є й інші наслідки: «газова війна» стала причиною чи не найгострішого протистояння між Президентом Ющенком та прем'єркою Тимошенко з часу їхнього спільногокаяття з приводу гріха розколу. Ситуація балансувала на межі цікавого обміну звинуваченнями між прем'єркою і Президентом, які за логікою мають бути союзниками.

В умовах перманентної парламентської кризи відкритий конфлікт між Президентом та прем'єр-міністром мав би фатальні наслідки для політичних перспектив «помаранчевих» сил. І схоже, що саме такий розвиток подій хотіли бачити в Москві.

НЕДРУГИ З ПЕРЕПИСКИ

На жаль, в нинішньому «газовому конфлікті» українську сторону представляли актори на чужій сцені. Вистава, яку розігрували кремлівсько-газпромівські режисери на тлі «газової війни», в загальних рисах виглядала так.

В очах «пропрезидентських сил» Юлія Тимошенко мала виглядати інтриганткою, яка свідомо саботує довolenostі Ющенка та Путіна. Натомість для «пропрем'єрської» сторони Президент мав виглядати захисником непрозорих посередницьких схем, які намагаються зруйнувати Юлія Тимошенко. Більше того, заклики Ющенка до пошуку компромісів та термінову сплату боргів сприймалися в суспільстві як капітуляція перед вимогами «Газпрому».

На практиці, вбивання клина між Президентом та прем'єркою здій-

снювалося за допомогою сформованих для кожної зі сторін та розтиражованих у ЗМІ конфліктних меседжів.

Найприкінцім у цій ситуації виглядав абсолютно недоречний обмін епістоляріями між Секретаріатом Президента та урядом. Цілком зrozуміло, що публічне листування не той метод, за допомогою якого варто виробляти тактику і стратегію двох вищих посадовців України щодо ведення газових перемовин з Росією. І більша частина вини за цю ганьбулежить на Президентові. Називати дії власного коаліційного уряду «недостатніми та неадекватними» саме тоді, коли Росія намагається «переламати через коліно» інтереси України, було неприпустимо. І такий підхід одразу ж виліз боком, коли попри всю нібито «неадекватність» української сторони, «Газпром» пішов на поступки і відновив постачання газу без виконання будь-яких умов. І вже зовсім кумедно виглядала спроба видати «газову перемогу Україні» (яка насправді є не перемогою, а лише тимчасовою перервою у «війні») як виключну заслугу Президента Ющенка, його директив уряду та телефонних розмов зі своїм російським візваві.

«СВОЇ» В «ГАЗПРОМІ»

Виникає резонне запитання: якщо справа роздмухування конфлікту між Ющенком і Тимошенко йшла за розробленим в Росії сценарієм, чому ж «Газпром» відступив, і тим самим поставив хрест на власних зусиллях з дискредитації «помаранчевої» влади? Однією із найцікавіших версій, які пояснюють такий несподіваний поворот ситуації, є втручання третьої сили.

Річ у тім, що позиція російської сторони, яка видається начебто монолітною і абсолютно консолідована

РОЗВ'ЯЗАНА РОСІЄЮ «ГАЗОВА ВІЙНА» БІЛЬШЕ НАГАДУЄ РОСІЙСЬКИЙ БУНТ – БЕЗГЛУЗДИЙ І БЕЗЖАЛІСНИЙ

найсерйозніші проблеми в самій Росії. Від супертехнічних – куди подіти «перекриті» мільйони кубометрів – до дуже серйозних репутаційних збитків «Газпрому», адже головний покупець російського газу – Європа – вкрай несхвалює сприймає подібні методи вирішення комерційних суперечок.

Більше того, виглядає так, що російська сторона навмисне висувала Україні такі умови, на які та не могла погодитися апріорі.

І в цьому сенсі економічна результативність ультиматуму для «Газ-

Танцюристи – українські,
хореограф – «газпром»

боку російської сторони. Це мало стати черговим актом роздмухування протистояння між Президентом та прем'єркою: мовляв, Ющенко про все домовився з Путіним, а Тимошенко в Росії і на поріг не пустили. Проте вийшло інакше: всупереч очікуванням, Юлія Тимошенко зустрічалася не лише з прем'єром Росії Зубковим, але і з президентом Путіним, і з головою «Газпрому» Міллером. Подейкують, що вирішальну роль у тому, щоб ці зустрічі таки відбулися, зіграв впливовий російський бізнесмен, мультимільярдер і співвласник «Газпрому» Алішер Усманов. Саме він нібито переконав Путіна в тому, що той має зустрітися з Тимошенко. Несподіваний відступ «Газпрому» у березневій «газовій війні» обізнані особи також пов'язують із впливом Усманова, який вбачає у Тимошенко не ворога, а потенційно вельми перспективного партнера. Ще одне непряме підтвердження його ролі – едина публікація в російських ЗМІ, де відновлення поставок газу було визначено як першу нищівну поразку «Газпрому» за всю історію відносин зі своїми контрагентами. За дивним збігом обставин, публікація з'явилася в російському «Коммерсанте», яким зараз володіє Усманов. Також цей російський олігарх веде перемовини з українською корпорацією «Індустріальний союз Донбасу» щодо злиття, а один із співвласників ІСД Віталій Гайдук офіційно внесений до Парламенту як кандидат на посаду віце-прем'єра за квотою БЮТу і разом з Тимошенко відвідав «Газпром».

Отже, схеми постачання імпортного газу до України через «РосУкрЕнерго» та «УкрГазЕнерго» доживають якщо не останні дні, то останні місяці. Чим їх замінятимуть і хто буде допущений до українських транзитних ресурсів та внутрішнього ринку – вирішиться найближчим часом. Тому далеко не всі в Росії готові вести «війну на знищенні» з Україною: для певних кіл набагато цікавіше домовитися про взаємовигідну співпрацю. І це дає українській стороні сильний козир, якого в неї до цього часу не було. І як вона цим козиром скористається – залежить тільки від неї. ■

ВІДНОВЛЕННЯ ПОСТАВОК ГАЗУ БУЛО ВИЗНАЧЕНО ЯК ПЕРШУ НИЩІВНУ ПОРАЗКУ «ГАЗПРОМУ» ЗА ВСЮ ІСТОРІЮ ВІДНОСИН ЗІ СВОЇМИ КОНТРАГЕНТАМИ

ною, насправді такою не є. І особливу роль у цьому відіграє неминуче переформатування сил у вищих ешелонах російської влади, яким супроводжується прихід Дмитра Медведєва на президентський пост. І ті групи впливу, які донедавна трималися на другому плані, отримують чудову нагоду по-

силити свої позиції, увійшовши в альянс із силами, які мають найбільше шансів на перемогу в наступних президентських виборах в Україні.

За свідченням добре поінформованих джерел, лютневий візит Юлії Тимошенко до Москви мав наразітися на дуже холодний прийом з

Про те, які позиції в Москві
відстоювали Тимошенко і Ющенко,
читайте на стор. 24

Газова грамота

ТИЖДЕНЬ ВІДПОВІДАЄ НА ГОЛОВНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ГАЗОМ

Гро газ говорять всі і багато. Щодня на голови читачів звалюються тонні фактів, коментарів, версій та інтерпретацій газових відносин із Росією. Але нефахівцю у цій лавині інформації ро-

зібратися вкрай важко. Та й кожен із зацікавлених у газових справах гравців намагається подати громадськості свою інтерпретацію газових відносин. Ми спробували абстрагуватися від політики і максимально чітко відповісти на найпопулярніші

питання. Отже, FAQ (питання про газ, що часто зустрічаються).

Чому Росія постійно звинувачує Україну в несплаті за газ? Чи насправді ми щось заборгували?

Звинувачення України в тому, що вона «не платить за газ», стали одним із головних знарядь політичного та економічного тиску Росії на «помаранчеву» владу. Наприклад, традиційно оплата за газ відбувається лише після його споживання, тому закачаний до підземних сховищ імпортний газ боргом не вважався. Однак, коли після досркових виборів у вересні 2007 року стало зрозумілим, що прем'єром стане Тимошенко, Росія несподівано поставила Україні вимогу терміново сплатити за газ у ПСГ. Інший приклад – в січні 2008 року Росія заявила, що внаслідок дефіциту середньоазійського газу вона постачала до України певні обсяги власного газу за ціною не \$179,5, а \$314. Зрозуміло, що Україна не має наміру платити втридорога за газ, який вона не погоджувалася купувати за такою ціною. Росія ж називає подібне небажання «боргом».

Яка схема постачання газу в Україну діє сьогодні?

Україна щороку отримує близько 55 млрд м³ імпортного газу середньоазійського походження. Цей газ закуповує в Туркменістану, Узбекистану та Казахстану дочірня компанія «Газпрому» «Газпром Експорт» і одразу перепродає компанії «РосУкрЕнерго» (50% – «Газпром», інші 50% – бізнес-мени Фірташа та Фурсіна). РУЕ на кордоні з Україною перепродає газ компанії «УкрГазЕнерго» (50% – РУЕ, 50% – «Нафтогаз»). Остання здійснює його продаж безпосередньо промисловим підприємствам, а також «Нафтогазу». Названа схема діє з 2006 року. Тоді імпортний газ для України коштував \$95, в 2007 – \$130, в 2008 – \$179,5. Зараз влада України намагається змінити цю схему.

Про яку схему заявив Ющенко після перемовин з Путіним?

Деталі можна зрозуміти з оприлюднених нещодавно директив, які Ющенко надав українській делегації для перемовин. По-перше, Україна відмовляється від роботи з посередницькими компаніями «РосУкрЕнерго» та «УкрГазЕнерго» і наполягає на прямих схемах постачання між «Газпромом» та «Нафтогазом». У разі необхідності з цією метою замість РУЕ створюється СП «Газпрому» та «Нафтогазу» (СП-1) на паритетних засадах (50/50), яке постачатиме імпортний газ в обсягах 50 млрд м³ у 2008 році та 55 млрд м³ у наступні роки до кордону з Україною і продаватиме його «Нафтогазу». Для продажу частини цього газу (до 30 млрд м³) на внутрішньому ринку може бути створене СП-2. За директивами, українська сторона має наполягати, щоб частка «Газпрому» в СП-2 не перевищувала 25%, проте може «торгуватися» про її збільшення до 50%, але не більше.

ВПРИТУЛ

Який варіант пропонує Тимошенко?

Варіант прем'єрки не суперечить директивам, наданим Президентом. Відмінність полягає у тому, що російська сторона поставила Україні низку вимог, прикриваючись тим, що про це нібито «домовилися Ющенко та Путін». По-перше, це оплата частини спожитого в 2008 році газу за ціною \$314. По-друге, це продаж імпортного газу від СП-1 до СП-2, оминаючи «Нафтогаз». По-третє, це вимога, щоб СП-2 продавало в Україні не лише імпортний газ, але й газ власного видобутку – тобто, по суті, відібрало в «Нафтогазу» ринок газу. Зрозуміло, що всі ці вимоги є для України неприйнятними, про що і заявила Тимошенко. Варто зазначити, що Путін і Ющенко не підписали жодних документів, що дає змогу кожному президенту трактувати домовленості по-своєму.

Чому Україна не піdnімає ціну на транзит, на зберігання газу в газосховищах (ПСГ)?

Намагання піdnяти ставку зіштовхнеться із жорстким спротивом «Газпрому», очевидно тому наші керманичі не наважуються прямо ставити це питання. Дешевий транзит і ставка на зберігання газу в ПСГ були поступкою України в обмін на нижчу ціну імпортного газу, яку вона отримувала через Росію. Втім, політика уряду Януковича спричинила те, що з 2006 року ціна на газ постійно зростала (з \$95 до \$178,5), тоді як транзитна ставка підвищилася станом на 2008 рік лише на \$0,1 (з \$1,6 до \$1,7 за 100 км транзиту 1 тис. м³ газу). Питання підвищення плати за транзит і зберігання газу у ПСГ має наразі критичне значення, оскільки чинні ставки є збитковими для України.

Що таке «баланс газу»?

Баланс газу – це документ, що визначає співвідношення між обсягом газу, який щороку надходить в країну, та його розподілом між споживачами. Відповідно до балансу газу на 2008 рік, загальні ресурси газу становитимуть 86,76 млрд м³. З них власного газу – 20,325 млрд м³, імпортовано – 55 млрд м³ ще 11,435 млрд м³ буде відібрано з підземних сховищ.

Чи можемо ми напряму купувати центральноазійський газ?

Наразі – ні. По-перше, наявні зараз обсяги газу, якій центральноазійські країни можуть експортувати, вже законтрактований Росією на тривалий термін. По-друге, навіть якщо б у цих країн з'явилися «вільні» обсяги газу, Україні довелося б окремо домовлятися про транзит цього газу через Росію.

Яка ціна газу в Європі?

Єдиної ціни на газ у Європі немає, як і немає «ринкової» ціни, оскільки не існує ринку газу в тому розумінні, в якому існує ринок зерна чи нафти. Постачання газу «прив'язане» до газових труб, і ціна залежить від низки чинників: країни, обсягів споживання, трейдерів тощо. За даними газети «Ведомості», станом на липень 2006 року західноєвропейські покупці «Газпрому» платили за газ від \$160 (німецький трейдер ZMB Schweiz) до \$354,3 (французький трейдер Gazprom Marketing&Trading). Ціни за транзит газу перебувають в діапазоні \$2–3.

Чи може Україна перекрити транзит російського газу до Європи?

Технічно може, однак це матиме складні наслідки. Ми є найбільшим транзитером газу у світі, і маємо використовувати цей статус для отримання прибутків і відстоювання своїх позицій. Повне перекриття газу навряд чи посприяє і першому, і другому.

Чи може Україна обійтися без посередників?

Наявність посередника, який постачає імпортний газ в Україну, залежить не від неї, а від позиції Росії та «Газпрому». Якщо «Газпром», який контролює цей газовий ресурс, наполягатиме на схемі продажів через посередника, Україна нічого не зможе вдягти. Натомість допуск посередницьких компаній на внутрішній ринок України може і має контролюватися українською владою, яка має визначати – чи потрібен посередник взагалі, і якщо потрібен – то яку частку ринку йому віддати.

УСЕ ЧАСТІ ЦЕ ЗЕКИ ВДАЮТЬСЯ
ДО ІНСЦЕНЗОВАНИХ САМОГУБСТВ,
ЩОБ ДОШКУЛИТИ НАГЛЯДАЧАМ АБО РАНІШЕ
ВЙТИ НА ВОЛЮ

Автор: Василь Васютин

Тюремний МАЗО

Надмірна увага засобів масової інформації, пра-возахисних організацій та міжнародних контролерів до українських виправних закладів спричинила не-сподівано негативний ефект. Далеко не завжди повідомлення про

акції протесту проти тортуру працівників в'язниць мають підстави. Зеки часто використовують жагу людей до сенсацій і свідомо себе калічать. Щонайменше, це сприяє покращенню умов утримання та звільненню надто принципового персоналу, який відмовляє засудженим у

непередбачених законом привілеях. А особливо талановитим «самогубцям» щастить раніше вийти на волю: керівництво колоній, прагнучи уникнути скандалу, хай навіть «дутого», та спровокованих ним перевірок, готове посприяти достроковому звільненню проблемних підопічних.

ВПРИТУЛ

торії виправної колонії №124, зімітували спробу сӯїциду, ввівши у стінки черева заточені штири з матрацних гачків. Таким чином вони нібито висловили протест проти жахливих умов утримання в лікарні, огідного харчування і насильства з боку персоналу. Ініціатором акції став рецидивіст Олександр Лукашов, який зумів за допомогою свого адвоката розголосити про надзвичайну подію усім ЗМІ. Щоправда, на відміну від інших подібних ситуацій, «сӯїцид» завершився пшиком.

46-річний Лукашов, якого перевезли з іншої області в Єнакіївську виправну колонію №52, з етапу потрапив у лікарню. Його біографія більше ніж бурхлива. Уродженець села Троїни під Бердянськом був неодноразово засуджений. Вперше – ще 1978 року за пограбування, вдруге – у 1981 за згалтування і злісне хуліганство. Згодом кримінальний талант проявився на території Російської Федерації, де його у 1991 році засудили за цілий «буquet» злочинів і визнали особливо небезпечним рецидивістом. У 2002 році він потрапив за гррати в Україні одразу за дев'ятьма статтями Кримінального кодексу – грабежі, розбої, крадіжки, особливо злісне хуліганство, володіння зброяєю, кіднепінг тощо. Уже відбуваючи покарання, Лукашов до свого списку додав ще одну статтю – «злісне невиконання вимог адміністрації». За неформальним соціальним статусом зони, він був «козлом» – працював у їдаліні кухарем, причому в 2000 році – саме у 124-ї колонії. Тоді, як згадують представники адміністрації, з ним проблем не було.

Лукашов перебував у палаті разом із шістьма «колегами», серед яких і провів відповідну агітаційну роботу. Цікаво, що, на відміну від спільніків, він практично нічого собі не ушкодив. Якщо двоє інших засуджених спаві дії гачками пробили собі стінки черева, то Лукашов вводив 6-сантиметровий штир у післяопераційний свищ, що, за словами лікарів, виключає гострі болючі відчуття. Після операції з видalenням сторонніх предметів, засудженим навіть шви не накладали, обійшлися скобами. Нині йхній стан цілком задовільний.

Про наявність у череві шматка заліза Лукашов заявив наступного дня після того, як вstromив штир, продемонструвавши його своєму ад-

вокатові. Як і сліди побоїв, що, як з'ясувалося згодом, нанесли йому не охоронці, а інший ув'язнений прямо у палаті на прохання самого побитого. Але ці синці і шрами були продемонстровані журналістам. Окрім місцеві ЗМІ навіть переповіли чутки, що у колонії №124 у перервах між маршами духового оркестру чути несамовитий елемент катуваних адміністрацією засуджених...

Лікарню для ув'язнених з цілою бригадою підлеглих і журналістів відвідав прокурор області Віталій Мурза. Він поспілкувався із засудженими, оглянув кабінети і палати лікарні. Лише один із півтора десятка заявління висловив зауваження, що стосуються відсутності стільчика в душовій, невихованості медсестер і якості хліба, який випікається в зоні. Деякі в'язні зверталися до прокурора з проханнями надати юридичну допомогу, триваючи побачення і... можливість залишитися після лікування відбувати покарання в колонії №124!

«Показушними» ці відвідини навати важко: журналістів абсолютно не обмежували в спілкуванні із засудженими – представники адміністрації лише спостерігали. Ніхто з опитуваних арештантів не підтвердив фактів насильства, не було істотних дорікань і щодо якості лікування. Не було почутто і слів співчуття та схвалення вчинку Лукашова і компанії, швидше, навпаки. Звичайно, умови у в'язничній лікарні далекі від ідеальних. Однак обслуговування часом навіть краще, аніж у деяких цивільних шпиталях Донеччини.

ОСТАННІЙ АРГУМЕНТ КРИМІНАЛЬНИХ КОРОЛІВ

Під час неофіційної бесіди правоохоронці розповіли **Тижню**, що Лукашову просто не поталанило – надто принциповим виявився начальник колонії. Переважно, щойно відбувається витік інформації за межі зони про подібні випадки, проблему намагаються вирішити «pollobovno». Така практика триває ще з радянських часів, але нині вона стає особливо актуальною. «Авторитети» (вони ж «пахани») зони часто вдаються до подібних методів, щоб позбутися наглядача, який відмовляється передавати заборонені предмети або ж втручається в неформальне життя засуджених. Щоправда, «пахани» особисто беруть участь у таких акціях лише ■

ФОТО: РНБ

XІЗМ

ПОГАНА МІНА ЗА ХОРОШОЇ ГРИ

Яскравою спробою продемонструвати недолгість української пенітенціарної системи стало нещодавнє групове каліцтво в'язнів у Донецьку. Наприкінці січня троє засуджених, які перебували на лікуванні в міжобласній лікарні на тери-

Тюремне самокаліцтво: Способи і цілі

coli примудрялися загнати штир точно між діафрагмою і шлунком, не зачепивши життєво важливих органів. Для тюремних хірургів їхнє лікування не було складним. Найпримітивніший спосіб показового субіду — чогось наковтатися. У хід ідуть і ложки, і кісточки доміно. Бували й «ексклюзивні» варіанти на кшталт переломів руки, прибирання цвяхом власних яечок до табуретки. Але такі самокаліцтва вельми рідкісні.

Цікаво, що практично ніколи не здійснюють самопорізи в житлових чи виробничих зонах колоній. Просто тому, що там з цим ніхто і не намагався боротися. Безглаздо — навколо повно металу. А от у штрафних ізоляторах і приміщеннях камерного типу, де колючо-ріжучі предмети категорично заборонені, покалічення відбувається часто. Найчастіше вони групові (3–5 людей), масові випадки за участю 20-ти чи більше засуджених вкрай рідкісні. Калічили себе в'язні з показовою театральністю, причому жоден з них реально вмирати навіть і не думав.

Окрема мова — про бунти й акції непокори. Варто розрізняти масові безлади, групові безлади і групову непокору. Більшість не вбачають між ними різниці. Однак масові і групові безлади розрізняються тим, що у першому випадку у них бере участь велика кількість осіб, які постійно змінюються, — врахувати усіх учасників важко, та й ненеобхідно, головне — виявити провокаторів і підбурювачів. Насправді Департамент виконання покарань МВС України просто не готовий якісно виконати цю роботу. Немає власної розвідки, і все обмежується введенням у зону загонів спецпризначення. Однак таке примітивне придушення бунту або не дасть жодного результату — карати буде нікого, або дасть результат негативний — покарають не тих. Під час групових безладів кількість і особи учасників легко визначити. Тому варто використовувати або свої групи швидкого реагування, або, за складніших випадків, — спецпідрозділ. У разі акцій непокори ніякого спецназу взагалі не потрібно. Ну, не хочу зеки працювати — будь ласка, вистачить і заходів дисциплінарного впливу.

Проте головна проблема наших міліціонерів в тому, що вони за звичкою застосовують силу там, де потрібно попрацювати мізками. Уна-

тоді, коли інсценізований субіду дає шанс раніше вийти на волю самому «авторитетові».

Серед зеків є навіть своєрідний каталог можливих методів впливу на працівників зони. Найпоширеніші калічення — порізи на передпліччях, що на арго, тобто на жар-

в'яній тиск у венах низький, і кров швидко згортається. Часто навіть необхідності в медичній допомозі немає. Інший варіант — порізи на животі. Крові начебто багато, порізів десяток, але варто помазати йодом і заклеїти рану пластирем, як усі «пристрасі» вщухають.

ОСОБЛИВО ТАЛАНДИТИМ «САМОГУБЦЯМ» ЩАСТЬЕ РАНИШЕ ВИЙТИ НА ВОЛЮ: КЕРІВНИЦТВО КОЛОНІЙ, ПРАГНУЧИ УНИКНУТИ СКАНДАЛУ, ТА СПРОВОКОВАНИХ НИМ ПЕРЕВІРОК, ГОТОВЕ ПОСПРИЯТИ ДОСТРОКОВОМУ ЗВІЛЬНЕННЮ ПРОБЛЕМНИХ ПІДОПІЧНИХ

гоні злочинців, називається «розкрити вени» або «розкритися». Що б не казали офіційні особи про ці подряпини, вени справді відкриваються. Інша річ, що небезпека для життя при цьому мінімальна: кро-

бували ще порізи на ший, але сонну артерію зачіпають тільки ті, хто надміру захопився. Згадуване заганяння штирів також не є чимось винятковим. Зеки завжди демонстрували відмінне знання анатомії — ін-

слідок цього злочинці стають такими собі героями – робін гудами, а правоохоронці – брутальними катами.

ПОЛІТИЧНЕ «ЗАМОВЛЕННЯ» ДЛЯ ЗОНИ

І правозахисники, і працівники Секретаріату уповноваженого з прав людини України (омбудсмена) визнають, що третина протестів у виправних закладах відбувається

**«АВТОРИТЕТИ» ЗОНИ ЧАСТО
ВДАЮТЬСЯ ДО ПОДІБНИХ
МЕТОДІВ, ЩОБ ПОЗБУТИСЯ
НАГЛЯДАЧА, ЯКИЙ
ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ПЕРЕДАВАТИ
ЗАБОРОНЕНІ ПРЕДМЕТИ АБО Ж
ВТРУЧАЄТЬСЯ В НЕФОРМАЛЬНЕ
ЖИТТЯ ЗАСУДЖЕНИХ**

без об'єктивних причин. Олександр Букалов, керівник Пенітенціарного товариства, вважає, що громадські організації часто виступають своєрідними ретрансляторами подій на зонах, які можна сприймати і тлумачити двозначно. Достатньо згадати хоча б випадок із повідомленням про введення спецпризначених у колонію №60 в Луганській області. У листопаді минулого року засуджені влаштували там заворушення після того, як троє їхніх «колег» намагалися втекти, скориставшись пістолетом, переданим із волі у консервній банці з-під оселедців.

Інформацію про інцидент розмістили на своїх сайтах Вінницька та Харківська правозахисні групи, одночасно повідомивши про бунт на зоні, спричинений буцімто безчинствами воєнізованих підрозділів. Згодом виявилось, що це не більше ніж «качка». На думку Букарова, подібних випадків можна було б уникнути, якби МВС зробило доступ правозахисників до підпорядкованих міністерству виправних закладів відкритішим. Нинішні обмеження шкодять відомству.

Цікаве спостереження: велика кількість повідомень про акції протесту та непокори активно почали «зливатися» у ЗМІ після того, як було сформовано новий уряд і, зокрема, керівництво МВС. Згідно зі світовою практикою, виправні заклади мають

перебувати у підпорядкуванні Міністерства юстиції. Наразі українські колонії перебувають на проміжному етапі перепідпорядкування від МВС до Міністру. І кожен факт порушення прав ув'язнених б'є як по ім'джу України, так і по ім'джу уряду.

Не виключено, що окремі, нині опозиційні, сили свідомо йдуть на змову з адвокатами, аби спровокувати акції непокори. Подібна уода

ХРОНІКИ БУНТІВ

10 листопада 2007 р. – через правозахисні організації було повідомлено про те, що 30 засуджених Луганської колонії №60 покалічили себе, протестуючи проти «масового побиття ув'язнених спецпідрозділом».

17 грудня 2007 р. – як протест проти умов утримання в «Монастирі» (Ізяславській колонії №58) оголосили голодування кілька засуджених.

14 січня 2008 р. – двоє ув'язнених Сокальської колонії у Львівській області влаштували акт самоспалення (невдалий), протестуючи проти порушення їхніх прав.

24 січня 2008 р. – спроба групового самогубства в міжобласній лікарні на території Донецької виправної колонії №124 як протест проти побиття працівниками колонії.

3 лютого 2008 р. – у виправній колонії №123 у смт. Літин Вінницької області 10 засуджених оголосили голодування, протестуючи проти жорстокості адміністрації.

є взаємовигідною. Для одних – це можливість швидше звільнити свого клієнта з-під варти. Для інших – показати усьому світу недемократичність «помаранчевих». Ось так, мимовільно, в'язні стають заручниками з'ясування політичних стосунків. ■

Рецидівісту Лукашову не вдалося довести безчинства адміністрації

РИНОК, ЯКИЙ ХАРКІВ'ЯНИ ВВАЖАЮТЬ НАЙБІЛЬШИМ У ЄВРОПІ

Автор: СЕРГІЙ ГУЗЬ

Знаменитий харківський базар дає роботу десяткам тисяч людей — не лише торговцям, але й виробникам легкої промисловості. І генерує тіньові прибутки на мільярди гривень.

«ШВЕЙКА» ЗАМІСТЬ КОНТРАБАНДИ

За товарним асортиментом харківський ринок поєднує київські: «Троєщинський», «Радіоринок», будівельний «Юність» та рибальський «Бухара» біля станції метро «Дніпро». І навіть більше. Ціни на «середню» річ у кілька разів нижчі, ніж у звичайних магазинах, що і приваблює, за офіційними даними, від 100 до 250 тис. відвідувачів на добу!

Однак є цікава особливість: на відміну від Одеси, тут у розмовах про канали постачання товарів майже не згадується слово «контрабанда». Деякі підприємці пояснили це дуже просто: свої товари вони доставляють через фірму «Транс-Атлантик». Яким чином ця фірма сплачує мито, підприємців не цікавить. Можна і самому безпосередньо налагодити контакти із підприємцями з Китаю або Туреччини — оголошення з відповідними пропозиціями розміщені просто на ринку.

Однак найбільшим каналом постачання «імпортного» одягу та взуття є харківська «швейка». Так тут називають легальні та підпільні виробництва легкої промисловості. У цих цехах виготовляють усе: куртки, шуби, костюми, джинсовий одяг, взуття та багато іншого. За словами місцевих підприємців, схема досить проста: турки їдуть у Європу на виставки, де закуповують модні моделі та налаго-

джають у себе виробництво. Наші, у свою чергу, їдуть до Туреччини, купують одну партію товару, і потім «відтворюють» її на «Барабашово». Більшість виробів мають етикетки відомих іноземних брендів, хоча на базарі є цілий сектор, де представлені харківські виробники під власною назвою.

Про реальні масштаби легпромівського бізнесу судити важко, хоча, швидше за все, йдеться про обороти у десятки, якщо не сотні, мільйонів гривень на рік. Тільки в одному випуску місцевої рекламної газети «Прем'єр експрес» за 27 лютого цього року містилося майже 300 оголошень із запрошеннями на роботу у швацькі цехи. Навіть якщо деякі з них і дублюються, працівників шукають кількасот виробничих точок.

Цей бізнес активно розвивається, тому на роботу запрошують фахівців з усіх напрямків швацького виробництва, модельєрів та конструкторів одягу і навіть моделей. До речі, платню швачкам пропонують до 4000 грн на місяць — у кілька разів більшу, ніж реалізаторам на ринку.

Те саме — і з виробництвом взуття: 60 оголошень про роботу для спеціалістів з виготовлення чобіт, черевиків та кросівок. Знайомий харків'янин, який купує взуття місцевого виробництва, переконаний у високій якості товару: «Підшва стерлася, а верх — як новенький!» До речі, опитані **Тижнем** харківські журналісти вважають, що значна частина цехового легпрому контролюється місцевою в'єтнамською громадою.

ОВО»

ФОТО АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

ШВЕЙНИЙ БІЗНЕС АКТИВНО РОЗВИВАЄТЬСЯ, ТОМУ НА РОБОТУ ЗАПРОШУЮТЬ МОДЕЛЬЄРІВ ТА КОНСТРУКТОРІВ ОДЯGU, І НАВІТЬ МОДЕЛЕЙ. А ШВАЧКАМ ПРОПОНОЮТЬ ДО 4000 ГРН ПЛАТНІ

БІЗНЕС НА «БАРАБАШОВО»

Масштаби ринку «Барабашово» важко охопити навіть поглядом. Годі казати про внутрішні механізми його роботи, приховані від очей пересічного покупця. Втім, є шанс зрозуміти їхні принципи, якщо опинитися на місці одного з десятків тисяч малих гвинтівок, на яких це все і тримається.

Театр, як відомо, починається з гардероба, а торговий бізнес на ба-

зарі — зі складу. Навколо ринку повно приватних садиб, де за 300–400 грн на місяць можна найняти сарайчик або гараж площею 10–15 м². Розшукати власників потенційних складів дуже легко — пропозиції написані крейдою на паркані. Один із них, Олександр, зустрів у робочому фартусі і з задоволенням показав приміщення. Раніше його винаймали в'єтнамці — влітку зберігали футболки та сорочки, перед

Новим роком — дитячі іграшки. На додаток Олександр запропонував викупити усю садибу разом із земельною ділянкою приблизно 3–4 сотки. Ціна — \$100 тис. Це забагато, але ділянка поряд з ринком.

Деякі приватні садиби вже перебудовують під «базарні» потреби. Більче до дороги постав цілий комплекс: кав'ярня-ресторан, мийка авто, міні-готель та більядрна. Уесь цей сервіс розрахований на відвідувачів ринку.

Друга актуальна проблема — де паркувати авто з товаром. Легкову машину можна поставити за 3–5 грн, щоправда, охороняють тільки вдень. Дорожче розмістити вантажний автомобіль — від 10 грн за світловий день. А якщо й вночі охоронятимутъ, то ціна зросте у кілька разів.

Звісно, що місце для машини і склад можна знайти і на території ринку, але це ще у кілька разів дорожче. Наприклад, щоб зайхати вантажівкою або «Ікарусом» на територію ринку, потрібно заплатити 200 грн. В оптові дні або під ранок майже всі місця для паркування зайняті.

Наступний крок — торгове місце. Як виявилося, найпростіше домовитися про оренду з в'єтнамцями. Старий 2-поверховий контейнер поблизу оптового майданчика обійтеться в \$1900 на місяць. Однак, за словами інших продавців, у цьому місці торгівля не надто жвава, тому така сума оренди завелика.

Якщо планується роздрібна торгівля одягом, то краще вибирати точку більче до центру ринку та виходів зі станції метро. У цій зоні розташовані невеликі магазинчики, що туляться один до одного у два поверхі. Вітрина у вигляді склопакета та три глухі стіни-перегородки — такий собі конструкційний мінімалізм. □

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

Ринковий інтернаціонал

На «Барабашово» є кілька земляцтв: в'єтнамців, африканців та афганців. Найбільше з них — в'єтнамське. Тисячі представників цієї громади, здається, контролюють чи не половину ринку. З ними в обхід адміністрації можна домовитися про торгівлю, склади, постачання товарів та будь-що.

Оренда місцевого «бутику» у в'єтнамців коштуватиме \$5 – 8 тис. на місяць. Можна орендувати і на 20 років, але тоді одразу доведеться заплатити \$70 тис. Звісно, виплати нелегальні.

А які легальні? Про це довідатися важко. Наприклад, на стенді в торговій зоні «Лужнікі» є безліч інформа-

гав пояснень, чому це журналіст цілий день вештається ринком без дозволу адміністрації? Відповісти на запитання журналіста «зв'язківець з громадськістю» відмовився, поки не буде вказівки згори — від керівництва АТ «Концерн АВЕК і К⁹».

Втім, у підприємців, які торгують на «Барабашово», не так уже і

ЗАРОБІТНА ПЛАТА ПРОДАВЦІВ – В СЕРЕДНЬОМУ 40 ГРН НА ДЕНЬ. ДЕХТО ПРАКТИКУЄ ВІДСОТОК ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ. ЗА МІСЯЦЬ НАБІГАЄ 1000–1500 ГРН

ції, але жодного слова про орендні ставки. Звернення до Юрія Слепцова, начальника зі зв'язків із громадськістю ТОВ «Хароптогр», також не дало результатів. Останній вима-

важко знайти відповідь на питання, яке чомусь заганяє базарне начальство у ступор. За їхніми словами, власник середнього магазинчика сплачує близько 1000 грн на місяць.

Один із підприємців за умови анонімності показав навіть квитанції. З них видно, що за лютий цього року ринковий збір становив 140 грн, послуги з утримання території (простіше кажучи, послуги двірника) – 100 грн, оренда майна (магазину) – 500 грн.

З власністю на торгові місця також не все зрозуміло. За словами продавців, коли почали будувати магазинчики, то підприємці змушували платити готівкою по \$10 – 20 тис. за торгову точку. Однак повноцінними власниками торгових приміщень вони не стали, і змушені щомісяця платити адміністрації за оренду свого ж магазину.

«ФЕЙС-ЛІFTИНГ» ДЛЯ БАЗАРУ

Сьогодні ринок «Барабашово» швидко змінює свій зовнішній вигляд і прагне бути схожим на закор-

дні «молі» — велики торговельні центри. Однак, попри «фейсліфтинг», економіка «Барабашово», по суті, все ще залишається базарною, а тому виникає підозра, що не завжди легальною. Це підтверджує у неофіційній розмові один із чиновників обладміністрації. «У нас з ним (Олександром Фельдманом, одним із головних співвласників АТ «Концерн АВЕК і К°» — прим. авт.) спільний погляд на майбутнє ринку, але є різні шляхи досягнення цілей», — зазначив посадовець.

Про те, що на «Барабашово» може існувати подвійна економіка, вже майже рік дискутує уся харківська громада, пише преса, а мерія міста «воює» з адміністрацією ринку.

У Харкові панує думка, що базар дає роботу і допомагає вижити тим, кого викинули на вулицю з підприємств міста. Однак заробітні плати

продажів, найнятих власниками торгових точок, у середньому — 40 грн на день. Дехто практикує платити відсоток від реалізації. За місяць набігає 1000 — 1500 грн — зовсім не-

місцевих ЗМІ, що, за даними контролерів ринку, щомісячний обсяг продажу на усьому «Барабашово» становить лише 10 млн грн — трохи більше 500 грн на торгове місце.

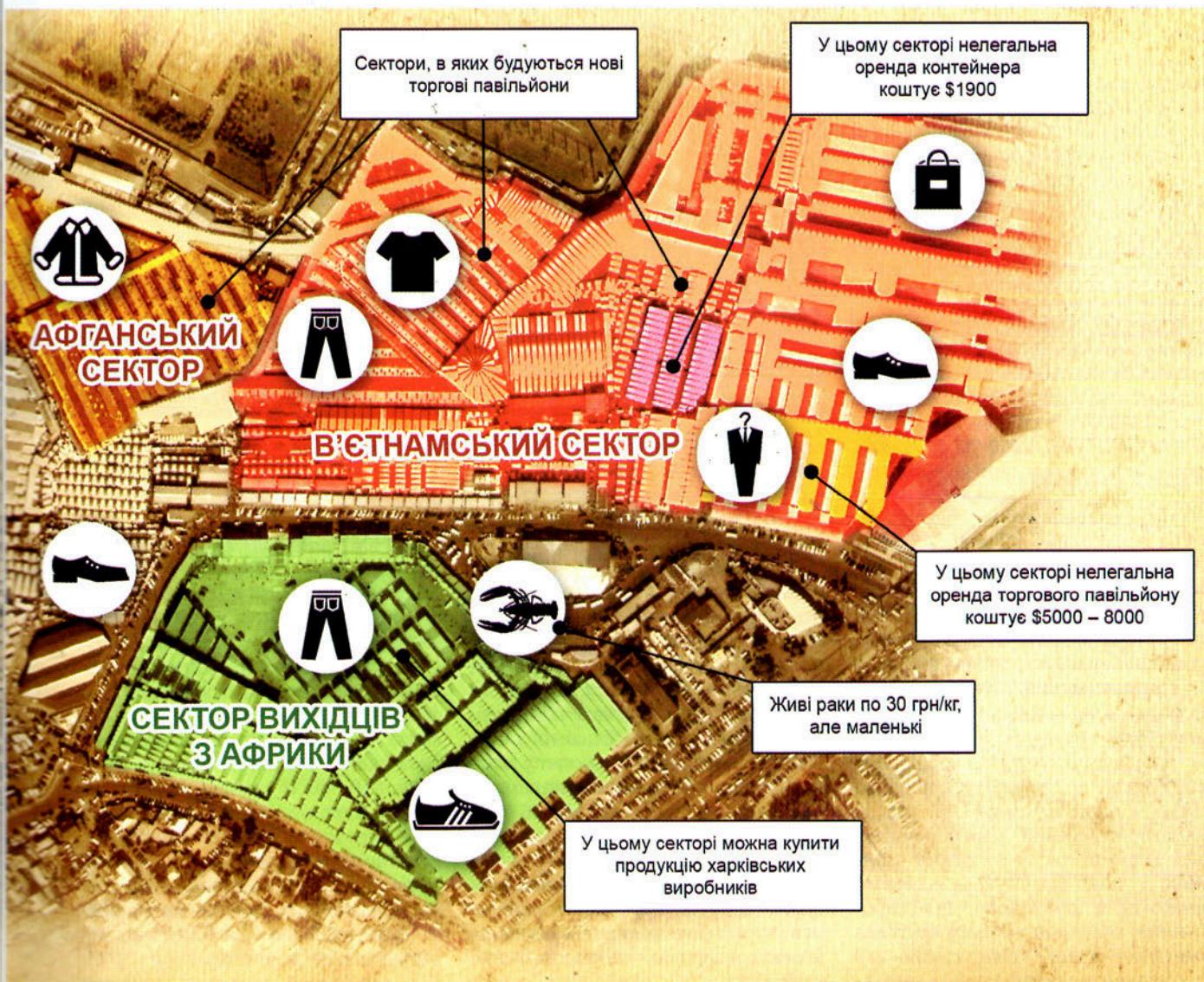
ГАРНА ТОРГОВА ТОЧКА МОЖЕ ДАВАТИ \$5–10 ТИС. ЩОМІСЯЦЯ

багато за нинішньої вартості життя у Харкові. У більшості випадків офіційно на роботу не оформлюють, аби не платити звичайних податків.

Підприємці заробляють значно більше. Наприклад, у одного з них 4 торгові місця, на яких він заробляє близько \$24 тис. на місяць. З них собі залишає лише \$4 тис., а \$20 тис. відає за оренду. Гарна торгова точка може давати \$5 — 10 тис. прибутку на місяць. Поряд з цими цифрами досить смішно виглядають повідомлення в

Удаючи підприємця, я поцікавився у одного «колеги», як тут зі сплатою податків, чи часто бувають перевірки. «Та тут чесно податки платять не більше 5% торговців, — посміхнувся він. — Ми за два-три дні вже знаємо, що буде перевірка, а тому на цей час беремо вихідний». ■

стор. 50 читайте про те, як живеться торговцям ринку

Хлібна розкіш

ОКРІМ КАВОВИХ
ТА ВИННИХ ГУРМАНІВ,
В УКРАЇНІ
З'ЯВЛЯЮТЬСЯ ХЛІБНІ

АВТОР: Ольга ФРОЕС

Я дуже люблю свіжий хліб — ще теплий, із хрумкою скоринкою. Ця пристрасть проявилася у дитинстві, коли, повертаючись зі школи, я мала купити буханець свіжого хліба до обіду. І сьогодні аромат свіжоспеченої хліба одразу змушує зупинитися і розгледіти, «де так смачно пахне». На щастя, у Києві останнім часом з'явилися приватні пекарні, де можна придбати оригінальний хліб з усілякими прянощами. І бажання поласувати не зупиняє навіть висока ціна — від 10 до 30 грн за півкілограмову буханку.

Хлібний бутик

У кожному «хлібному бутику» знається до 35—50 різновидів хліба, багетів, булочок із пшеничного, житнього чи гречаного борошна.

Тут можна відчути себе справжнім європейцем, адже на прилавку чимало італійських, французьких, німецьких сортів. Наприклад, у одній мережі пекарень-кондитерських, де виготовляють хліб ручної роботи за старовинними французькими рецептами, я знайшла дійсно хрумкий, із твердою скоринкою, традиційний багет (8 грн за 220 г), за смаком такий самий, як колись кущувала в одному паризькому закладі. Там же «поклала око» на багет із часником (14 грн), хоча були викладені й французькі багети з маком, кунжутом і родзинками. У інший — сподобалися німецькі хліби. Чорний солодовий (11 грн за 500 г), притрушений білим борошном, має дивний кисло-солодкий присmak — поки віддамувала від нього шматочок за шматочком, «щоб спробувати», половини хлібного кругляка вже й не стало. «Грехемський» (19 грн) вразив своєю складною комбіна-

ФОТО: ЕВГЕНІЙ КОТЕНКО

Гурмані готові платити за хлібну від 10 до 30 грн.

цією, бо випечений з шести різних злаків з додаванням насіння льону, гарбуза та соняшника.

Проте найбільшим «коханням з першої спроби» став італійський хліб — чіабатта (9—15 грн). Колись під час відпочинку в Мілані місцеві гурмані привчили мене до певного ритуалу: в неглибоку тарілку наливають трошки оливкової олії та кілька крапель бальзамічного оцту, після чого усе це вимочують шмат очками свіжого хрумкого італійського хліба. Так-от, відповідна олія та оцет у мене вже є давно, а ось знайти «той самий» за смаком і консистенцією хліб було вкрай важко. Звичайний батон був недостатньо хрумкий, арнаутка — недостатньо прісною. Ситуацію врятувала чіабатта, яка нарешті з'явила-ся в українських приватних пекарнях та навіть на прилавках великих супермаркетів.

Одного разу в хлібному відділі київського супермаркету випало познайомитися з французьким журналістом Бенуа Байолем. За його словами, він часто купує дорогий хліб, зокрема, французькі багети: «Вони смачні і дуже схожі на ті, що випікаються у нас».

Хліб немасового виробництва у супермаркети та інші роздрібні магазини постачають кілька компаній, що спеціалізуються на імпорті європейських заморожених хлібних напівфабрикатів: Mantinga (Литва), Jahn General Products Ukraine (TM Danish Bakery, Данія). Слово «напівфабрикат» дещо насторожує, хоча насправді у Європі сьогодні 65% усього хліба випікається саме за технологією шокової заморозки: майже випечений за усіма правилами хліб миттєво заморожується за температури -35°C. У такому стані його можна зберігати

блізько 3-х місяців, а перед продажем варто лише кілька хвилин дочекти до рум'яної скоринки. Для цього у магазині стоїть спеціальна пічка, яка пропонує хліб «з пилу, жару». Різниці між ним і традиційно виготовленим хлібом майже немає. Та й вітчизняні хлібозаводи-гіганти також планують поступово перейти на мобільну та зручну технологію.

ЕЛІАРНО-МАСОВО

Втім, поки що хлібні «іноземці», випечені на вітчизняних хлібозаводах як преміум-продукція нерідко засмучують. Начебто красива назва і незвична форма, і в тісто вмісли насіння, горішки та цукати. Але усе це дуже часто «душить» целофанова плівка, що обтягує свіжий хліб і робить його неприродно м'яким. Ще вражают наклейки на кшталт «знижка 30%», «знижка 50%». Якщо чесно, жодного разу не виникало бажання купувати хліб, що пролежав на вітрині супермаркету кілька днів. Навіть із цікавості, що там всередині і чому він був таким дорогий.

Але, насамперед, шокує недбалість щодо виготовлення начебто преміальної продукції. Періодично купуючи у супермаркеті «щось новеньке», якось натрапила на італійський сирний хліб — фокаччу (15 грн). Але вигляд цього «італійця» абсолютно не радував: у хлібну верхушку, ніби на швидкуручу, були так вдавлені шматки сиру, що при випіканні вони обутулілися і почорніли. Цікаво, що таку саму фокаччу, але з апетитним вигля-

пекарня втрачає сенс свого існування.

І ХЛІБ, І ДО ХЛІБА

Ми не надто обізнані з хлібними традиціями та хлібною культурою Європи. А ось італійцю чи французу ніколи не спаде на думку порізати до сніданку вчоращеній хліб. Вони не полінуються збігати до найближчої на вулиці пекарні, яка відкривається, як правило, о п'ятій годині ранку, щоб придбати до ранкової кави чи чаю кілька теплих круасанів чи булочок. Для цього є кілька причин. По-перше, на Заході більшість пекарень є родинним бізнесом, тому кожний заклад має свої старовинні рецепти і секрети випікання, які передаються від покоління до покоління. Скуштувати легендарний хлібчик, яким ласували ще прадіди — особливе задоволення. По-друге, культ свіжоспеченої запашного хліба зумовив те, що пекарні працюють майже на кожній вулиці. Деякі європейці навідується до улюбленої крамнички у домашніх капцях. Нарешті, обов'язковим атрибутом хлібного закладу є столики, затишний інтер'єр в теплих тонах і додаткове меню: гарячі та холодні напої, салати, десерти. Тож, прийшовши за ранковим хлібом, одразу ж на місці можна ним і поснідати, переглянути газетні новини і побігти у справах далі.

В Україні хлібомани тільки починають відчувати смак справжньої європейської випічки. На жаль, більшість «хлібних місць» зосереджені лише у центрі Києва. Що ж до асортименту

НА ЗАХОДІ БІЛЬШІСТЬ ПЕКАРЕНЬ Є РОДИННИМ БІЗНЕСОМ, І КОЖНИЙ ЗАКЛАД МАЄ СВОЇ СТАРОВИННІ РЕЦЕПТИ І СЕКРЕТИ ВИПІКАННЯ

дом і шматочками пармезану всередині (19 грн), я купувала в одному із «хлібних бутиків». І залишилася дуже задоволеною.

На відміну від супермаркетів, у спеціалізованих пекарнях працюють під індивідуальні запити: ніхто зранку не буде випікати усю асортиментну лінійку. Як правило, кожні 2–4 години готують нові свіжоспеченні партії. Пакуватися хліб має виключно у паперові пакети, які дають йому змогу дихати. Крім того, непроданий у спеціалізованих закладах хліб обов'язково утилізується — розпродажів не буває, оскільки у цьому разі справжня

менту, то насправді ексклюзивних хлібних пропозицій поки що небагато (у Європі нараховується близько 900 усіляких сортів хліба).

Зрозуміло, що хлібний гурман мусить насамперед звикнути до факту, що за півкіограмовий буханець необхідно викласти чимало грошей. Але українцям властива вроджена цікавість до новинок. Тож я не відмовилася б скуштувати ще, наприклад, шведський картопляний лефсе, ірландський содовий хліб з фруктовими добавками, італійську брускетту з часником, оливковою олією і базиліком, а також німецький пряний сапельброт з дуже темного тіста. ■

СМАКИ ФРАНЦУЗІВ

НАДЯ РІКАРТО
Ньюї-сюр-Сен (Париж, Франція)

Круасан і поцілунок

Насправді чудові паризькі пекарні, які зранку наповнюють повітря міста неповторними пахощами свіжого хліба, потроху занепадають. Знамениті французькі багети, круасани, брюші залишилися, схоже, тільки для туристів. Сучасні французи взагалі майже не їдять хліба. А якщо їдять, то віддають перевагу «корисним» сортам: зерновому, висівковому. Його купують здебільшого в супермаркетах, зберігають у холодильнику, а вживають після підігрівання в тостері. Молоді французи геть усі показилися на здоровому способі життя, і вже давно. Отже, запитати про еволюцію смаку варто відносно літніх людей, які ще не заразилися від Сполучених Штатів манією підрахунку калорій і роздільного харчування, а віддають перевагу традиційним кулінарним цінностям: баранячому жіго, паштету з дичини, гусячій печінці й, звісно, круасанам. Але присягаюся, що здалегідь знатиму відповідь: раніше хліб був смачнішим. Питання, очевидно, не у зміні технологій чи сировини, а в усім відомій мудрості — «замолоду поцілунок смакував краще».

ЗА ЗАКОНОМ ГІР

ІНФОРМАЦІЙНА БЛОКАДА ПІСЛЯВИБОРЧОЇ ВІРМЕНІЇ ТРИВАЄ

Автор: Марія Старожицька, спеціальний кореспондент **Тижня** (Єреван)

Вірмени вчаться розмовляти пошепки. Одна з умов уведеного у Єревані надзвичайного стану – не збиратися групами більше трох осіб. Мобільні телефони прослуховуються – одного хлопця заарештували за розсилку sms-повідомлень щодо кількості заарештованих опозиціонерів. І таких вже понад 200 осіб. Більшості вже пред'явлени звинувачення у насильницькій спробі захоплення влади.

«Аби заарештувати одного з наших в Macisі, поліція забрала його дружину, 4-річну доночку та стареньку матір і 15 годин тримала їх у слідчому ізоляторі, доки голова родини не прийшов сам», – розповідає мені Армен Мусінян, прес-секретар Левона Тер-Петросяна, першого президента Вірменії та лідера нинішньої опозиції. Сам Армен готовий до арешту будь-якої хвилини. Тер-Петросян знаходиться у своїй резиденції під державною охороною і доки утримується від офіційних заяв – хоча, можливо, сказати йому нічого.

ОДНА ГРАНАТА – ДВІ ПРАВДИ

Після виборів 19 лютого прихильники Левона Тер-Петросяна вийшли на центральну площа Єревана з мирною акцією протесту. Вони говорили, що їхній Майдан – вірменська версія українського. Між промовами лунали пісні та музика, люди танцювали, аби зігрітися. Вдень їх було кільканадцять тисяч, на ніч – лишалися близько двох. Вдосвітку першого березня Майдан було розігнано силоміць – війська поліції діяли швидко, близько 10 хвилин. 8 загиблих, 130 поранених, з яких троє досі у важкому стані. Спалені авто, розбиті та пограбовані магазини, розібрана бруківка... Активісти опозиції говорять, що це справа рук провокаторів, але що було насправді, довідатися тепер практично не можливо.

«Я сама стояла на цьому мітингу весь день, – розповідає журналістка Кармен Давтян. – Там не було жодних закликов до насильства, лише – молитви за Вірменію та заклики до світового співовариства, аби встановили істинні результати виборів, за якими неодмінно мав би бути другий тур. І сам Левон Тер-Петросян закликав мітингувальників не чинити поліції жодного спротиву ні словом, ні діям. Але в хід було пущено кийки та електрошокери. І той єдиний військовий,

який загинув – мені розповідали свідки – сам підрівався на гранаті, яку мав кинути. Він просто не схотів вбивати своїх братів».

У єреванки Мілени Оганової – інша правда. «Це просто жах, коли сварятъ братів, і найстрашніше, що це знову робить Левон. Саме в роки його правління ми злідтарювали, а він розпродав все, що можна було продати. По телевізору щодня крутили відеозапис, в якому видно, як мітингувальників закликали брати будь-яку зброю і йти фізично ни-

У центрі Єревана і на виїздах з міста чергують танки

ВПРИТУЛ

щити чинну владу. Більше того — їм спеціально для цього роздавали палиці, каміння, зброю та гранати — коли в натовп кинули одну з них, військовий у бронежилеті кинувся на неї грудьми і ціною свого життя врятував інших.

Одна граната — два міфи у країні, де досі з гранатами асоціювалися лише смачні плоди, наліті місцевим сонцем. З 8 березня до 7 квітня тут мав би проходити Місяць шанування

ВІДЛУННЯ СТРІЛЯНИНИ В КАРАБАСІ

Водночас із повідомленнями щодо стрілянини у Нагірному Карабасі наявне повне передчуття громадянської війни. Вже пройшло більше тижня, від 4 березня, коли відбулася ця перестрілка, але досі повідомлення сторін принципово розходяться. Вірменські ЗМІ запевняють, що, з їхнього боку двоє поранених, натомість 12 азербайджанців вбито.

38 БЕРЕЗНЯ ПО 7 КВІТНЯ У ВІРМЕНІЇ МАВ БИ ПРОХОДИТИ МІСЯЦЬ ШАНУВАННЯ ЖІНОК. НАТОМІСТЬ — НАДЗВИЧАЙНИЙ СТАН

жінок. Але поки що тут, принаймні до 20 березня — надзвичайний стан. На кожному розі патруль військових у камуфляжі з автоматами, переважно із солдатів строкової служби. На перехрестях та виїздах з міста чергують танки та БТРи.

Версія Баку — загинуло 8 вірменських військовослужбовців і 4 — азербайджанських. Жителі Єревана коментують події так: Кочарян вмів домовлятися з Алієвим, тепер у нас — безвладдя, буде війна — підемо воювати — це наша земля. Побутує на вільте версія, що сутичка відбулася за домовленістю вищих державних керівників — аби підтримати наступництво влади у Вірменії після кровавих подій 1 березня. Популярне в аналітиків за межами Вірменії порівняння Карабаху із Косовим тут відкидають.

На думку політолога Левона Зурбяна, формальних ознак для набуття незалежності у карабасців на вільте більше, ніж у косоварів: моноетнос, урадянські часи були легітимний референдум за незалежність тощо. Але якщо 2-мільйонне населення Косова і його розташування хвилює Європу, то ігнорувати Карабах з його 150-ма тисячами світовій спільноті набагато легше. «Втім, як і Вірменію в цілому», — сумно зауважує Зурбян. Щодо чуток, то події прискорять введення до Карабаху військ місії НАТО. Про те, що туди начебто ввійдуть українські війська, я почула від людини, яка гадки не мала, звідки я.

НА КОЖНЕ ЗМІ ПО ЦЕНЗОРУ

Біля сходів до Матенадарану — 10 солдатів, спінні лічола під касками. «Скажіть, будь ласка, можна пройти до музею?» «Так, — відповідають. І, завчено, російською з акцентом, — ми тут для того, аби ви жили своїм звичайним життям». Підіймаюся довгими сходами до національної святині. Біля різьблених дверей — новий патруль: «Музей по понеділ-

ДІЙОВІ ОСОБИ

Левон Тер-Петросян.

Під час війни у Нагірному Карабасі був одним із лідерів карабаського руху Вірменії. 16 жовтня 1991 року — обраний першим президентом незалежної Вірменії. У 1996-му Тер-Петросяна переобрали на цей пост, але він пішов у відставку в зв'язку з протиріччями щодо плану врегулювання карабаського конфлікту з тодішнім прем'єр-міністром Робертом Кочаряном та міністром оборони Вазгеном Саркісяном. На виборах 2008 року Тер-Петросян набрав, за офіційними даними, 21% голосів, значно відставши від Сержа Саркісяна.

Роберт Кочарян.

З весни 1998 року — президент Вірменії. Раніше був одним із лідерів Арцаського руху за незалежність, представником Держкомітету оборони Нагірно-Карабаської Республіки, а згодом — і президентом НКР. 27 жовтня 1999 року особисто вів перемовини з озброєними бойовиками, які захопили в заручники вірменських парламентарів. Президент умовив бойовиків здатися під гарантії особистої безпеки (пізніше терористів засудили на довічне ув'язнення). Під час обрання на другий термін правління 2003 року Кочаряна звинувачили у тотальній фальсифікації виборів. Однак Конституційний Суд визнав його перемогу, проте зобов'язав через рік провести референдум щодо довіри до Кочаряна-президента. Але референдум не було проведено, а мітинги протесту поступово зійшли на нівець.

Серж Саркісян.

За часів СРСР зробив непогану кар'єру в лавах ЛКСМ — від заступника відділення на заводі, де працював слюсарем, до помічника першого секретаря обкому Нагірного Карабаху. Під час війни у Нагірному Карабасі керував комітетом сил самооборони НКР. За часів незалежності Вірменії обіймав низку міністерських посад — міністра оборони, національної безпеки, внутрішніх справ. 2007 року став прем'єр-міністром Вірменії. На президентських виборах у лютому 2008 року переміг, набравши майже 53% голосів.

ках зачинено». «А чого ви тих, хто внизу, не попередили?» — запитую. «Коли хтось підходить, чергувати веселіше», — чую у відповідь.

Кому — розвага, кому — сум. Психіатри фіксують тотальну депресію та неспокій. Однією з умов надзвичайного стану є інформаційна блокада, яка вже спрацьовує проти себе — порожнину заповнили чутки. Формат «із вуст в уста» випередив за популярністю офіційні повідомлення. Цього варто було очікувати: адже підтримку на виборах Тер-Петросяна забезпечила так звана DVD-революція. Диски з агітацією розносилі по домівках і передавали на мітингах з рук в руки. Вірменія — маленька країна —

Спілкуються з журналістами водно просто: як розповів мені головний редактор газети «Аравот», їм було сказано зняти зі шпалти аналітичний і, за його словами, досить виважений матеріал. «Тоді ми вийдемо з білою плямою», — сказав редактор. «Тепер ви не вийдете взагалі», — відповіли йому. І газета не вийшла.

До ситуації зі свободою слова унікальний у своїй цинічності коментар дав Віктор Согомонян, прес-секретар чинного президента Роберта Кочаряна (інавгурацію Сержа Саркісяна призначено на 9 квітня). Він сказав, що заборона практично половини друкованих ЗМІ країни і двох третин інтернет-сайтів — явище тимчасове, після припинення надзвичай-

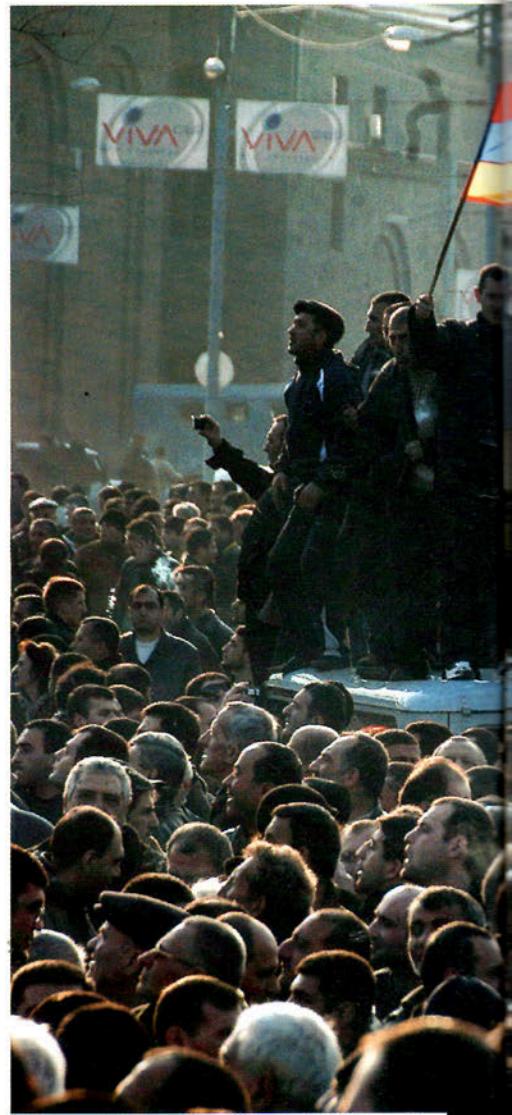
У ПЕРШІ ДНІ НС ПРИ ВІДВІДУВАННІ З КИЄВА МІСЦЕВИХ САЙТІВ З'ЯВЛЯВСЯ НАПІС: «ЯКЩО ВИ БАЧИТЕ ЦЮ СТОРІНКУ — ВИ НЕ У ВІРМЕНІЇ»

2 млн населення (поза її межами — 16 млн вірмен). Усі знають всіх і про всіх. І коли у кожному випуску теленовин демонструють 3 фотографії тих, кого розшукують за звинуваченням у насилиницькій спробі захоплення влади: двох депутатів парламенту і редактора газети з промовистою назвою «Четверта влада», глядачі реагують відповідно. Кажуть, що це вже занадто. І без того в країні закрито 6 опозиційних газет та 17 сайтів. А в кожній з них газет, що продовжують виходити, з'явився цензор.

ногого стану його буде відмінено. «А ви поки що пишіть все, що думаете, і складайте, — сказав він. — У вас обов'язково з'явиться можливість це оприлюднити».

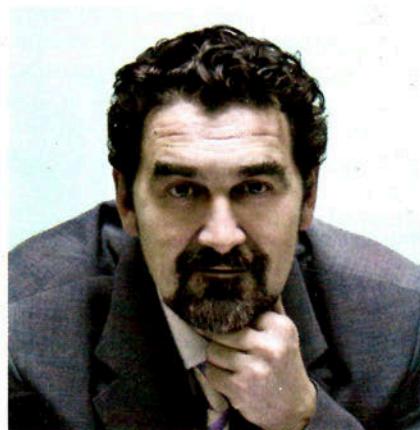
ПЕРСПЕКТИВИ САРКІСЯНА

«Насправді не відомо, скільки часу це триватиме і чим завершиться, — стверджує політолог Арташес Хачатрян. — Аналогічних подій не було на пострадянському просторі, де досі, начебто, культутивували демократію та свободу слова. До речі, якби на Росію впала така кількість неправди-

Мітинг 19 лютого планувався як мирний, а закінчився масовим побоїщем

ДУМКА ЕКСПЕРТА

ІГОР СЕМІВОЛОС
Директор Центру близькосхідних
досліджень

Заручники Карабаху

Зазвичай, постелекторальні заворушенні у країнах колишнього Союзу найчастіше порівнюють із українським Майданом та Помаранчевою революцією 2004 року. Поза всяким сумнівом, подібності між цими подіями та українською революцією можна віднайти. Баку 2005 року, Мінськ та Бішкек 2006 року та Єреван 2008-го — у кожній із перелічених столиць опозиція намагалася реалізувати сценарій, де все мала вирішити готовність мас вийти на вулицю. Головним завданням такої мобілізації було довести втрату режимом легітимності. Але, звісно, просте туторіння ногами навряд чи могло спричи-

нити революцію. Аби стати дієвими, громадяни потребували лідерів, політичних структур та стратегій. Щоб зрозуміти причини, які вивели людей на єреванські вулиці у лютому 2008 року, варто повернутися на початок 1990-х років, коли Вірменія, як і інші радянські республіки, отримала незалежність. Тоді ця південнокавказька країна майже одразу занурилася у війну з Азербайджаном за Нагірний Карабах. Вся політика Вірменії того часу була підпорядкована карабаському питанню. Тоді на політичні арені з'явилися головні фігуранти сучасної вірменської політики — теперішній і но-

ВПРИТУЛ

ФОТО: АР

вої інформації з усіх ЗМІ, її населення було б повністю зазомбовано. Тут – ні. Більше того, звичайні люди зрозуміли азі журналистикі – якщо є одна думка, має бути й інша, задля об'ективності. І зараз ця ситуація спрацьовує проти влади: якщо два терміни Кочарян більш-менш влаштовував населення, то його наступника, нинішнього прем'єра, вже почали звинувачувати у негараздах, яких більше ніж досить у країні, де місячна платня \$150 вважається пристойною. Кочарян збирався стати прем'єр-міністром у Саркісяна – повторити Путінський варіант. Російське тут взагалі модне – у Вірме-

ПРОСТИ ВІРМЕНИ НЕ ХОЧУТЬ КРОВІ. ЇМ І ТАК ЖИВЕТЬСЯ НЕЛЕГКО

нії левову частку економіки тримають дочірні російські фірми – від енергетики, телефонного зв'язку, літаків, залізниці до постачання продуктів харчування. Ще й змінена у 2005 році Конституція дає голові уряду достатні повноваження. Але пролита кров зруйнувала всі попередні розрахунки».

Втім, переможець виборів Сергій Саркісян вже отримав практично всі потрібні привітання – від Владіміра Путіна і Віктора Ющенка до голів усіх європейських країн. Мовчить лише Джордж Буш.

У проміжній доповіді ОБСЄ було зазначено кричущі порушення під

час голосування та підрахунку голосів, але загалом вибори було визнано такими, що відповідають міжнародним нормам. Подання Тер-Петросяна до Конституційного Суду було розглянуто у рекордні терміни – перемогу Саркісяна визнано справедливою. Інших правових важелів для зміни ситуації просто немає. Що ж до неправових, помічник Тер-Петросяна Тігран Акопян розповів мені, що, попри арешти, агітаційна робота продовжується, але, звичайно, без колишнього натхнення: «Почався рух, який важко зупинити. Мені сьогодні не сумно. Сумно було півроку тому, коли ніхто не очікував навіть появи будь-якого опонента чинній владі. Так, у правовому полі у нас вже немає шансів. Але право боротися проти режиму в людей ніхто не може відібрати. І рух, що розпочався, крішнуніме, і він обов'язково переможе, якщо навіть не зараз, то максимум через чотири роки».

Говорю з водієм таксі, до нас долучається продавець сувенірів, потім – господар кав'ярні. Іхні твердження подібні: людські і президентські якості Тер-Петросяна їм добре відомі, і вони далекі від ідеалу. Ці люди віддали свої голоси непрохідним кандидатам. Їм сьогодні прикро, що країна, якій і так непросто, яка постійно на межі війни з сусідами, почала сваритися зсередини. «Ми не хочемо крові, і зробимо все, аби її більше не було, нікому не дозволимо закликати до насильства», – кажуть вони все голосніше, яскраво жестикулюючи. І я розумію, що вірмени ніколи не зможуть розмовляти пошептки. ■

вообраний президенти: Роберт Кочарян та Сергій Саркісян, які змінили свої партійно-комсомольські посади на роль провідників вірменського націоналістичного руху.

Але переможна для Вірменії війна, яка закінчилася укладнням перемир'я, виявилася фатальною для розвитку демократії у цій країні. Польові командири карабаської війни стали визначними фігурами вірменської політики, а після двірського перевороту 1997 року та відставки першого президента Левона Тер-Петросяна, вони посіли найвищі посади у країні. Відтоді виникає поняття «карабаський клан», яке уособлює домінування в політиці вихідців із Карабаху та новий правлячий політичний клас, що своїми статками та кар'єрним зростанням завдячує саме карабасцям. Клієн-

тизмом було просякнуте все соціальне життя Вірменії. З іншого боку, правляча верхівка усвідомлювала хіткість свого положення і намагалася задовільнити економічні інтереси інших груп, передусім єреванців, які неочікувано для себе опинилися у підпорядкованому становищі. Зростання єреванського бізнес-середовища перебувало під пильним оком «карабасців», готових до жорстких санкцій проти кожного, хто потенційно міг загрожувати їхнім інтересам. Власне цим можна пояснити феномен Артура Багдасаряна з його «Орінац Еркір» (екс-спікер парламенту) очолювана ним партія, на лютневих президентських виборах Багдасарян посів третє місце – **«Тихдень»**, який уособлює протестний потенціал частини єреванців, яких вже не задовільнені підлегле становище, але вони не го-

тові на кардинальний розрив з карабаським кланом. Великий та середній бізнес, звичайно, хотів би позбутися «карабасців», але не шляхом революції із непередбачуваними результатами для свого бізнесу. На сьогодні єреванці задоволилися шматком державного пирога у вигляді посади секретаря Ради національної безпеки при президенті Вірменії. Отже, чи мали вірменські революціонери бодай якийсь шанс на перемогу? На мою думку, ні. Навіть враховуючи ілюзорну, а зараз вже остаточно втрачену, можливість узгодити свої позиції і виступити єдиним фронтом проти режиму Кочаряна. Відсутність позитивної програми для вірменського політичного класу, яка б окреслила привабливу для нього перспективу, а не створювала додаткові фрустрації, стала чи не головною причиною поразки.

**ЦЕ МІСТО
НЕВІЛІКОВНО ХВОРЕ
ПРОДУКУВАННЯМ
ІДЕЙНИХ ПРОРИВІВ**

Найперший на Лівобережній Україні університет, осередок традиції кобзарства, кузня юридичних кадрів Радянського Союзу, осердя нових мистецьких рухів початків ХХ і ХХІ століть.

Усе це — Харків, який не втомлюється продукувати нові ідеї та тенденції.

ЗМІСТ:

НРАВ І ПРАВА

Сергій Жадан розвінчує стереотипи про Харків
СТОР. 42 – 43

**КІЇВ – МАТИ МАЙДАНУ,
ХАРКІВ – БАТЬКО**

Розмова з представником «інтелігентської гвардії» Помаранчевої революції
СТОР. 42 – 43

МІСТО ВЧЕНИХ І МІЛІЦІОНЕРІВ

Сьогодні харківських науковців та випускників знаменитої Харківської юридичної академії
СТОР. 44 – 45

ХАРКІВ У ОСОБАХ ТА ЯВИЩАХ

Чинники, що вплинули на формування місцевого етосу
СТОР. 46 – 47

АВАНГАРДНА СТОЛИЦЯ

15 років Харків був справжньою мистецькою Меккою
СТОР. 48 – 49 ►

Авангардний ХАРКОВА

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

|ТЕМА ТИЖНЯ|

СИНДРОМ

НПРАВ і права

**СТЕРЕОТИПИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ
ТА РОСІЙСЬКИЙ ХАРКІВ**

АВТОР: СЕРГІЙ ЖАДАН

На початку 1990-х у Харкові, на вулиці Сумській, в будинку №43, кипіло суспільно-політичне життя. Там містилися різноманітні патріотичні організації міста — від ліво-ліберальних до право-радикальних. Таке собі українське гетто, Смольний для професійних українців. У старій двоповерховій садибі, в холодних кімнатах і тісних коридорах, співіснували буржуазні націоналісти й помірковані демократи, голодні пластуни і хитруваті бізнесмени. На підлозі спали кобзарі, а на канцелярських столах — зв'язкові, які привозили із Західної України партійну літературу. За переказами, в радянський час тут знаходився готель закритого типу, тому певна готельна атмосфера була присутня в житті та побуті мешканців цього дивного будинку — під партійні офіси переро-

бллялися колишні душові кабіни, а до самого приміщення поночі доводилося проникати через вікна, оскільки центральний вхід після десятів вечора барикадувався.

Для мене цей будинок залишився певним символом харківського «українства», візуальним означенням цього сегмента, цього соціально-культурного прошарку. У весь цей прошарок, усе це «українство» цілком вільно вміщалося у кімнатах та душових старого будинку, не особливо прагнучи виходити назовні, оскільки там, назовні, «українства» вже не було — там починалася сувора реальність з усіма своїми перевагами та недоліками. А «українство», як будь-яка віртуально-субкультурна субстанція, контактів із реальністю уникало, знаючи, що реальність завжди жорстоко рубає хвости всім лузерам, які намагаються проникнути до неї з чорного

ФОТО: АНТОНІЙ БЕЛОВ

КІЙВ — мати Майдану, ХАРКІВ — батько

**ХАРКІВ'ЯНИ ЗАБЕЗПЕЧИЛИ НЕ ТІЛЬКИ ДРУГИЙ ЗА ВЕЛИЧИНОЮ
МАЙДАН, АЛЕ Й ПРИКЛАЛИ РУКУ ДО ОДНОЙМЕННОГО САЙТА**

АВТОР: ПАВЛО СОЛОДЬКО

Кажуть, що Харків швидкими темпами перетворюється на торгове місто. Але тут досі вистачає «інтелігентської гвардії». Саме харків'яни у січні 2001 року забезпечили стало функціонування ресурсу, який був головним рупором громадянської ак-

ції «Україна без Кучми!» — інтернет-сайта «Майдан».

«Під час антикучмівських виступів на форумі «Майдану» організатори «УБК» (кіння Свистович і Чемерис — **Тиждень**) звернулися за допомогою: компетентні органи погрожували закрити сайт, який тоді був звичайною сторінкою, що погано відкривалася, та й мав слабкий за-

хист, — розповідає харків'янин Віктор Гарбар. — Ми вирішили допомогти хостингом і провайдерською підтримкою, хоч побоювалися провокацій. Кияни також здивувалися раптовій підтримці «зі Сходу», адже їм допомоги більше не запропонував ніхто».

Це був початок прекрасної дружби. Харків'яни забезпечили «Майдану» хостинг, а потім і самі втягнулися

ТЕМА ТИЖНЯ

входу у своїх шароварах. Реальність виявилася більш жорстокою, ніж про це писали у пластунських підручниках, вона вижила «українство» з гетто і розчинила в собі. Життя змінилося, місто теж. Залишилися стереотипи.

СТЕРЕОТИП ПЕРШИЙ

Українці – нація духовна. Харків, натомість, – великий промисловий центр. Отже, Харків – місто не-українське за означенням. Як і переважна більшість стереотипів, цей витворився ззовні. Інакше кажучи, це типово київське бачення проблеми. І оськльки, як відомо, Київ не бачить нічого далі Троєщини, то й маємо справу з типово києвоцентристським упередженням. Всі знають про Харківський університет, всі читають харківських класиків XIX та ХХ ст., проте в суспільній свідомості, яка так-сяк сформувалася, Харків продовжує асоціюватися з ХТЗ. Загальна кількість харків'ян – лауреатів різних Нобелівських премій та просто наукових світил до уваги не береться, оськльки сильно програє порівняно з загальною кількістю випущених тракторів.

СТЕРЕОТИП ДРУГИЙ

Українці – нація україномовна. У Харкові, натомість, за вживання української штрафують на вулицях. Отже, Харків – місто не українське, а можна навіть сказати, що і російське. І китайське, додам від себе. Адже останнім часом китайська інвазія стає відчутнішою, і мовне питання вже сьогодні потребує певної зміни акцентів. Я, скажімо, цілком можу припустити, з огляду на демократичні традиції нашого міста, що років через десять китайська територіальна громада міста Харкова почне бойкотувати кінотеатри за відсутність дублювання фільмів китайською мовою. Прикметно, що стереотип про тотальну російськомовність та, відповідно, україножерстю міста часто поширяють самі профе-

сійні українці, котрим за валами та мурами гетто справді важко розчути, якою мовою говорять співвітчизники. Найменше цим питанням переймаються самі мешканці міста, повсякчас переходячи на такий ненав'язливий суржик, який російською назвати можна хіба що з великої любові до Путіна.

І ЩЕ ОДИН СТЕРЕОТИП

Українці в містах не живуть – вони живуть у селах. Якщо ж українці живуть у містах, значить, це не зовсім українці. Для більшості патріотично налаштованих громадян нашої країни, чия свідомість формувалася Квіткою-Основ'яненком, ця істина беззаперечна. Проте давно не актуальна. Сьогодні в містах живуть усі – і українці, і неукраїнці, і навіть китайці. І марно вимагати від наших міст, аби вони відповідали якимось утопічним уявленням про ідеальні українські мегаполіси, де пролетаріат виходив би на нічну зміну у вишиваючих, а інтелігенції доплачували би за хоровий спів. Реальність, як зазначалося, більш жорстока. Відповідно – більш справедлива. Українець не професія. Немає біржі праці для професійних українців, які не можуть знайти можливостей для практичного застосування своєї любові до України. Все, що ти можеш, коли вже провідіння закинуло тебе до цього міста Сонця, – це спробувати позбутися стереотипів, які тобі намагаються нав'язати. Так чи інакше – у нас однакові штампи у паспортах, ми пов'язані пропискою у найкращому з міст, і вижити звідси нас не зможе жодне ЖКГ. Як сказав один харківський, торчок, нам тут жити. ■

у громадянський спротив. Так з маленької сторіночки новин «Майдан» став повноцінним сайтом із кількома десятками форумів, власною потужною інтернет-спільнотою (до Києва і Харкова приєдналися Львів, Дніпропетровськ і навіть діаспори з Аргентини й Австралії), а в листопаді 2004 року – головним ресурсом тодішніх революційних подій.

Між іншим, у Харкові тоді був другий за розмахом Майдан, не віртуальний, а вуличний.

«Близько 100 тисяч людей, – каже Віктор Гарбар, – обурених розповідями тодішньої місцевої влади (в особі Євгена Кушнарьова – прим. авт.) про

масову підтримку харків'янами кучмівського режиму. Кожен з цих тисяч думав, що вийде на площу максимум із трьома сотнями людей. І така велика кількість присутніх приемно вразила».

Біографія 49-річного Віктора Гарбара схожа на історію життя багатьох радянських інженерів. Інженер-фізик за освітою, фаховий програміст і системний адміністратор за покликанням. Харківська команда «Майдану» переважно складається з представників технічної інтелігенції.

«Ми не бігаємо вулицями з прапорами, – говорить Віктор. – Але

це не означає, що ми розчарувалися».

За його словами, розчарованих у Харкові багато. «Помаранчеві» втратили запал ще у 2005-му, «блоблакитні» усвідомили популізм своїх лідерів наприкінці 2007-го.

«Майже нікого тут уже не хвилюють ані мовні питання, ані НАТО, – додає Гарбар. – Більшість харків'ян зараз самореалізуються на базарі. Але наша команда і далі цікавиться політикою. Ми намагаємося зрозуміти, що відбувається насправді, і поширюємо цю інформацію. Вільне мозкове забезпечення, якщо вжити термінологію програмістів». ■

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

УЧЕНІ ТА МІЛІЦІОНЕРИ

ХАРКІВСЬКІ ПРАЦІВНИКИ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ ПІДТВЕРДИЛИ, що досить благополучне життя можна поєднувати з улюбленою справою

Автор: Антон Зікора

Той факт, что Харків – місто вчених, впадає в очі одразу. На його вулицях багато різних науково-дослідних і освітніх закладів. Автомобільно-дорожній, педагогічний, технічний, аерокосмічний, військовий, гуманітарний, економічний та інші університети. Але перш за все варто сказати про «просто університет» – Національний університет імені Каразіна, що святкуватиме цього року 204-ту річницю. Тут працювали і вчилися три лауреати Нобелівської премії – біолог Мечников, економіст Коваль, фізик Ландау. Крім того, з Харківським університетом пов'язані імена всесвітньо відомих математиків Остроградського і Погорелова, астронома Барабашова, літераторів Володимира Слюсюра і Олеся Гончара.

УЧЕНІ ЗНОВУ В ЦІНІ

Події останніх років зумовили формування особливого образу вченого в очах суспільства. Нещодавно ним був доцент у рваному взутті, який скаржився на низьку заробітну плату і з туюто згадував радянське минуле – грошей на науку в українській державі чомусь немає. Олена Федота ринує цей стереотип.

«Скажіть, чому в російських селах у XVIII–XIX ст. наречені із шістьма пальцями вважалися дуже бажаними?» – запитує вона.

Ми мнемося, розглядаємо свої руки, рахуючи пальці.

«Річ у тім, що у шестипалих жінок дуже велика вірогідність народити шестипалу дитину. А якщо це буде хлопчик, то в армію його не візьмуть – не придатний». Кому ще зна-

ти відповідь на цю задачу, як не офіційно визнаному найкращому молодому науковцю Харківщини в галузях хімії та біології. Олена Михайлівна – кандидат біологічних наук, доцент кафедри генетики.

Федота вважає, що зараз українська і, зокрема, харківська наука знаходяться на проміжній стадії розвитку. Так, такого фінансування, як за радянських часів, зараз немає, і в науці, яка априорі є консервативною, залишилися тільки ентузіасти. Проте конкурс у тому ж Харківському університеті й досі становить кілька осіб на робоче місце, бо в науку пішли ті, хто вміє заробляти в інших місцях.

Олена Михайлівна на сухарях не сидить. Свого часу вона була соросівським аспірантом, Федоті вдалося отримати кілька грантів на свої

ТЕМА ТИЖНЯ

досліди. Крім усього іншого, вчена пише науково-популярні книги з генетики, які користуються великом попитом.

Федота каже, що на Заході науковці, зокрема наші, працюють у приватних корпораціях. Але основний «відтік мізків» вже відбувся.

«Багато моїх друзів виїхали на Захід і живуть там не потерпаючи. Але сподіваюся, скоро вчені знадобляться і у нас: така тенденція вже простежується. Наприклад, випускники факультету біології виявилися дуже потрібними у сфері ландшафтного дизайну. Багато медиків працюють у приватних клініках, особливо стоматологи. Знайти себе стає простіше, бо, так чи інакше, найнижча точка вже пройдена».

НАШ НЕМО

Не дивно, що друзі Андрія Утевського називають його Капітаном Немо: він дуже схожий на героя з радянського однайменного фільму. Схожість ця не тільки зовнішня. Кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри зоології та екології тварин ХНУ працює під водою.

Утевський — учасник Восьмої української антарктичної експедиції. Він 14 місяців провів на шостому континенті, здійснивши за цей час 104 спуски під воду на станції імені Вернадського. А в Антарктиці — це

тарктиці матеріальних проблем немає».

ПРАВНИЧА СТОЛІЦЯ

У Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого трохи ображаються, коли чують, що Харків — місто міліціонерів. «Ми правнича столиця», — з гордістю назначають тут, і такому іміджу місто зобов'язане, перш за все, цьому навчальному закладові. Загалом сьогодні в академії навчаються 19 305 студентів, але це разом із філіалами.

«При академії є два філіали — Полтавський та Кримський юридичні інститути. Якщо рахувати без них, то в Харкові навчаються близько 15 000 осіб. Ще в нас є Інститут підготовки кадрів для органів прокуратури та Інститут слідчих для СБУ, — розповідає Лідія Івченко, представник пресслужби академії. — Наш заклад — найкращий серед юридичних в Україні, та не тільки в нас. Наприклад, по-передній міністр юстиції Росії Устінов також навчався тут. І, не зважаючи на дуже високий рівень безробіття серед юристів, працевлаштування наших випускників стовідсоткове».

«Степан Гавриш, перший заступник голови РНБО, голова Верховного Суду Василь Онопенко — наші випускники, — каже проректор з наукової роботи Анатолій Гетьман. — Та і взагалі, половина депутатського

ДОВІДКА

Нобелівські лауреати з Харкова

Ілля Мечников (1845–1915)

Нобелівська премія з біології 1908 року за дослідження з імунології (спільно з Паулем Ерліхом).

Народився на Харківщині, навчався у Харківському університеті. Тривалий час працював у Новоросійському університеті в Одесі, наприкінці життя — у Пастерівському інституті в Парижі, де помер і був кремований.

Після присудження Нобеля сказав: «Нобелівська премія, подібно чарівній палиці, вперше відкрила світу значення моїх скромних робіт».

Саймон Коваль (Симон Кузнець) (1901–1985)

Нобелівська премія з економіки 1971 року за емпірично обґрунтоване тлумачення економічного зростання.

Жив у Харкові. У 21 рік емігрував слідом за батьком до США, де вже в 1926 році отримав диплом доктора наук у Колумбійському університеті. Був членом Національного бюро економічних досліджень. З 1960 року займався науково-педагогічною роботою як професор Гарвардського університету, викладав також у Пенсильванському університеті та Університеті Джона Гопкінса. Автор «Сучасної теорії економічного зростання».

Лев Ландau (1908–1968)

Нобелівська премія з фізики 1962 року за пionерську теорію конденсованих середовищ, на самперед, рідкого гелію.

Науковцем став уже в 19 роках, вступивши в аспірантуру Ленінградського університету. Жив і працював у Харкові з 1931 по 1938 роки. Засновник школи теоретичної фізики. У 1938 році репресований (звинуватили у шпіонажі), але звільнений за сприяння Петра Кащиці. З 1946 року — академік. Брав участь у створенні ядерної бомби в СРСР. На вручення Нобелівської премії не міг приїхати, оскільки лікувався після автокатастрофи.

ВЧЕНІ ХАРКОВА ВМІЮТЬ РОБИТИ НА НАУЦІ БІЗНЕС, А ЮРИСТИ — КАР'ЄРУ ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ

справа небезпечна. Наприклад, кілька разів Утевському доводилося швидко підніматися на поверхню через появу тюленів-людожерів — 3-метрових місцевих хижаків, які їдять все, що менше і slabше за них.

Харківський учений зняв 35-годинний фіلم про підводний світ, а його фотографії посіли 3-те місце на Міжнародному фестивалі підводного зображення «Срібна акула». Він також, як його колега Федота, не стає в позу жертви, бо може заробити на життя, зокрема, написанням посібників для дайверів.

Якщо випаде можливість, Утевський обов'язково ще раз вирушить до Антарктики: він вважає, що наявність полярної станції — ознака статусу країни. Крім того, за це непогано платять. Вчений стверджує, що «в Ан-

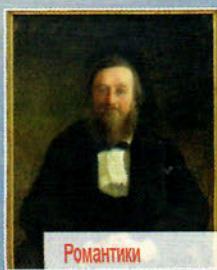
корпусу — також колишні наші студенти».

Від себе додамо. Альма-матир'ю академія стала також для регіоналки Інни Богословської, екс-міністра юстиції Олександра Лавриновича, «вічного генпрокурора» Святослава Піскуня, мера Києва Леоніда Черновецького. Однак не всі випускники академії досягають таких висот.

«Те, що Харків — місто міліціонерів, вже не зовсім правильно, — стверджує начальник вибухотехнічної служби Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при ГУ МВС Харківської області, підполковник Сергій Бабак. — Це раніше люди йшли в міліцію, сьогодні вони більше віддають перевагу бізнесу, хоча платня у нас зараз непогана». ■

Харків у особах та явищах

МОДЕРНІСТЬ І АВАНГАРДИЗМ – ХАРАКТЕРНІ РИСИ ПЕРШОЇ СТОЛИЦІ УКРАЇНИ. І ЦЕ СТОСУЄТЬСЯ НЕ ЛІШЕ МИСТЕЦТВА

Романтики

Це вони навчили Україну плакати. У новозаснованому університеті (1804) зібралися гурток українських романтиків, серед яких – Микола Костомаров, Ізмаїл Срезневський, Левко Боровиковський. Однією із головних ідей школи романтизму була любов до старовини, яка «міне кохала, піснями пелената, рідним словом кормила, рідній мові учила»

Українізація почалася в Харкові

Нарком освіти Микола Скрипник став головним ідеологом і реалізатором політики українізації. Він народився і працював у цьому місті, тут і застрелився влітку 1933-го. На Петра Шепеста, народженого під Харковом, в часи його перебування на посаді першого секретаря КПУ в Москві також дивилися, як на «націоналіста»

Радянський поп-арік

Дві жінки, деві легенди – Клавдія Шульженко і Людмила Гурченко. Шульженко підкорила Союз своїм м'яким теплим голосом. Її пісні «Давай закурим» і «Синий платочек» викликали бурю емоцій у фронтовиків. Людмила Гурченко стала символом кількох наступних поколінь радянських людей

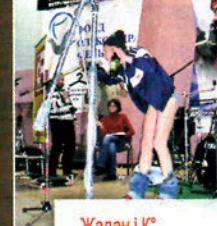
Харків індустриальний

Є частиною загальнохарківської ментальності та гордості. ХТЗ, Завод ім. Малишева, Харківський авіаційний, Турбоатом – це підприємства-легенди, які творили радянську могутність. Попри загальний стереотип про військову специфіку цих підприємств, вони випускають чимало добротної продукції для економіки країни

Комплекс столиці

Найперший хмарочос та найбільша площа у Європі, найкращий та найперший у Російській імперії пам'ятник Кобзарю. Усе це дає право кожному харків'янину говорити: «Ми перша столиця України»

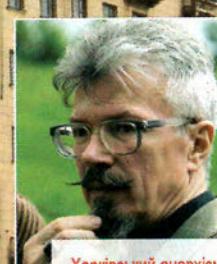
Жадан і K

«Більш прибутковою професією від письменника в Україні є хіба що наркодилер», – стверджує харківська гордість – Сергій Жадан. Він виводить на належний рівень позиції східно-українськості у вітчизняному укрочутлі; звозить до рідного міста поетів і музикантів, проводить фестивалі «Харківська барикада», і взагалі є взірцем для послідовників – так званої «Генерації-2000»

Сучасна музика

Одним із найпопулярніших українських гуртів є харківський «Танок на Майдан Конго». Хлопці навчалися в кулінарному технікумі і почали музичну кар'єру із хіп-хопу. Одними з перших підтримали Помаранчуеву революцію. У Харкові також народилася Марічка Бурмака

Харківський анархізм

Найвідомішим сучасним анархістом, який народився у Харкові, є лідер російських націонал-більшовиків Едуард Лімонов (Савенко). А понад сто з лишком років тому анархістів тут було безліч. 1921 року більшовики ліквідували Конфедерацію анархістичних організацій України «Набат» – всіх анархістів арештували

Театральні експерименти

Лесь Курбас зі своїм театром «Березіль» – визнаний новатор світового рівня. Сприяла його злету загальна ситуація «Чорвоного ренесансу». На подібний ренесанс сподівався, вочевидь, і Андрій Жолдак. Його вистава «Місяць кохання» отримала премію ЮНЕСКО. Наступна постановка – «Ромео і Джульєтта. Фрагмент» – викликала неоднозначну реакцію суспільства. Жолдак образився, і тепер працює за кордоном

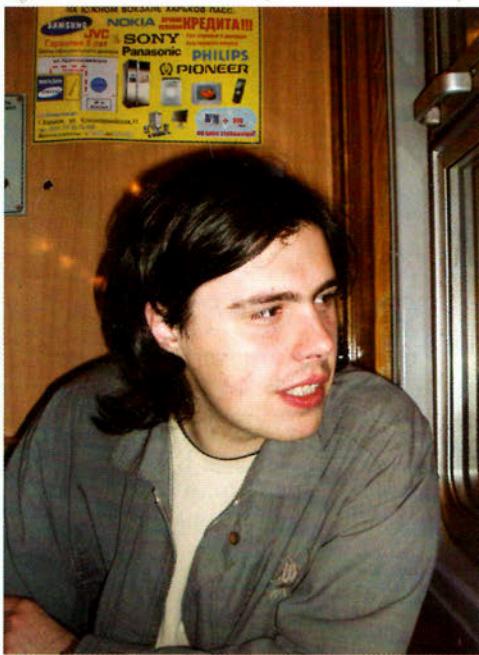

Кобзарська традиція

1934 року в Харкові відбувся лиховісний з'їзд кобзарів, який організувала радянська влада. Після пафосного дійства всіх його учасників розстріляли. Ті, хто врятувалися, виїхали на Захід під час Другої світової війни і поширили харківську школу по всьому світу – від Австралії до Канади. Сьогодні її відроджує Харківський кобзарський цех

АВТОРСЬКА КОЛОНКА

Місто контрастів – для Неї

ОЛЕГ КОЦАРЕВ
поет, прозаїк, журналіст

Юля приїде з Києва житомирським потягом о 9:38. Чому б не почати екскурсію одразу ж? Я веду її до кільця чотирнадцятого трамвая (метро подивиться завтра). Кожен трамвай у Харкові – це справжня комета з грандіозним хвостом неперевершеної слобожанської пилуки. Мабуть, справа у ґрунтах, може, у чомусь метафізичному, але здавна відомо, що більше, ніж пилу, в Харкові тільки поетів. Та й вони його не цураються:

«...Я один в провулку мовчазному.
Стрягнути ноги у глибокий порог;
Не почue ані друг, ні ворог,
Як я наближаюся додому», – життєствердно писав Володимир Свідзінський.

Юля гадала відпочити від київських затрів, але трамвай завмирає разом з усією вулицею. Ми йдемо пішки, і я показую не плакатний Харків, а, наприклад, його архітектурний модерн з витонченими рослинними орнаментами, живописними парканами та вигнутими брамами й дверима. Або різокольорові церкви. Дві жінки попереду нас, як дві берегині міста. Мати у безформній куртці, з кублом на голові й мало не з картатою сумкою: «Шо ето за глупості? Колбасу надо є в етом ряду покупать, миє Бєзенчук же ж говоріла, там по четьрнадцять!»

У доньки красиве червоне волосся, кілограм майстерно викладеної штукатурки на обличчі, гострі чобітки, мішкуваті штани

та гламурна сумочка (а в ній, поза сумнівами, – вчетверо складена торба для картоплі). Це завдяки її усі знають, що харків'янки – найбільші красуні в Європі, тому вона м'яко переводить розмову: «Нет, ти послушай! Я тепер точно поняла – миє надо іменно золото носіть, ето сто процентов».

Та ми не почуюмо кінця розмови, бо мусимо повернати в інший бік. Поряд із новим супермаркетом і багатоповерхівкою – маленький провулок із приватними будиночками, яблунями та абрикосами. «Слухай, у вас усі паркани зелені», – смеється Юля. І справді, в нас усі паркани зелені, раніше яцього якось не помічав.

Юля вимагає, щоб я сфотографував звичну, але дивовижно вцілілу з часів нацистської окупації, німецьку назву вулиці Frankiwska str. – і ми йдемо на одну з нескінчених акцій укрсучліту. Можливо нарешті, вона відбувається в якій-небудь галереї.

«Привіт, Коц! Як життя?» – запитують тут мене численні знайомі, і мої супутниці лишається тільки дивуватися, як багато серед них україномовних.

День міста невблаганно закінчується. І Юлі таки доведеться одного разу побути стереотипною туристкою. Як і всі «шановні гости міста», вона шукатиме у глибині скульптурної композиції пам'ятника Шевченку тракторне колесо. Шукатиме, і знайде, а отже, її бажанняздійсниться.

Бетонна пісня конструктивізму
Харків – це Держпром, Держпром – це Харків. Але поза цією аксіомою харківський архітектурний конструктивізм представляють також Будинок Проектів, Будинок кооперації, Клуб будівельників. Не всі вони дійшли до нас у первісному вигляді, але ім пощастило більше, ніж конструктивістським балконам – їх ліквідували в усьому місті

Українська богема
«Пафос революції у вітках» – так називали творчість Василя Срімлова, найвідомішого художника-авангардиста. Срімлов також був автором обкладинок журналу «Авангард» та ілюстрацій до книги про себе Валер'яна Попіщука. Харків був не тільки тогачасною столицею УРСР, але й бомонду, літератури. Микола Хвильовий, Микола Куліш, Михайло Драй-Хмар, Валер'ян Підмогильний – це лише ті, кого розстріляли. «Харків мене підкував і виховав... Я громадянин славного міста Харкова», – писав Павло Тичина

Авангардна столиця

ЗА 15 РОКІВ СТОЛИЧНОГО СТАТУСУ ХАРКІВ СТАВ СПРАВЖНЬОЮ МИСТЕЦЬКОЮ МЕККОЮ

Автор: Олександра Киричук

Олександр Довженко, Лесь Курбас, Юрій Смолич, Володимир Сосюра, Валер'ян Поліщук, Григорій Епік, Майк Йогансен... Це далеко не повний перелік відомих діячів української культури, які жили, творили і черпали натхнення в Харкові у 1919–1934 роки. Усі вони були молоді, запальні та сповнені прагнення творити в новій країні «нове мистецтво», «нове

В АВАНГАРДІ АВАНГАРДУ

Згадаймо європейський культурний контекст того часу — це, передусім, авангард, пошуки нового. Новизною переймалися культурні діячі старої Європи, але на теренах, зокрема, колишньої УРСР ідея нового суспільства і, відповідно, нової культури саме втілювалася в життя. Багато мрійливих західноєвропейських митців пов'язували Радянський Союз з реалізацією тотального авангардного проекту. Очевидно, у місцевих авангардистів були чимось подібні погляди, тим більше, що давало їм підстави бачити себе в авангарді авангарду.

І ось, в цей час, на карті з'являється нова столиця, яка мала стати центром нової культури.

У такому контексті зрозумілий ентузіазм, з яким «новий» Харків протиставлявся старому Києву: «Харків — молодший і вільніший. Життя не надало йому консервативної ролі охороняти придбання минулого, бо таких не було. Він весь по двадцятому році. Літературний Харків розвинувся і набрав власного виразу тільки за часів «третіої Радянської влади», — писав у 1923 році М. Доленг'о в журналі «Червоний Шлях».

МОЛОДІ І НЕЗІПСОВАНІ

Харків як культурне явище представлявся чимось зовсім новим, він одразу почав існувати як осередок молодої культури, що тільки нарочувалася.

А так звана нова культура нового соціалістичного суспільства потребувала і нових кадрів, що відкривало широкі можливості початківцям. Ось, наприклад, слова «батька» україн-

супільство».

Завдяки

їхній діяльності в історії української культури з'явився такий феномен, як «модла столиця», що невід'ємно пов'язаний з Харковом та українським відродженням початку ХХ ст.

ТЕМА ТИЖНЯ

ського театру Леся Курбаса: «Вони (старі актори – прим. авт) тягнуть на сцену молодого театру старі протухлі звичай і норми скомпрометованого безперспективного провінційного міщанського театру старовини! А нам же треба будувати новий революційний театр! І може, це щастя, що будемо його з акторів-початківців – не-займаних і незіпсованих ще».

Початківці користувалися попитом і в інших галузях культури. Особливо легкодоступним було літературне середовище, згадаймо хоча б масові літературні організації, такі як «Плуг» чи «Гарт», куди, умовно кажучи, за збірку віршів міг потрапити практично будь-хто. Смолич так описує історію однієї літературної кар'єри: «Вірші були препогані, але книжка – літературний факт. Так і став Антон Васильович одним із членів-засновників Всеукраїнської спілки пролетарських письменників і за всі роки свого там перебування, аж до дня ліквідації, жодного рядка віршів більше не написав».

Але нас цікавить не питання якості. Хочеться просто наголосити, що культурне життя Харкова у 1920-х роках, з його попитом на молодих і «незіпсованих» «старим міщанством», було цариною неабияких можливостей. Очевидно, Харків як

комісії, одним із найактивніших учасників якої був авангардист Валер'ян Поліщук. До послуг письменників там були, зокрема, розкішна бібліотека, ресторан і навіть більядрна. До письменницької більядрної, до речі, часто заходив Владімір Маяковський під час своїх візитів до Харкова (передважно з метою отримати у Всеукраїнському фотокіноуправлінні аванс за черговий сценарій, який він брався писати, проте писав, зрештою, далеко не завжди). Маяковський навіть привіз туди свій домашній більядрний стіл, оскільки стіл стандартних розмірів у кімнаті не поміщався.

У літературному середовищі забереглася історія про те, як «король більядру в літературі» (Маяковський) програв на урочистому відкритті письменницької більядрної українському письменникові Майку Йогансену. Причому, оскільки Владімір Владімирович вважався неперевершеним більядристом, він давав усім своїм суперникам чотири ходи фори, від чого Йогансен нечлено відмовився. На що Маяковський запропонував зіграти «на пролаз», тобто той, хто програє, мав пролісти під столом... Маяковський застяг під власним більядрним столом. Цю історію описує у своїх спогадах Юрій Смолич, який начебто був очевидцем.

НА ВУЛИЦІ СУМСЬКІЙ КУПУВАЛИ І ПРОДАВАЛИ ВІРШІ. ГОНОРАР ВИТРАЧАЛИ ТУТ ЖЕ У КАФЕ ТА БІЛЬЯРДНІЙ

магніт притягував усіх, хто мали хоч найменіші амбіції мистецької реалізації, адже всі, хто написали у житті хоч кілька віршів, могли з повним правом долути до життя творчої, спільноти.

КУЛЬТУРНІ БЛАГА

Бути творчою особистістю в Харкові тих років було не тільки приемно, а й матеріально вигідно. Оскільки статус митця, скажімо письменника, давав можливість стати членом клубу колег по перу або й власником квартири у будинку письменників «Слово».

Письменницький клуб, відомий також як «Будинок ім. Блакитного», проіснував за адресою Каплунівська, 4 з 1926 по 1934 роки. Це був затишний особняк на два поверхи, спроектований і збудований під керівництвом спеціальної письменницької

спонукало все більшу кількість цих «простих людей» шукати успіху в «культурній сфері» і, зокрема, у столичній культурній інфраструктурі. А така ситуація, відповідно, відображалася на «віковому кліматі» міста – Харків з кожним роком все більше заповнювався молодими худож-

никами, сценаристами, журналістами, акторами, а особливо письменниками. Відрізок вулиці Сумської від Театральної площі, де розташувалися редакції журналів і газет, аж до площини Мироносицької, де тоді знаходилося Державне виробниче об'єднання України, навіть отримав у народі назву «Літературний ярмарок» (звідки й походить назва відомого літературного журналу), зважаючи на щільність заповнення цих трьох кварталів літераторами та редакційними діячами. За свідченнями сучасників, у цьому районі Харкова найактивніше обмінювалися літературними новинами й редакційними сенсаціями, тут завжди можна було «придбати» і «продати» вірші, оповідання, п'еси й романи. Тут же, забігши до видавництва та редакцій, можна було перехопити аванс і зразу ж витратити його в кафе «Пок», у «Більядрній Парфішки» або у ресторані «Ділового клубу».

Феєричний розквіт українського мистецтва у Харкові закінчився в 1930-х роках, одразу після зняття з міста статусу столиці. Більшість видатних митців було репресовано, деякому вдалося втекти за кордон, тим однією, які вижили, довелося забути про харківський період і писати панегірики Компартії. ■

Торговище

|МИ|

XXI СТОЛІТТЯ

РИНОК «БАРАБАШОВО» У ХАРКОВІ – СУЧASНИЙ СТИЛЬ БАЗАРЮВАННЯ

Автор: Ігор Петренко

Фото: Анатолій Бєлов

Станція метро «Академіка Барабашова» – за дві зупинки від центру Харкова. Знаючи, що тут міститься найбільший в Україні оптово-роздрібний промтоварний ринок (завбільшки з райцентр!), я очікував побачити на товп, калюжі, антисанітарію, генделики-наливайки, гральні автомати – щось таке.

Людей дісно тут багато. Торговельний центр «Барабашово» щодня відвідують близько 180 тис. покупців. А в іншому – все навпаки.

Ринок «Барабашово» здається безмежним: одно- і двоповерхові магазини зі скла й пластику, акуратні прозорі нависи над вуличками товарів.

КОСМОС АСТРОНОМА БАРАБАШОВА

На склі павільйону оголошення: «Прошу дозволити мені використовувати електронагрівач на торговельному місці. Зобов'язуюся відключати у неробочий час». Трохи нижче – вердикт: «Згодний. Головний енергетик». Загалом тут не дачне селище, але комфорту для реалізаторів і покупців помітно більше, ніж на кожному з відомих мені українських ринків. Штани міряють не на морозі, а в теплому закапелку магазинчика.

От у районі «Яма» у павільйоні №186 жінка продає куртки. Поки немає відвідувачів, вона дивиться фільм на екрані переносного DVD-плеєра.

ИНА ОДНОМУ З ПАВІЛЬЙОНІВ ВІСИТЬ ВЕЛИКИЙ ТРАНСПАРАНТ: «ШВЕЙНІ ВИРОБИ І ВЗУТТЯ ВІД ВИРОБНИКІВ ХАРКОВА». А ОТ І СЛОГАН ХАРКІВСЬКОГО ЛЕГПРОМУ: «ОДЯГ ДЛЯ ЛЮДЕЙ, ЩО ПРАГНУТЬ КРАЩОГО»

Бродиши, як Феллінієвським «Амаркордом» – суцільний неorealізм.

Він не схожий на жоден український базар. Може, трішки на столичний «Даринок» із претензією на респектабельність. Але дарницькі бутиki видаються слабкою спробою наслідування «Барабашів». Бо тут, у Харкові, поєднуються розкіш вітрин і низькі ціни, велика кількість торгівців, більший навіть за Київ розмах – і майже абсолютні чистота й порядок.

В інших дистриб'юторів трапляються навіть ноутбуки – очевидно, там, де високий товарообіг.

Купую кросівки.

– Китай? – цікавлюся виробником.

– Ні, ні, Корея! – киває головою продавець.

– А яка Корея – Північна чи Південна?

– Не знаю... Погано вчив географію, – дипломатично уникає продавець відповіді. ■

Азіати – двигун торгівлі в цьому куточку України

– Тому ти тут і стоїш, – жартує сусідка.

– Та я кандидат наук! – обурюється продавець. Каже швидше для мене. Сусідка, напевно, й так знає про його вчений ступінь.

Серед тутешніх реалізаторів не рідкість – люди інтелігентні, з освітою. Таких чимало й на інших українських базарах. Але на «Барабашівці» вони тримаються впевненіше – не скидаються на аутсайдерів. У Ніни Різак донька вчиться в педуніверситеті ім. Гри-

горя Сковороди, чоловік працював на «Турбоатомі», багато пив, помер. Жінка продає рукавички. Розповідає про них, як доцент за кафедрою.

«Я колись закінчила консерваторію, – зізнається Ніна Пилипівна. – А ви знаєте, що академік Барабашов також грав на скрипці, на електропіаніно? Любив Сен-Санса, Масне?» Ні, я не знав. Мені було відомо, що Микола Барабашов – астроном, листувався із Ціолковським. Вивчав Марс, Венеру й зворотний бік Місяця. Між іншим, заснував і планетарій у Харкові, був ректором університету. Його іменем назвали малу планету №2883. Але доля іронічна, і тепер з ім'ям Барабашова частіше асоціюють цей ринок, який, однак, схожий на міжпланетну космічну станцію.

Хоча тут задовольняють один із цілком реальних, базових інстинктів людини: одягтися і взутися. Ринок був споруджений у 1996 році не без зусиль тодішнього губернатора Євгена Кушнарьова, який вирішив, не зважаючи на протести торговців, перенести популярне торговище із Благовіщенського базару в центрі до станції метро «Академіка Барабашова». Зиск від цього отримали всі – і місто, і власники «Барабашівки», і, мабуть, сам Кушнарьов.

ГІПЕРКОМБІНАТ КЛАСУ В2В

Неподалік метро очікує пасажирів маршрутка з Добропілля, автобус із Краматорська... Возять вони невеликі десантні групи «човників», які працюють на дрібніших ринках, у районтах і в містечках Сходу України. Хоча зустрічаються зрідка й заповзятливі западенці. Уже хто чим торгує, той те і купує. Тому що «Барабашівка» – це велике підприємство класу В2В, де набирає обсягів «бізнес для бізнесу». По суті, тут діє комбінат гуртової торгівлі. Хоча сюди приїжджають не лише підприємці, а й споживачі, які бажають скupитися якнайдешевше.

**ЧОРНОШКІРА ТЕРЕЗА, ЯКА РОДОМ
ІЗ АФРИКАНСЬКОЇ АНГОЛИ,
ПРОДАЄ ЧОЛОВІЧІ ТРУСИ. НА НІХ
НАМАЛЬОВАНА МАПА УКРАЇНИ
З НАПИСАМИ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ**

«Я працюю на роздрібному ринку вдвох із дружиною, продаємо куртки унісекс. Нічні поїздки за оптом зручні: якщо товар уденъ добре розійшовся, до наступного ран-

Тут можна заблукати і жити, як у італійському кіно

ку можна встигнути за новою партією», — розповідає Мирослав Панщатенко, приватний підприємець із Лубен. Він енергійний сивий, хоча на вигляд йому не даси й сорока. У Харків за новими надходженнями Мирослав їздить два-три рази на тиждень. У театрах і музеях міста ще не бував, та не дуже і прагне: найперше для нього — бізнес.

«Мій культурний маршрут — «чемодан — вокзал — «Барабашово», — жартує Мирослав Костянтинович.

Щодо маршрутів, то вони тут прості для будь-кого. Є чітка логіка в торговельних рядах: на кожному сегменті ринку продається свій товар, кожна ділянка має свою назву: «Яма», «Каменка», «Сковорідка», «Перехрестя». Щоправда, не вистачає зрозумілих вказівників, але це, маєтъ, на часі.

Миготять десятки облич всіх рас і народів: в'єтнамці, афганці, африканці, азербайджанці... А де ж міжетнічні конфлікти, про які не зірдка ми чули раніше? Теорія «плавильного казана рас і народів», що не спрацювала в СРСР і з натугою застосовується зараз у США, схоже, втілюється тут, на «Барабашівці», під час колективного роблення грошей.

ДАВАЙ НАЖЕНЕМО КИТАЙ

У павільйончику біля метро торгують вишитими рушниками. Місце дороже — напевно, розраховане на іноземців, поціновувачів національного колориту. Продукція вітчизняна. А чия ж ішੇ?

«Вся харківська «Барабашівка» — перевалочна база того, що виробляють у Пекіні або Шанхаї», — чув у інших регіонах поширену думку. Звичайно, куди світові без Китаю.

Купую шкарпетки «Російська зима» з ієрогліфами на етикетці... Але тут є також чоловічі сорочки з Польщі, одяг із Сирії, Росії, взуття зі Словаччини, Росії та Німеччини...

Павільйони спідньої білизни. В'єтнамець Нгуен Тхі Ньят, офіційно зареєстрований як приватний підприємець, торгует жіночими комбінаціями. Для крашого порозуміння з клієнтурою найняв українську продавчиню. А от чорношкіра Тереза, з африканської Анголи, продає від українського власника чоловічі труси. На трусах намальована мапа України. Цікавлює, де шиють це диво.

«У Туреччині, — посміхається Тереза. — У Харкові, на жаль, поки що таке не виробляють. Можливо, не забаром розпочнуть».

З відповіді я зрозумів, що цій чаравійні негритянці зрозуміла логіка імпортозаміщення, процес цей уже помітний на «Барабашівці». ■

Пальта високо, а ціни – низькі

НАСКІЛЬКИ ЩЕ РОЗРОСТЬСЯ «БАРАБАШІВКА»? ВСЕСВІТ НЕСКІНЧЕННИЙ – ЦЕ РОЗУМІВ ХАРКІВСЬКИЙ АСТРОНОМ МИКОЛА БАРАБАШОВ

У бутику висять короткі жіночі куртки на весну. Продавець розповідає по мобільному комусь, мабуть, замовникам: «Є чорні, салат, золото. Червоних уже немає!»

Зрозуміло, що в нього є попит, і асортимент. Та й ціни божеські: 50–100 грн гуртом. Хто ж виробник? Харків! Етикетки, щоправда, англійською... Тобто імпорт роблять у нас уже не тільки в Одесі на Малій Арнаутській? Однак продавці навіть

не приховують, що продукція місцева. Вона гарна, недорога і якісна. Чого ж соромитися? На одному з павільйонів висить великий транспарант: «Швейні вироби і взуття від виробників Харкова». А от і слоган харківського легпрому: «Одяг для людей, що прагнуть кращого». Скромно й зі смаком.

Зустрічаю непогане чоловіче взуття із Дніпропетровська, Львова. Виробники торгають, оминаючи

численних посередників, а реалізатори заощаджують на транспортуванні з-за Китайської стіни.

Блукуючи околицями цього гіперсупермаркету, я все-таки натрапив на сектор, типовий для будь-якого українського базару: іржаві прилавки, навіси з целофану... Він доживає останні години, поруч уже будують нові бутики: скрігоче пилка-болгарка, палають феєрверки зварювання. На новеньких вітринах встановлюють протизламні жалюзі... Наскільки ще розростеться «Барабашівка», якщо вступить до СОТ піде на користь вітчизняній економіці? Побачимо. Всесвіт нескінченний – це розумів харківський астроном Микола Барабашов. ■

ПОГЛЯД

«Кумократія» – щира, але примітивна

ОЛЕКСІЙ СОКИРКО,
експерт центру ім. В. Липинського

Історія людського суспільства є низкою експериментів. Іде пошук дієвого чинника, за допомогою якого можна встановлювати владу і стабільно утримувати її: грошей, примусу тощо. Світлі голови минулого впевнилися, що найнадійніший чинник – це власне сама людина, але не проста, а неодмінно близька до тебе, в ідеалі – кревно або ж споріднено. Безпечніше довіряти тому, в чиїх жилах тече рідна кров, бодай мінімально гарантуючи почуття безпеки і довіри.

Приблизно такий інстинкт керував принципом добору керівної еліти у першій моделі складної держави – монархії. Близьче до нашого часу механізми облаштування влади в суспільстві ускладнилися – в Європі вкотре відкривають рецепти античної демократії, винаходять категорії «національного» або «державного» інтересу, які б примусили монархів керуватися не лише сімейною кон'юнктурою. І якщо на верхніх поверхах тодішнього політикуму родинність потроху витісняється іншими механізмами керування, то «в низах» звичка до неї не зникає напрочуд довго. Більше того – деякі держави, як-от козацький Гетьманат, буквально «з пелюшок» розпочинають своє існування як держави «родинного бізнесу».

Ще задовго до смерті першого керманича козацької держави гетьмана Богдана Хмельницького реальні владні можливості мали ті, хто належали до його

клану – був його кревним родичем чи свояком: Недарма навіть доля гетьманської булави його сина Юрія залежала не стільки від волі батька чи підтримки прибічної старшини, скільки від спритності його дядька – брата Богданової дружини Ганни, переяславського полковника Якима Сомка. В козацькій державі кумівство і свояцтво поширилися передусім на ті сфери, які тривалий час не були врегульовані юридично й перебували в царині звичаю або там, де норми писаного права хронічно «не спрацьовували» – вибори адміністративних і судових урядовців, збір податків, видача дозволів на заняття торгівлею та ремеслами.

Добре керована держава, що формувалася впродовж XIX століття, вже не могла миритися з непотизмом, тобто протягуванням родичів на важливі посади, який сприяв корупції і підривав або ж підміняв собою регулятивну роль держави та її інститутів, знижуючи їхню ефективність. Справжній хрестовий похід проти нього розпочали демократичні режими XX століття, які небезпідставно вбачали в персональних зв'язках обмеження можливостей вільного вибору громадян, їх доступу до важків влади, освітніх та економічних ресурсів.

Кумівство в чистому вигляді збереглося хіба в країнах третього світу, де модель і механізми модерної державності сприймалися правлячими елітами здебільшого

механічно. Приклад – диктаторський режим Мобуту в Заїрі (1965–1997 рр.). Там практика рекрутування державного апарату й механізм його роботи повністю спиралися на родоплемінний принцип, дозволивши поставити під контроль родичів президента експорт міді, уранової руди, перерозподіл іноземних кредитів і дотацій.

Не до кінця подолано кумівство й у більш розвинених країнах, котрі мають задавнені демократичні традиції. Хіба що існує воно в них на низовому рівні, не впливаючи вирішальним чином на суспільство та державу в цілому. В цьому сенсі сучасний український політикум, та й сфера урядування загалом, з його періодичними скандалами довкола «сімейних» призначень прем'єрів, секретарів РНБО, губернаторів чи то «звичайніх» акціонерів великих компаній демонструє явну відсталість.

Суспільства перехідної доби здебільшого толерують і посьогодні оте кумівство, усвідомлюючи, що нічого замість нього вони поки що вигадати не можуть, а владу в суспільстві й сякі-такі правила поведінки для його членів треба мати. Натомість суспільства модернізовані, які віднайшли інші механізми, завжди вбачали в родинності загрозу того, що вона обмежить права й можливості частини громадян і «кумократія» – влада кумів – зрештою, призведе до влади небагатьох.

**БУДИНОК ДЕРЖПРОМУ У ХАРКОВІ
ПЕРЕЖИВАЄ КРИЗУ ІДЕНТИЧНОСТІ І БОРЄТЬСЯ
ЗА ВИЖИВАННЯ**

АВТОРИ: Роман Кабачій,
Микола Гоманюк

ФОТО: АНАТОЛІЙ БЕЛОВ

Заповідник Держ

Xарківський Держпром — один великий парадокс. Створений за радянського часу архітектурний велетень є тепер об'єктом гордості всієї України. Розмови про внесення пам'ятки до списку ЮНЕСКО зводяться до питання, наскільки її нинішній вигляд відповідає духу 1920-х років. І взагалі — перетворювати його на музей-скансен, чи пристосувати до потреб сучасного бізнес-життя першої української столиці?

«НЕПРОХАНИЙ ГІСТЬ»

Історія появи на найбільшій площі Європи символу світового конструктивізму сповнена випадковостей і парадоксів. До речі, у Всесвітній архітектурній енциклопедії саме ця будівля ілюструє статтю «Конструктивізм». На проект Держпрому було оголошено конкурс, що відіграв неабияку роль у пошуках нових рис радянської архітектури. Переміг проект ленінградця Сергія Серафімова (почи-

дав свій творчий шлях із навчання в одеському художньому училищі), котрий назвав своє творіння «Незваным гостем». Пізніше архітектор писав: «Будинок Держпромисловості я намагався вирішити як частку організованого світу, показати фабрику, завод, який став палацом». Здивувати суспільство і світ йому принаймні вдалося. «То він служив Богові, то для господарів будував, але вперше він буде

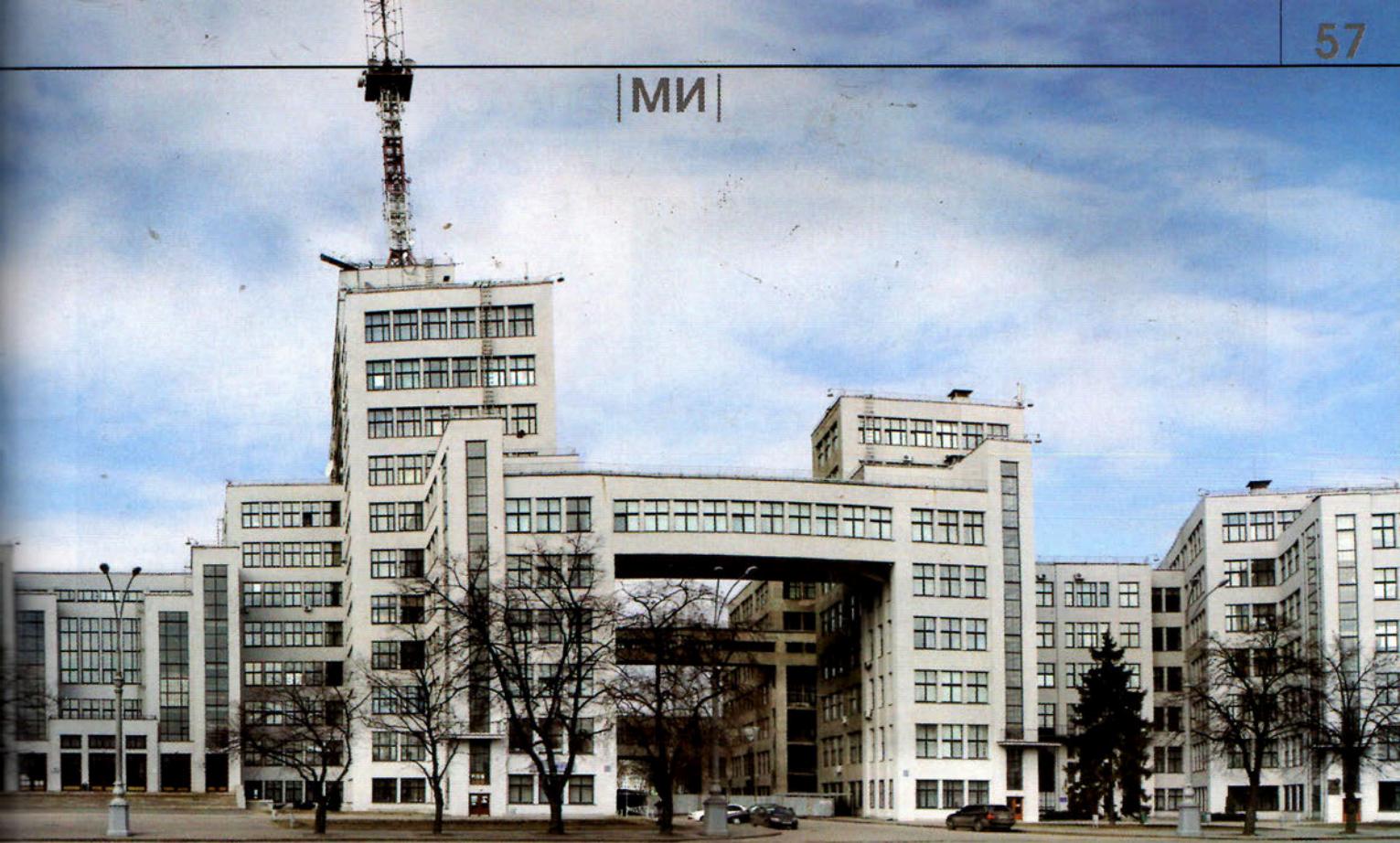
сповнені творці Держпрому. Подивитися, як будеся перший європейський хмарочос, приїздили Теодор Драйвер і Ромен Роллан, Анрі Барбюс і Максім Горький.

Надзвичайно швидкі терміни будівництва велетня пов'язують із двома досить неоднозначними для української історії особистостями. «Головним зодчим» називають тодішнього першого секретаря КП(б)У Лазаря Кагановича. Його амбіції

НАВКОЛО ДЕРЖПРОМУ МАВ ВИБУДУВАТИСЯ АДМІНІСТРАТИВНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ СТОЛИЦІ — СУЧASНИЙ, З ПРЕТЕНЗІЄЮ НА ПОВНУ НОВИЗНУ

для себе зі значно більшим ідеологічним розмахом і соціальною базою: хоче будувати цілу частину світу за образом і подобою творящої, щасливої людини», — ці слова Анатолія Луначарського влучно передають творчий пафос, яким були

зробити першу столицю України «круглошою» за Москву і привели до тотальної перебудови центру Харкова. Разом з тим прийняття рішення про позачергове фінансування будівництва сприяв Феліксу Дзержинській: тому, коли «залізний

промисловості

Фелікс» помер у 1927 році, Держпром отримав у додатку його ім'я, однак лише прилегла площа зберегла цю назву аж до перебудови. Так чи інакше, будинок Держпрому став осьовим центром нового Харкова. Його «непроханість» проявилася у новітніх технологіях, авангардному для того часу конструктивізмі. Навколо нього мав вибудуватися адміністративний центр української столиці – сучасний, з претензією на повну новизну. Вперше у світі були застосовані точні розрахунки багатопрограмних рамних залізобетонних конструкцій, які розробляли безпосередньо під час будівництва. Проте витриманість суворих правил московської школи конструктивізму для Держпрому не характерна: складна об'ємно-просторова гра його корпусів вибудована на засадах складної багатоосьової симетрії. За цю начебто «переускладненість» Держпром неодноразово картали присяжні радянські архітектурознавці. Проте саме вона і є найбільшою родзинкою комплексу, оскільки надає

йому образної винятковості на тлі світового архітектурного модернізму 1920–30-х років. Стилістично ще досконалішим був перед війною Будинок Проектів, нинішній головний корпус ХНУ, – Серафімов звів його пізніше за Держпром і старанно «вилизав» деталі відповідно до канонів конструктивізму. Держпром у цьому сенсі архаїчніший, з присмаком кубізму. З іншого боку, гармонія бетону і скла, візуально полегшує архітектурний шедевр, викликає певне занепокоєння з приводу його міцності. Але, як з'ясувалося під час Другої світової, надійнішої споруди у Харкові просто немає. Окупанти не раз закладали вибухівку під стіни монументального комплексу. Держпром був схожий на скелет: вікна без скла, понівечені пожежами стіни, але залишився непохитним.

КОМПРОМІС З ІСТОРІЄЮ

Щороку, коли харківська влада планує «продовжити розпочаті роботи з реконструкції та реставрації», можна припустити, що наймен-

КОРОТКО ПРО ДЕРЖПРОМ

Складається з трьох Н-подібних блоків із довгими, радіальними розташованими корпусами. Кожний комплекс – це композиція об'ємів різної висоти від 6 до 12 поверхів. Між корпусами проходять вулиці Анрі Барбюса і Ромена Роллана. Довжина мостових переходів над вулицями – 26 м. На побудову Держпрому (1925–1928) витрачено 9 050 000 крб. Об'єм споруди – 347 000 м³. Використано 9 тис. т металу та 1315 вагонів цементу, 40 000 м² скла. Будували Держпром 5 тис. робітників. Фасад завдовжки 300 м. Корисна площа 67 тис. м². У 1954 році над Держпромом з'явилася башта телевізору висотою 45 м, після чого загальна висота Держпрому становить 108 м.

Держпром у контексті Площі Свободи залишається символом не лише модернізму, а й соціалізму

шим чином йде мова про відновлення первісного вигляду споруди. Кіївський НДІ теорії архітектури і містобудування підготував працю, що розглядає Держпром з погляду критерій Всесвітнього списку спадщини ЮНЕСКО. Згідно з цими критеріями, принципи, закладені в основу здійснюваної нині реконструкції (саме реконструкції, а не реставрації) Держпрому, порушують автентичність пам'ятки. То ж її — як зразок архітектури 1920-х рр. — навряд чи буде внесено до цього пе-

незугарно намагаються імітувати дрібні шибики конструктивістських вітражів.

Варто зазначити, що процес трансформації давнього Держпому почався не сьогодні: його, як і Будинок кооперації, Будинок Проектів, Клуб будівельників перебудовували відповідно чи то до ідеологічних настанов сталінських часів, чи до примітивних практичних міркувань часів хрущовських. Установки змінювалися, а звичка перепроектовувати і обкладати плиточкою залиша-

лічний монументалізм Держпому, колись він був символом революції у вітчизняній архітектурі, тепер — її занепаду.

Знавці справи пропонують компромісний варіант: зовні та у кількох внутрішніх приміщеннях відтворити дух далеких 1920-х, а у більшості інших — використовувати сучасний обладунок. Саме тому, що в основі Держпому залишена конструкція, є широкі можливості для перепланування і рефункціоналізації. Остання не суперечить сучасним уявленням про автентичність. Для цього варто відремонтувати старі ліфти, повернути назад дерево, повернути лампи-жарівки. Тим паче, що у Держпром збереглися принаймні 3—4 вестибюлі, які утримуються більш-менш пристойно. Збереглися цікаві мозаїчні сходи, мідні ручки на дверях було вмонтовано з pragmatичною метою як найвищого дотримання санітарних норм. Людина, потрапивши у Держпром, почуватиметься в атмосфері кінця 1920-х років. Із дрібничком витворюється аура цього доброго велета, але із заміною вікон незворотньо зникають, наприклад, латунні ручки на пристроях зами-

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕРЖПРОМУ ПОЧАЛАСЯ ДАВНО: ЙОГО, ЯК І БУДИНОК КООПЕРАЦІЇ, ПЕРЕБУДОВУВАЛИ ВІДПОВІДНО ДО ІДЕОЛОГІЧНИХ НАСТАНОВ

реліку. Це стосується, насамперед, вікон. Двошарові вікна з двома рамами замінюють на пласкі склопакети, які виглядають зовсім інакше; найгірше з велетенськими вікнами сходових кліток, де декоративні решітки, встановлені під суцільними поверхнями дзеркального скла,

лася. Почалося з того, що у 1930—40-х роках конструктивізм спершу шельмували, пізніше, після війни його почали переробляти й перебудовувати, а коли усвідомили, що цей стиль має історико-культурну та художню цінність, здебільшого було вже запізно. Рятує ситуацію симво-

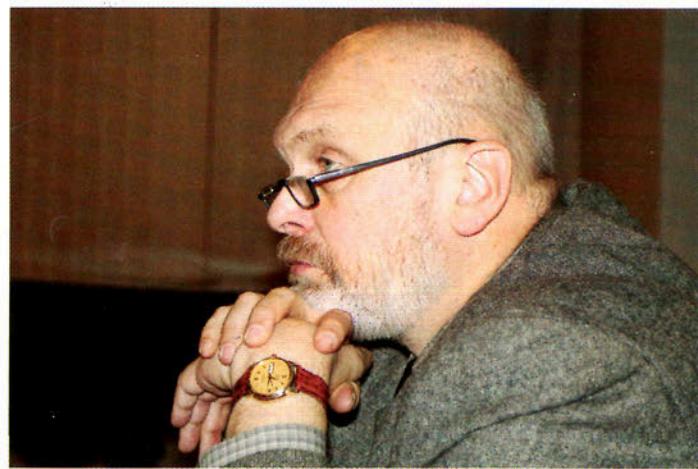
ДУМКА ЕКСПЕРТА

кання. На кожній з них написано БДП – «Будинок Державної Промисловості».

Звичайно, прагнення надати природності будь-якому шедевру не мас заперечувати факт нищення головної харківської споруди. Зі стін вже давно знято штукатурку, облямованим залишається тільки фасад. На поверхні будівлі є чимало місць, звідки стирчить іржава арматура. У тих місцях, де стіни не захищені від вологи повітря та міських викидів, корозія бетону відбувається у прискореному темпі. Облямівку зняли на деяких фрагментах 10 років тому, передовсім на висячих переходах, оскільки на пішоходів з них падала штукатурка. Якщо й надалі спостерігати, отримаємо найбільші в Україні руїни.

СТИЛЬ ХАРКОВА

Сьогоднішнє обличчя міста важко уявити без Держпрому та подібних йому споруд. Вітчизняні історики архітектури високо цінують харківський Держпром, значним залишається також і його міжнародний авторитет. Стиль, хоча і принесений сюди ленінградськими архітекторами – разом з Серафімовим працювали Марк Фельгер та Самуїл Кравець, – тим не менше увійшов до скарбниці українського архітектурного конструктивізму, задав тон забудові першої столиці України. У харківського конструктивізму, безумовно, є своє обличчя: це були інші люди, інша індивідуальність, інші заування, ніж у панівній тоді в СРСР ідеології московської групи конструктивістів ОСА (Об'єднання сучасних архітекторів) на чолі із Моисеєм Гінзбургом та братами Весніними. Вони вимагали чіткого дотримання канону. Але обличчя та архітектурні стилі – збігаються, і в межах однієї архітектурної концепції наявні регіональні особливості, їх ніхто не вигадує. Навіть представник і послідовник ОСА у Харкові Григорій Яновицький, автор проекту голотю «Харків» та ще кількох будівель в регіоні, у власній інтерпретації значно відішов від «московського канону». Свого часу велася полеміка щодо заражування Держпрому та ансамблю площі Свободи до будівель у стилі конструктивізму у його вузькому архітектурному значенні. А в широкому – особливістю харківського конструктивізму і є відхилення від норм. ■

ОЛЕКСАНДР БУРЯК
заслужений професор кафедри основ архітектури Харківського державного технічного університету будівництва і архітектури

ФОТО: МІРГІЛЛА ТОМАНОВ

Некапіталістичний бізнес-центр

У.Т.: Чи не вбачаєте ви протиріччя у тому, що у 1920-ті роки в Харкові одночасно відбувалася і українізація, і інтенсивне будівництво у стилі конструктивізму? Як це могло поміститися в одному місті?

– А як інакше? Українізація виражалася самим фактом появи української держави, маю на увазі тодішню УРСР. І Держпром цілком відповідав тогочасним європейським і американським тенденціям в архітектурі. Держпром – це символ модернізації та індустріалізації. Я пригадую реакцію відомого архітектора-неомодерніста Фелікса Новікова, видатного російського архітектора 1960–80-х років, коли він вперше побачив Держпром. Зокрема, він сказав, що для сучасних архітекторів Держпром мав би стати таким же місцем паломництва, яким для усіх архітекторів є Парфенон у Афінах. Себто, для нього це будинок №1 у ранньому європейському архітектурному модернізмі.

Потрібно було приловчитися, щоб намагатися у ХХ ст. створити національну архітектуру. Єдина більш-менш продуктивна спроба появи національного стилю у Російській імперії була зроблена десь у 60-х роках XIX ст., і протримався цей рух певно років із 30. В Україні таку спробу здійснено перед Першою світовою війною – «український модерн», який за інерцією доцітав уже одразу після революції. Однак це вже було настільки не співзвучно з епоховою скла, бетону та інтернаціонального стилю, що його навіть добивати не довелося.

До ідеї національної архітектури парадоксально повернулися уже за Сталіна. У Росії наказували використовувати російський конструктивізм та, частково, форми російської архітектури, але XVI–XVII ст., а в Україні – це українське бароко. У нас повоєнні будинки усі «відговнені» тим власне сталінським «українським бароко». Хрестатик – яскравий тому приклад.

У.Т.: Як виглядає сучасність Держпрому?

– Я не можу сказати, що він мертвий. Там скрізь сидять люди, тому що це – центр міста, тому що мати офіс у Держпромі, можливо, і незручно, можливо, не зовсім дешево, але престижно. Тобто, як бізнес-центр він міг би функціонувати, але крупна фірма, наприклад, великий банк, навряд чи розміститься в Держпромі, бо він, по-перше, занедбаний, а по-друге, там дуже важко «усамітнитися», дуже важко витримувати визначеній рівень. Він специфічний за характером внутрішнього простору, за характером існуючих там зв'язків. І в цьому сенсі проявляється і особливий колорит, і поряд з цим обмеження його сучасного капіталістичного використання. Він не капіталістичний. Це великий колгосп. Мені видається неймовірним варіант перетворення його на третій корпус ХНУ ім. Каразіна. Але має з'явитися певна програма ревіталізації Держпрому, відповідно до якої там би залишилися певні фірми, міг би і надалі функціонувати телекентр.

Лижі у стилі САКАРТВЕЛО

НАВІГАТОР

ПОПРИ УЯВЛЕННЯ ПРО ГРУЗІЮ ЯК СПЕКОТНУ КРАЇНУ МАНДАРИНІВ, ВИНА ТА ХАЧАПУРІ, НАСПРАВДІ САКАРТВЕЛО – ЯК НАЗИВАЮТЬ СВОЮ БАТЬКІВЩИНУ САМІ ГРУЗИНИ – МАЄ ЧИМАЛО ХОЛОДНИХ ГІРСЬКОЛИЖНИХ КУРОРТІВ. НАЙВІДОМІШІ – ГУДАУРІ І БАКУРІАНІ. СНІГ У ГОРАХ ЛЕЖИТЬ МАЙЖЕ ДО КВІТНЯ...

АВТОР: Андрій ШЕВЕЛЬОВ

Аодаймо до принад неповторну кухню і древню архітектуру, відсутність поняття «віза» і польність прямих авіарейсів, фантастичне, не доберу іншого слова, ставлення до українців місцевих жителів – і ви отримаєте ідеальний рецепт активного відпочинку взимку і навесні.

Чую скептиків, які мають сумніви щодо якості готелів, доріг, спусків, мандаринів... Але більшість підозр просто не витримали перевірки враженнями від мого перебування на двох найвідоміших гірськолижних курортах цієї країни.

ГАМАРДЖОБА, КАВКАЗ!

Авіаквитки ми придбали в оператора, який щільно працює на грузинському напрямку. Трансфер і помешкання забронювали за порадою знайомих киян. Лишилася дрібниця: сподіватися, що не потрапимо в гори одночасно із піком лавин...

Кавказ із висоти польоту стаєнького Ту-134 (ось чому квитки були такі дешеві!) перевершив

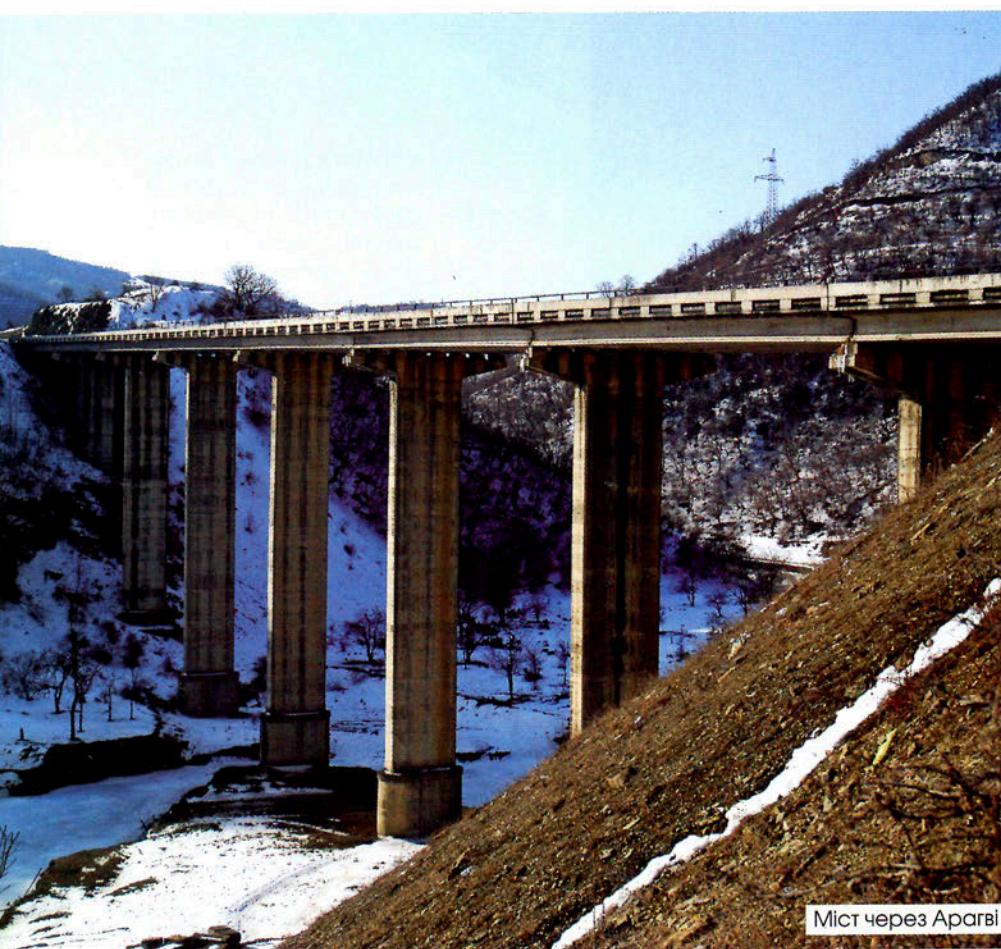
У Гудаурі – нові дуже класні підйомники

**ПОРАДИ
ВІДПОЧИВАЛЬНИКАМ****Гроші, ліки та вино**

Гроші можна обміняти в деяких готелях Гудаурі та Бакуріані, але краще це зробити ще у Тбілісі. Обмінників у центрі міста не менше, ніж у нас, є вони там і на кожній станції метро. Орієнтовний курс обміну: \$1 = 1,6 лари.

Обов'язково візьміть аптечку! Фармацевтична справа в Грузії не залишила встигати за розвитком туризму. Вино «на вивіз» краще купувати в великих магазинах або в Duty-free в аеропорті. А ще краще – спробувати те, яке роблять із власного винограду, тримають у бідонах у власному підвальні і п'ють за власним столом самі грузини.

Розмову із незнайомими грузинами варто почати словами: «Ізвиніте, ми не понімаємо по-грузинські, ми із України...» Зазвичай, після цього співрозмовник розплівається у широчезній посмішці, і стає вам найкращим другом.

Міст через Арагві

усе досі бачене крізь кружальце ілюмінатора. Масивні гори, закутані в біле простирадло, надірване чорними скелями вершин, тяглися з півгодини далеко внизу і зникли лише на підльоті до Тбілісі. А стюардеси з вином?.. Таки добре летіти місцевими авіалініями – ще не ступили на грузинську землю, а вже пройдено ґрунтovne oзнайомлення з тенденціями виноробної галузі.

На аеродромі було вітряно, хоч біля будівлі аеровокзалу і ростуть пальми. Всі митні і паспортні формальності тривали не більше п'яти хвилин.

Наш водій Борис виявився кремезним грузином з «кавказьким» носом і красивими темними очима. «Гамарджоба, генацвале! – немов у фільмі Іоселіані сказав Борис і почав розпихувати наші заплічники в багажник. – В Гудаурі снег вище кріш. Вчера дваїх ваших вазіл». Закінчивши прив'язувати до верхнього багажника чохли з лижами (спробуйте-но провезти лижі у нашому таксі!), Борис плюхнувся у крісло доволі нового ніссана. Чесно кажучи, більшості грузинських таксі давно пора на брукт, але наша машина впевнено – водій промовив вічне «Пасхалі!» – повезла українців на північ.

Дорогою у гори варто «зійти з лижні» і оглянути фортецю Ананурі

ФОТО: ВСЕВОЛОД ГАВРИЛЮК

ГУДАУРІ – КАЙФ ДЛЯ ЗЕМЛЯКІВ

Сонце котилося за гори, тому отягнути храм Светішховелі та фортецю Ананурі, що знаходяться дорогою до Гудаурі, вирішили на зворотному шляху. Довго їхали вздовж Арагві. Дорога йшла звивистою ущелиною із великою гірською річкою та берегами, що крутішли з кожним поворотом.

Темрява настала дуже швидко, наче впала з гір. Фари зустрічних автівок виринали зненацька і омінали нас чи не в лічених сантиметрах. Хоч до Гудаурі зі столиці трохи більше сотні кілометрів, їхали понад три години.

Вивантаживши пасажирів, Борис прощально натис на клаксон і, знявшись з ручника, погарчав назад у Тбілісі. До речі, гучне «фа-фа» ззвучить на грузинських дорогах практично не змовкаючи. Воно може означати захват, обурення, симпатії і весь спектр побажань: від «чорті забирай» до «покажи дорогу на Телаві».

А СТЮАРДЕСИ З ВИНОМ?..

ТАКИ ДОБРЕ ЛЕТИТИ МІСЦЕВИМИ АВІАЛІНІЯМИ – ЩЕ НЕ СТУПИЛИ НА ГРУЗИНСЬКУ ЗЕМЛЮ, А ВЖЕ ГРУНТОВНО ОЗНАЙОМИШСЯ З ТЕНДЕНЦІЯМИ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ

На Тимура – управлінця нашої і ще кількох гірських хатинок, з яким було домовлено заздалегідь – ми почекали в гудаурському «осередку цивілізації». Так стандартно виглядає західний лижний курорт – 4-зірковий готель-монстр із глобалізованою назвою на кшталт «Gudauri Sport Club Resort», люксусовим холом та купою іноземців, які постійно тріскотять, потягуючи щось зі склянок і келихів.

Прибіг Тимур. Вибачився за затримку. Примовляючи «пачіму міня не напраслі встретіть?!», повів нас дорогою вгору, обіцяючи, що в май-

бутньому помешканні буде спокійніше і ближче до гірськолижного витягу.

У Гудаурі можна відшукати вільний номер або кімнату навіть у сезон. Але я своє житло облюбував давно – будиночок із мансардним вікном на похилому даху, зі стінами, оббитими деревом, і з підвішеним на гаку старим льодорубом. Впізнати на місцевості допомогли фотографії, зроблені друзями минулого року.

У вартість помешкання входили сніданок та вечеря. Без традиційних круасанів та джему в баночках,

КОШТОРИС ТУРИСТА

Гудаурі

Таксі до Тбілісі – від \$50. Курорт (готелі, приватні будиночки, інфраструктура тощо) знаходитьться на висоті близько 2000 м. Підйомник має три черги. Верхня станція – на висоті 3000 м. Траси різного ступеня складності: від простих до справжніх «чорних». Довжина спуску – до 7 км. Підйомник – \$15 абонемент, або \$2,5 за один рейс.

Помешкання коштує \$40–150 за добу. Як правило, зі сніданком та вечерею. Обід – від \$10, на горі вибір обмежений шашликом і прохолодними хачапури. Вино в ресторані – від \$20 за пляшку, але краще замовляти домашнє: і дешевше, і смачніше.

Бакуріані

Селище розташоване на висоті 1700 м. Є три зони для катання: Кохта-1, Кохта-2 і нова – Дідвіл. Траси дуже різні, але нескладних похилих схилів значно більше, ніж у Гудаурі. Найвища точка підйому – 2850 м. Довжина спуску – від 450 м до 7 км.

Помешкання в середньому на третину дешевші, ніж у Гудаурі. Як правило, передбачено

2- або 3-разове харчування.

Прокат лиж на грузинських курортах коштує \$30–50 на добу.

проте із м'ясом, зеленню й усілякими чудернацькими стравами, про які варто написати окрему статтю в жанрі ресторанної критики, бо грузинська кухня – невичерпна, як річка Арагві!

Та годі про їжу. Потрібно залишити емоції на катання. Воно ж – найпрекрасніше, яке я мав у житті! Просторо, є і цілина, і укатана траса – на вибір. Натомість немає черг на підйом (або практично немає).

І – неповторні гори довкруж. Хіба дерев трохи не вистачало, бо коли звик до порослих лісом схилів, видається, що навкруги голо, мов у Гімалаях.

Земляки на перекусі у кав'яні бува щось підкажуть українською: наших там більше, ніж «вічно крутих» москвичів – от що чим Гудаурі вигідно відрізняється від, скажімо, Північного Кавказу. Ніколи не думав, що на околицях Грузії гасають

Це не марсіанська тарілка, а верхня бакуріанська станція витягу

ФОТО ДОРОГОЩІВЛЯ

стільки українців. Ввечері ми запрошували гостей, пили вино і, вимкнувши світло, дивилися крізь нашу незвичну мансардну шибу на далекі зорі.

Після повернення розповіли про мандрівку друзям. Гадаю, тепер Тимур буде змушений вести облік замовлень на рік перед або ж розширювати бізнес.

ОЛІМПІЙСЬКИЙ ПРИВІД

Коли в домовлений час приїхав той-таки Борис на своєму ніссані, мене роздирали симетрично-протилежні бажання. З одного боку, хотілося

Зрештою, хтось мав перемогти: таки ідемо в Бакуріані, кататися!

...У той день на нас чекала фортеця в гірській ущелині, один із найбільших і найдавніших храмів країни, обід в Горі і посиденьки на ліжку Сталіна в його улюблениму залізничному вагоні... А ще – боржомі з бювета і фантастичної краси ущелина річки Боржомулі. Дорогою, яка йде ущелиною, ми в темряві доїхали до Бакуріані.

Якщо Гудаурі знаходиться на півночі країни, впритул до Головного Кавказького хребта (за 25 км

**НАШИХ ТАМ БІЛЬШЕ, НІЖ «ВІЧНО КРУТИХ» МОСКВИЧІВ –
ОТ ЧИМ ГУДАУРІ ВИГДНО
ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ВІД, СКАЖІМО,
ПІВНІЧНОГО КАВКАЗУ. НІКОЛИ НЕ
ДУМАВ, що на околицях ГРУЗІЇ
ГАСАЮТЬ СТІЛЬКИ УКРАЇНЦІВ**

досліджувати країну, на власні очі побачити старожитності, про які читав і чув, мабуть, з сотню разів. А з іншого боку, мое алтер его – вдоволений життям лижник – нашптувало безперечні факти: «Подивись, який тут класний спуск, це ж не схили – це пісня, з погодою таланить. Куди ти ще зібралася?!

від гори Казбек і російського кордону), то Бакуріані розташоване в південній частині, в системі Малого Кавказу, спільній для Грузії та Вірменії. Висоти тут менші, клімат м'який, і чимось місцевість у районі Бакуріані нагадує наші Карпати. Зелено, дико, сліди вирубки на крутих схилах.

У Бакуріані гірськолижники по любляли іздити ще за радянських часів, а лижна збірна Радянського Союзу навіть мала тут постійну тренувальну базу. Привід збірної інколи блукає місцевими вуличками, оберігає радянського штибу сантехніку, заходить у крамниці, в яких його натреноване тіло колись купувало вино і шпроти.

ЧУЮ СКЕПТИКІВ, ЯКІ МАЮТЬ СУМНІВИ ЩОДО ЯКОСТІ ГОТЕЛІВ, ДОРІГ, СПУСКІВ, МАНДАРИНІВ... АЛЕ БІЛЬШІСТЬ ПІДОЗР ПРОСТО НЕ ВИТРИМАЛИ ПЕРЕВІРКИ ВРАЖЕННЯМИ

На відміну від Гудаурі, що почав активно розвиватися років з 10 тому, в Бакуріані можна зустріти геть різні за рівнем комфорту і цінами помешкання, різноманітного кшталту та штибу схили і підйомники: від дитячого бугеля до шикарного швидкісного вагончика.

Відкатавши один день і спробувавши відкатати другий (хоча й завадила негода), ми зробили кастинг серед місцевих таксистів. І, молячись, аби чергове старезне авто не спинилося десь посеред дороги, вже без боржомі і сталінських посиденьок доїхали до Тбілісі.

А у Бакуріані вирішили повернутися влітку або восени, коли листяно-хвойний мікс і місцеві гори утворюють незрівнянну композицію, коли п'ять молоде вино і очікують на новий гірськолижний сезон. Подейкують, що Бакуріані з часом мають завалити мільярдними інвестиціями і навіть провести на базі курорту зимову Олімпіаду... Можливо, тоді привід радянської збірної зникне назавжди. ■

Поцілуй мене,

**СЕКС ІЗ РОБОТОМ І ВЖИВЛЕННЯ ЧІПА В МОЗОК
ЛЮДИНИ – СПРАВА НЕДАЛЕКОГО
МАЙБУТНЬОГО**

АВТОР: Антоніна Цимбалюк

Якщо кулінарія ніколи не була вашою «фішкою», не хвилюйтесь: тепер за вас господарюватиме робот. EZ Order Robot – так назвали гурту з металу і мікросхем, нещодавно презентованого на виставці в японському місті Осаці. На очах у сотень відвідувачів презентації EZ не просто втік носа звичним для нас

яких продуктів. Хоча для японських науковців таке досягнення розумного пристрою не основне. Головне, що робот-кулінар «вміє» розпізнавати мову і виконувати будь-які кухонні завдання автономно, без участі людини. Навіть у Японії, яку давно вважають лідером у царині штучного інтелекту, EZ Order Robot спричинив справжній фурор. Ще б пак,

У МАЙБУТНЬОМУ СИМБІОЗІ ЛЮДЕЙ ІЗ РОБОТАМИ ЗРОБИТЬ НОРМОЮ НАВІТЬ СТАТЕВИЙ КОНТАКТ З АНДРОЇДАМИ

кавовим апаратам для приготування еспресо: японський робот швидко приготував делікатеси з восьминога.

АСИСТЕНТИ-САН ВІД TOYOTA

Майстерність залізного кухаря можлива завдяки величезній базі даних кулінарних рецептів, наявній у його пам'яті. Більше того, EZ здатен імпровізувати, готовуючи смакоту із будь-

роботизованою штукою і сподобається всім, кому бракує чи то часу на стояння біля плити, чи то знань для приготування чогось цікавенького. Вже зараз можна прогнозувати, що винайдення EZ Order Robot стане поворотним у ресторанній справі, хоч про його комерційний продаж наразі не повідомляють.

За даними Асоціації робототехніки Японії, на світову індустрію персональних роботів, річний прибуток якої сьогодні є \$5 млрд, до 2025 року очікують десятикратне зростання. За випуск роботів взявся головний японський промисловий концерн Toyota. До 2010 року Toyota виготовить модельний ряд роботів-асистентів для найрізноманітніших сфер діяльності: виробництва, лікарень, домашніх господарств. Футурystичні ідеї втілюватимуть у життя разом з іншими японськими виробниками – NEC, Honda, Hitachi та Fujitsu.

І ЖНЕЦЬ, І ШВЕЦЬ...

Лише у грудні минулого року японські учени представили світові чотири

унікальні винаходи: робота-сомельє, робота-скрипала, робота-асистента і «жінку»-андроїда. Електронного дегустатора вин винайшли вчені з Університету Mie та фахівці компанії NEC System Technologies. Він безпомилково розрізняє сорти вин та сорти винограду, з якого зроблено напій – завдяки системі сканування інфрачервоними променями, вбудованими в його ліву руку. За такі здібності робот-сомельє навіть потрапив до Книги рекордів Гіннеса 2008 року. Натомість музичний робот від Toyota може грati не тільки на скрипці, а й на віолончелі. Та, на думку дослідників, найбільший попит матимуть усе-таки роботи-асистенти. Вони можуть допомогти літнім людям, кількість яких на планеті постійно збіль-

ДОВІДКА

Єдиним українським роботом є машина «Ерік», яку створили у Міжнародному науково-навчальному центрі інформаційних технологій і систем при НАНУ. Платформа на коліщатах з однією рукою-клешнею нагадує гонконзького робота-охоронця: «Ерік» уміє виконувати різні програми, пересуваючись у приміщеннях. Керуючи ним на відстані, можна побачити зображення або текстовий звіт того, що відбувається у квартирі. Чи надійде він у продаж – не відомо, адже технологічних засобів для його серійного виробництва в Україні немає.

КІБОРЖЕ!

ФОТО: REUTERS

Симпатична Repliee Q1Expo реагує на дотики

шується. Мобільні помічники самостійно пересуваються у замкненому просторі, виконуючи ті чи інші завдання.

Втім, чи не найцікавішим роботом стала «жінка»-андроїд на ім'я Repliee Q1Expo. Здалеку її справді можна сприйняти за живу людину. У «жінки»-андроїда рухливи повіки, вона може моргати і дихати. Замість шкіри — гнучке силіконове покриття, а кілька сенсорів і моторів дають змогу Repliee рухатися і реагувати цілком природно. Щоб запрограмувати дії робота, спецкомп'ютер аналізував рухи людини, які й стали кінетичним «шаблоном» Repliee Q1Expo. Живлення 42-х приводів відбувається завдяки повітряному мотору-компресорові. «Repliee Q1Expo може вза-

емодіяти з людьми — вона відповідає на дотики. Це дуже радує», — каже професор Хіроши Ішігуро, розробник андроїда.

У лютому цього року свого андроїда представили американці. Їхній робот Sleep Waking здатен читати людські сни. Датчики всю ніч фіксують рухи людських очей та записують активність мозку. Водночас робот рухами відтворює сюжет сновидінь. Під час експерименту укладено низку шаблонів, що допомагають інтерпретувати показники і відтворювати сюжет сну, що може значно допомогти в роботі психоаналітиків. Свое диво техніки має також гонконзька компанія WowWee, яка винайшла робота-охоронця. Розумний Rovio патрулює приміщення, маневруючи на трох колесах серед меблів. Вбудована камера і мікрофон дають можливість власникам такого «малюка» за допомогою бездротової мережі Wi-Fi стежити за тим, що відбувається вдома і навіть прослуховувати квартиру з віддаленого чи кишенькового комп'ютера або телефона.

КІБЕРКОХАННЯ МОЖЛИВЕ

Нині час звикати до думки, що штучний інтелект нічим не поступатиметься людському. Учені обіцяють довести це до 2029 року. Ще одна мрія — за допомогою робототехніки зробити досконалішою саму людину. За словами відомого американського винахідника Рая Курцвайля, людство на порозі відкриттів, які дадуть змогу імплантувати в мозок мікрочіпи, що взаємодіятимуть з людськими нейронами. Це відкриє перед людьми фантастичні можливості: рахувати зі швидкістю комп'ютера, запам'ятовувати необмежену кількість інформації тощо. Таке завдання увійшло до переліку 14-ти пріоритетних винаходів, укладеного нещодавно Національною інженерною академією США. Кураторами футурystичних експериментів стали 18 мисливців сучасності, поміж них творець пошукувої системи Google

ІСТОРІЯ

Перші роботи

Створені в XIX ст. У 1865 році з'явилася «Парова Людина» — паротяг у формі людини, що рухався зі швидкістю близько 50 км/год, як пальне використовували звичайні дрова. У 1885-му пройшли перші випробування «Електричної Людини», устаткованої потужним прожектором та можливістю вражати електричними розрядами з очей. Тоді ж створили робота Boilerplate — механічного солдата, якого в 1898 році, під час оголошення США війни Іспанії, зарахували в загін добровольців. Boilerplate пройшов всю війну аж до підписання в Парижі мирного договору 10 грудня 1898 року. Останнім винаходом Вікторіанської епохи була «Автоматична Людина», яку преса охрестила Франкенштейном. Робот зростом 2,25 м рухався зі швидкістю 32 км/год, і за бажання міг наздогнати потяг.

Ларрі Пейдж, піонер досліджень геному людини Кріг Вентер та згаданий Курцвайль.

У майбутньому симбіоз людей із роботами зробить нормою навіть статевий контакт з андроїдами. «Це лише питання часу. Рано чи пізно представники індустрії розваг для дорослих, а вони завжди пригрозах, подумають про це. «Та на цьому можна непогано заробити», — вважає доктор Девід Леві, автор книги «Секс з роботами: еволюція відносин людей і з роботами». Чи будуть люди закохуватися в андроїдів, не відомо. Фахівці з гендерних питань переконані: тих, для кого це єдиний шанс зайнятися коханням, напевне вважатимуть невдахами. ■

Робот-охоронець Rovio

ВЕЛИКІ гастролі

ВИХІДНИМИ СЕЗОН 2008 РОКУ РОЗПОЧНЕ «ФОРМУЛА-1» – ВЕЛИКИЙ ЦИРК, ЯК ЩЕ ІНАКШЕ НАЗИВАЮТЬ КОРОЛІВСЬКІ АВТОПЕРЕГОНИ

АВТОР: Артем Стігновський

15 березня 11 команд, 22 пілоти, сотні техніків, тисячі технічних працівників і мільйони уболівальників зустрінуть свій особистий Новий рік – стартом у Мельбурні у F-1 розпочинається черговий сезон. Сезон, який, можливо, не міститиме стільки інтриг і скандалів, як минулій, але має стати переломним за весь час існування перегонів. «Формула-1» відтепер житиме за новими правилами і законами.

СХІДНИЙ НАПРЯМОК

З легкої руки її власника Берні Екклстоуна цього року буде проведено перший в історії нічний етап у Сінгапурі. Зрозумівши, що рекламний ринок в Європі повністю освоєний і практично використаний, всесильний у власній царині Берні вирішив просувати свій продукт на Схід. Туди, де наразі «крутяться» шалені гроши, і де, до речі, не заборонена реклама тютюнових виробів.

Європейські Гран-прі потроху поступаються азійським перегонам. На підході ОАЕ і вже повною мірою задіяна Індія: тут дебютний етап пройде 2010-го, а сьогодні в чемпіонаті стартус багатостраждальна команда, яку придбав індійський бізнесмен Віджей Малья. Колишня Jordan, що зі зміною кожного наступного власника називалася то Midland, то Spyker, тепер переіменована на Force India F1.

Крім того, Екклстоун досі мріє підкорити Росію. Розмову про перегони невтомний Берні розпочав ще 1982 року, запропонувавши ра-

На фінському фронті без змін. Алонсо вже приміряв канаркові кольори Renault

ФОТО: REUTERS

дянському керівництву грандіозні перегони вулицями Москви. Спіймавши облизня в столиці РФ, нині він пробиває свою ідею в місті на Неві. Петербург стогне, та не здається: Північна Пальміра має побудувати автодром і забезпечити його інфраструктуру, натомість їй обіцяно лише прибуток від продажу квитків і розрахунки щодо збільшення туристичного потоку. Справді величими грошима – від телетрансляцій – бос «Формули-1» ділиться не обіцяє.

АВАРІЯ, ДОНЬКА БЕРНІ

Розпочинати перегони ввечері – не примха організаторів, а сурова необхідність. Аби глядачі в Європі побачили азійські етапи, потрібно враховувати різницю часових поясів. Перегони затемна з розряду недешевих. Можна лише уявити, в яку суму обійшлися владі Сінгапуру 240 сталевих пілонів, на яких розташуються 1600 прожекторів по 2 кВт кожен. Струмом іх забезпечать понад 100 тис. метрів кабелю та 12 потужних генераторів, які «сховають» у

НАВІГАТОР

спеціальних контейнерах. І це не кажучи власне про підготовку трас, готелів та всього необхідного для життєдіяльності F-1.

Утім, як відомо, заради видовища можна піти ще й не на такі жертви. Можливо, саме цим і пояснюється відмова від системи трекшн-контролю, що допомагала болідам уникнути буксування та заносів, і цьогорічна заборона на розігрів гуми. Не потрібно бути Нострадамусом, аби передбачити: аварій у цьому сезоні значно побільшає. Натомість укриття голови пілота по краям кокпіта «виросло» приблизно на 20 см. Для людини це означає підвищення безпеки. А командам доведеться вирішувати, як розташувати дзеркала заднього огляду, щоб цей огляд у пілота таки був.

ФАВОРИТИ НЕЗМІННІ

«Формула-1» втомуилася від скандалів, що протягом минулого сезону трусили Великий Цирк ледь не щомісяця. Це і звинувачення у шпигунстві McLaren, яке коштувало цій стайні Кубка конструкторів та \$100 млн. Це і постійна війна між колишніми пілотами однієї команди Льюїсом Гемілтоном і Фернандо Алонсо, які, захопившись «міжсобойчиком», пропустили в чемпіоні фіна Кіммі Райкконена. Це і звинувачення один одного в брудних прийомах з боку непохитних фаворитів – McLaren та Ferrari.

Першу стайню більшість оглядачів називав потенційним лідером сезону. Справа не в бажанні поквитатися за конкретний провал, а у прагненні після кількох невдалих сезонів повернути собі перше місце. Готовність McLaren уже тірік була значно кращою, ніж у конкурентів, та розбірки між Алонсо і Гемілтоном плюс шпигунський скандал не дали зможи німецько-англійській команді гідно відсвяткувати перемогу.

Наразі «Срібні стріли» налаштовані напрочуд рішуче. «2007 рік був для нас цікавим. І ніхто не міг передбачити, що він так невдало закінчиться. Але ми готові взяти реванш», – заявляє напередодні старту шеф McLaren Роні Денніс. У свою чергу пілоти Ferrari Кіммі Райкконен і Феліпе Масса також поступатися не планують. Тим більше – дворазовому чемпіону світу і головному невдає мінулого

«ФОРМУЛА-1» 2008

Календар чемпіонату

Етап	Дата	Країна	Автодром
1	14–16 березня	Австралія	«Альберт Парк»
2	21–23 березня	Малайзія	«Сепанг»
3	4–6 квітня	Бахрейн	«Сахір»
4	25–27 квітня	Іспанія	«Каталунья-Монтмело»
5	9–11 травня	Туреччина	«Істанбул Парк»
6	23–25 травня	Монте-Карло	Вулицями міста
7	6–8 червня	Канада	Автодром ім. Жіля Вільньова
8	20–22 червня	Франція	«Манай-Кур»
9	4–6 липня	Велика Британія	«Сільверстоун»
10	18–20 червня	Німеччина	«Хоккенхаймринг»
11	1–3 серпня	Угорщина	«Хунгароринг»
12	22–24 серпня	Іспанія, Валенсія	Вулицями міста
13	5–7 вересня	Бельгія	«Спа-Франкоршам»
14	12–14 вересня	Італія	«Аутодромо Націонале»
15	26–28 вересня	Сінгапур	Вулицями міста
16	10–12 жовтня	Японія	«Фудзі»
17	17–19 жовтня	Китай	«Шанхай Інтернешнл»
18	31 жовтня – 2 листопада	Бразилія	«Інтерлагос»

року Фернандо Алонсо, який перейшов до рідного йому Renault.

У ЗОНІ ОСОБЛИВОЇ УВАГИ

Сенсаційний виступ торішнього новачка Льюїса Гемілтона змушує з особливою увагою ставитися до «свіжої крові» в Королівських перегонах – 2008. Від новобранців очікують як не сенсацій, то принаймні сюрпризів.

текчу Ле Ман, яке славиться 24-годинними перегонами. Виступав у чемпіонатах «Формула-3» і «Формула-3000». Щоправда, тоді загубився на тлі Фернандо Алонсо. Статус пілота F-1 отримав у середині 2007-го.

Казумі Накадзіма (Williams, Японія). 23 роки. Як і Піке, син колишнього пілота «Формули-1». Щоправда, його батько Сатору особли-

З ЛЕГКОЇ РУКИ ВЛАСНИКА «ФОРМУЛІ-1» БЕРНІ ЕККЛСТОУНА ЦЬОГО РОКУ БУДЕ ПРОВЕДЕНО ПЕРШИЙ В ІСТОРІЇ ПЕРЕГОНІВ НІЧНИЙ ЕТАП В СІНГАПУРІ

Нельсон Піке (Renault, Бразилія). 22 роки. Син триразового чемпіона світу в «Формулі-1» Нельсона Піке-старшого. Свого часу разом з Гемілтоном виступав на чемпіонаті GP2. З 2006-го – тест-пілот Renault.

Себастьян Бурде (Toro Rosso, Франція). 19 років. Народився в міс-

вих успіхів тут не досяг. Накадзіма-молодший 2003-го розпочав виступи у «Формула-Toyota». До команди потрапив не в останній чергу тому, що Toyota, де він був тест-пілотом, поставляє свої двигуни для Williams. ■

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

КРИЗА ЖАНРУ

ПРОТЯГОМ 10 ДНІВ УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ БУВ УНАОЧНЕННЯМ МЕТАФОРИ ПЕРЕВЕРНУТОГО ВЕРТЕПУ

Автор: Мар'яна Прут

В умовному «пеклі», на нижньому рівні, розташувався чи не найбільший реформатор за всю історію вітчизняного образотворчого мистецтва Іван Георг Пінзель. «Земний» рівень зайняли затяті скульптори-новатори Олександр Архипенко та Огюст Роден: без їхніх пошукув розвиток об'ємної пластики

в ХХ ст. і не уявити. «Небесна» частина дісталася ще не увічненим в енциклопедіях учасникам Великого скульптурного салону — нашим співвітчизникам і сучасникам.

ПОЛЕ ЕКСПЕРИМЕНТІВ

Майстер доби бароко зайняв стратегічну частину будівлі — величезний «передпокій» колишнього музею Лес-

ніна. Зі своїми дерев'яними янголами і святыми, що раніше прикрашали церкви та замки, він ідеально вписався в умовно сакральну й позірно палацову споруду зі скла, бетону, мармуру й граніту. Навіть ті, хто Пінзеля не те що бачать вперше, але й про таке ім'я щойно дізналися, ошелешено роззиралися довкола. З одного боку, ніби культові витвори. З

НАВІГАТОР

іншого, з ними щось явно «не гаразд». Замість пісних облич і молитовних поз – екстатичність, внутрішнє занепокоєння, мало не сексуальність там, де її не може бути за визначенням. Геній, який залучив до скульптури техніку візантійського іконопису, і досі вражає класом роботи з матеріалом – різьблення по дереву як різьблення по плоті. Рука так і тягнеться торкнутися персонажів майстра. Шкода, охорона по всьому периметру.

Та якщо безпосередній контакт із Пінзелем можна налагодити у Львові, де є його музей, а єдиний тамтешній страж взагалі до експозиції майже николи не зазирає, то зовсім інші справи – з гігантами революційної

скульптури другої половини XIX і початку XX ст. Іх у межах нашої країни побачиш хіба як тепер – з волі мецената. Публіка, навіть дуже далека від Роденових імпресіоністичних ігор з реалізмом або конструктивістських візій Архипенка, принаймні, чула імена. Тим більше, що обидва зовсім недавно встановили своєрідні рекорди для бронзової пластики: на аукціоні Sotheby's Роденову «Єву» придбали за \$2,4 млн, а «Жінку» Архипенка забрали за \$1,3 млн.

З градуса народної уваги можна зробити висновок про загальну мистецьку ерудицію нашої спільноти. У залі Українця Архипенка надто вільно як для унікальної презентації,

натомість до зали француза вишикувалася черга в чотири ряди. Роден підтверджив славу світової поп-зірки, хоча, звісно, експозиція складалася з дрібної пластики – ескізних робіт і авторських бронзових відливок.

Народ приголомшено тупця біля мініатюрного «Мислителя», мабуть, зі шкільної лави пам'ятаючи, що той за розміром більше однієї натури й напружусь свої сірі клітини в Парижі. Без спеціальної підготовки не згадатися, що всього у світі аж 74 «Мислителі», які відрізняються ледь помітними деталями і величиною. Ймовірно, саме від загальної нестачі додаткової інформації, просто з ходу, починається народження чуток. Говорять пере-

СКУЛЬПТУРНА КЛАСИКА

**ІВАН ГЕОРГ ПІНЗЕЛЬ
(ТОЧНІ ДАТИ НЕ ВІДОМІ)**

Найзагадковіший український скульптор другої половини XVIII ст. Його справжнє ім'я, національність та інші біографічні подrobiці і досі є предметом дискусій у мистецтвознавчих колах. На основі поєднання європейських традицій та візантійського іконописного канону створив оригінальну пластику, яку не зміг повторити жоден із його учнів. За гіпертрофований екстатизм його витворів дехто з фахівців називають. Пінзеля предтечею експресіонізму. До середини 1950-х років, поки роботи майстра не були визнані шедевральними, чимало з них перебували просто неба в сільських садибах: селяни пилили дерево для опалення хат.

ОГЮСТ РОДЕН (1840 – 1917)

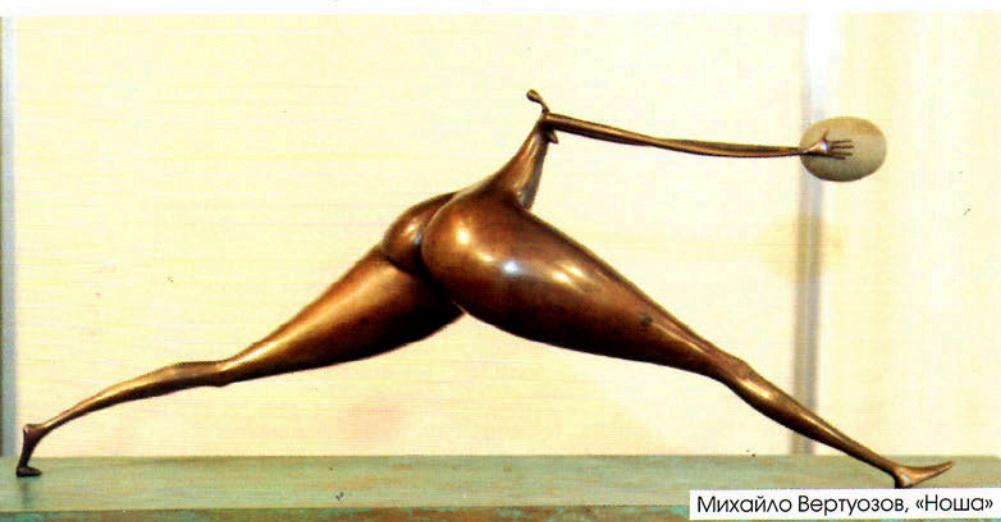

Французький митець багато працював над пластикою та рухом, але найважливішим завданням скульптурного зображення вважав передачу емоційного стану. До нього скульптурі були неприманні вільне положення фігур і природні жести. Одним із перших застосував щодо пластики імпресіоністичну техніку. Досягав більшої рухливості та чутевості своїх творів завдяки сильному моделюванню і незвичній «живій» світлотіні. Найзначніша і незакінчена його робота, над якою він працював до останку, – «Брама пекла». Найвідоміші шедеври – «Мислитель», «Поцілунок», «Єва» – етюди до цього масштабного твору.

**ОЛЕКСАНДР АРХІПЕНКО
(1887 – 1964)**

Український скульптор-реформатор. Переїхавши 1908 року до Франції, оселився у славетному паризькому мистецькому осередку La Ruche («Булика»). Спочатку захоплювався архаїкою та культурою давнього Єгипту. Згодом розробляв принципи тривимірного кубізму. Як результат – зрадив фігуративу і перейшов до безпредметного мистецтва. Експериментував з різними матеріалами, зокрема склом і целулодом. Займався також «скульптур-живописом»: поєднанням картинного тла із рельєфом та поліхромією. Першим почав використовувати можливості «нульової», тобто наскрізної, форми в скульптурі. Згодом упровадив в мистецтво принципи кінетичної (рухомої) скульптури.

Михайло Веретузов, «Ноша»

важно проте, чи не підроблено роботи, адже вони не офіційно музейні, а з особистої колекції. І тут можуть бути варіанти. Як, наприклад, трапилося із зібранням живопису, оприлюдненим в середині 1990-х на перших в Україні арт-ярмарках, де було виявлено безліч підробок класиків вітчизняного мистецтва. Фахівці тоді поговорили про

красне й почали виробництво відвертого ширвжитку або покинути професію. Тому не варто дивуватися фактів, що протягом десятиліть реєстр українських скульпторів, за невеликими винятками, лишається незмінним. Молодим художникам поки не до снаги прорвати цільне коло старших товаришів. Навряд чи це свідчить про

НАЙМИЛІШОЮ УКРАЇНЦЕВІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ПРЕДСТАВЛЕНА В УСІХ МОЖЛИВИХ ВАРИАНТАХ БРОНЗА

брак професійних консультантів і відсутність певної освіти у колекціонерів з їх упевненістю, що грубі гроші убезпечують від шахрайства, та й потому. А народ нічого не забуває.

БРОНЗОВІ ХАЩІ

Весь другий (і єдиний) поверх Українського дому вгинався під екзерсисами живих-здорових українських скульпторів. Звісно, їх завжди було менше, ніж графіків чи живописців: відсікати зайве не пензлем вимахувати. Крім того, що праця фізично важка, з приходом нових часів і зміною економічних відносин вона стала мало не геройкою. Формування з моделі, бронза, мармур, граніт як матеріали, відливка, прочеканка, гальванізація та інші суто технічні моменти — все це кочштом митця. Собівартість одного твору виходить захмарною. А додати «націнку» за художність і престижність імені — одразу зрозуміло, що скульптура — продукт елітарний.

Тому скульптор не може працювати в «стіл». У нього є три можливості: знайти свого покупця, забути про пре-

хоча різьбярські традиції в нас напрочуд якісні. Небагато альтернативних матеріалів і технік на кшталт зварювання чи гальванопластики.

Відтак і спектр образів не вражає: ті самі подібні до кавалків фігури або, навпаки, реалістичний фігуратив — обов'язково красива оголена натура з усіма ретельно «проробленими» анатомічними подробицями. Раз-у-раз проглядають кон'юнктурні подарункові статуетки. Сьогодні їх модно вирішувати в комічно-гротескній манері.

ВИНЯТОК ІЗ ПРАВИЛА

Його становлять буквально кілька осіб. Олександр Сухоліт знову дивує: його примітивні бронзові фігурки, що зблизька мають цілком «глиняний вигляд», схожі на культові витвори наших дуже даліх прапорів, які намагалися ідентифікувати себе через осянення тілесності. Найдивовижніша скульптура з цієї серії — «Автопортрет».

Адепт потужного енергетичного мінімалізму, Олексій Владіміров, обстоює ідею багатошаровості смислів,

Олексій Владіміров, «Народження стихій»

ПЕРСОНАЛЬНЕ

які здатна передавати скульптура. Чого варта лише його прорізана наскрізь мармурова абстракція «Народження стихій».

У прозорих, хоча йдеться про бронзу, роботах Світлани Карунської загальнокультурне підґрунтя таке ж важливе, як і візуальне рішення. Диво-важко поетичний «Волинщик біля брами світанку»: хто сьогодні сприйме його як приховану ілюстрацію-алузію до однойменного альбому Pink Floyd? І ще мисткиня показала не типовий для пластики жанр — натюрморт: чудові лаконічні композиції, в яких поєдналися бронза і кольорове скло.

Найбільше щиріх усмішок за-служив Андрій Северинко зі своїми чудернацькими тваринками, моделлю корабля капітана Ревеса й самим капітаном — дбайливо змакетованним з різного матоху красенем у химерному строєві. Найбільше народ прагнув увічнитися на світлинах саме біля нього. Та організатори не дозволяли: фотографувати можна лише журналістам для «виробничих потреб». ■

Андрій Северинко, «Капітан Ревес»

СЕРГІЙ ЖАДАН
письменник

ГІПСОВІ ФОРМИ РЕАЛЬНОСТІ

Заняття скульптурою потребує неабиякої віри в життя. Скульптура навіть не метафора, це — метафора в квадраті. Ну, зрозуміло з тими речами, що лежать на поверхні, там — відбитки епохи, застиглість, плинність часу. Все це навіть не викликає бажання дискутувати, настільки воно є очевидним. Але й самі форми життедіяльності та соціальної адаптації скульптури як такої наводять на серйозні раздумії про мінливість буття й неперервність часу. Особливо різко це кидается в очі в країнах Об'єднаної Європи, себто там, де нормально функціонують комунальні служби. По осені, перед першими зимовими дощами та морозами (хоча які там морози в країнах Об'єднаної Європи) раптом помічаєш, як всі скульптурні групи, всі, так би мовити, садово-паркові ансамблі, накривають дерев'яними футлярами, такими собі домовинами, «дерев'яними костюмами», з метою збереження культурно-історичних пам'яток. Саме тут скульптура як метафора мистецтва набуває подвійного значення, оскільки нагадує, що будь-який художній витвір належить, перш за все, до предметів матеріально-комунального характеру і потребує належного догляду та дотримання правил експлуатації.

Пам'ятники і фонтани, барельєфи і самотні мармурові постаті, щедро розкидані по парках, алеях, старих покинутих цвинтарях і невеличких площах, своєю вразливістю та крихкістю лише підкреслюють вразливість та крихкість реальності, яка, попри свої позірні безкінечність та всеохопність, в разі небезпеки не може навіть

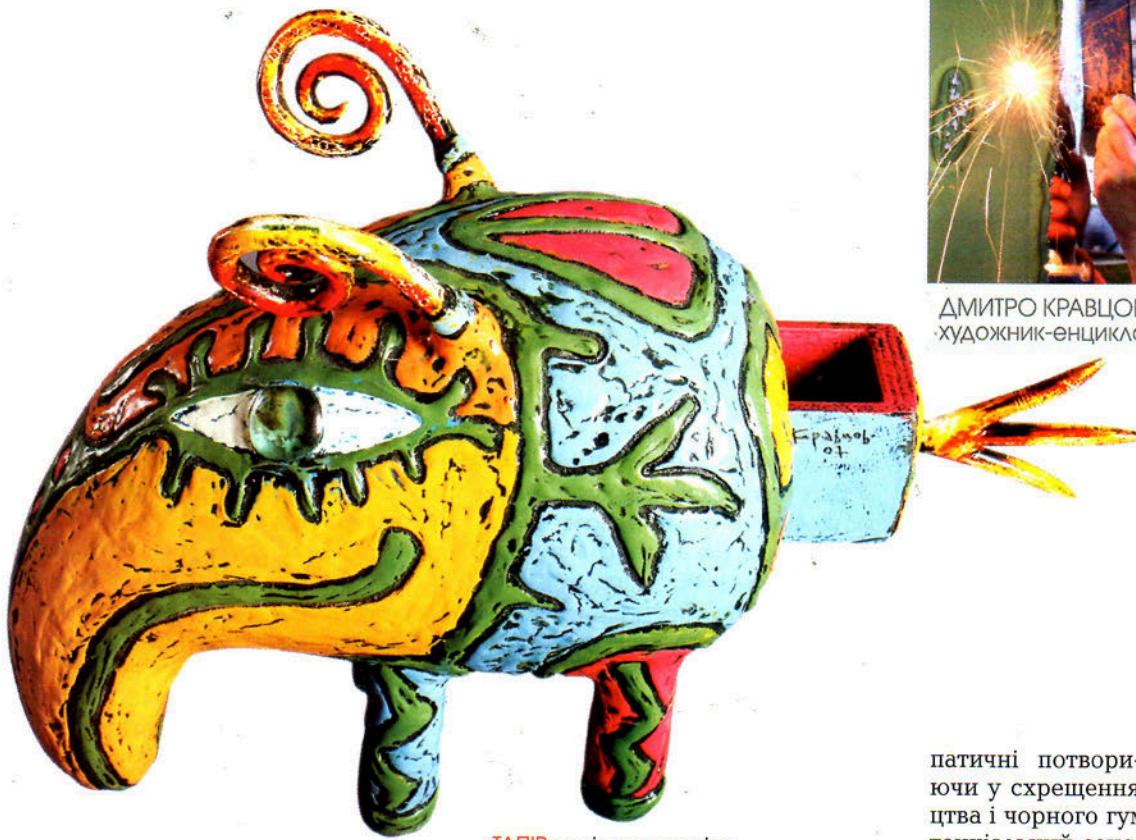
захиститися символічним дерев'яним футляром. Бо немає такого футляра, до якого можна було б схovати всіх нас. Тому ми з вами, на відміну від пам'ятників вождям і композиторам, усі сніги й метеоритні дощі мусимо зустрічати з відкритими очима та серцями. І вік наш при цьому не довшає. Печальні скульптури переживають своїх творців, переживають натовпи безіменних громадян, які щодня пробігають повз пам'ятники в невідомому напрямку, намагаючись якомога довше протягнути, якомога краще пристосуватися і якомога глибше окопатися за цих несприятливих умов. Скульптури, що повільно руйнуються від вітру, дощу та холоду, руйнуються все ж значно повільніше за нас із вами. Саме це і є подвійною метафорою, засвідчуючи не так минувщість матеріально-цивілізаційних надбань, як іхню стійкість порівняно з категоріями екзистенційними.

Скажімо, навіть за всієї стрімкої плинності політичної кон'юнктури, пам'ятник диктатору є кращою інвестицією, яку лише можна вигадати. Його демонтування лише помітніший слід, аніж проваджена покійним внутрішня політика. Наша реальність побудована в надзвичайно дивний спосіб: вона потребує постійної фіксації, вимагає регулярного виготовлення гіпсовых форм, у яких би могла відобразитися і зафіксуватися. Час — це гіпсові маски наших облич, зняті обережно вночі, коли ми спимо. На ранок життя продовжується, час іде безупинно, і ти, за великим рахунком, не відчуваєш жодних змін. Взагалі нічого не відчуваєш, крім присмаки гіпсу на устах. Ось це і є присмак історії.

Мітін зоопарк

У ЯКИХ БИ ІМПРЕЗАХ НЕ БРАВ УЧАСТЬ СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ МАЙСТЕР ДМИТРО (МІТЯ) КРАВЦОВ, СКРІЗЬ ВІН Є ОКРАСОЮ МИСТЕЦЬКОГО ШОУ

Автор: Мар'яна Прут

«ТАПІР», змішана техніка

Він завжди там, де несеться нестримний потік радикальної творчої думки. Разом зі своїм другом, Григорієм (Грушою)

Столбченком, Кравцов любить шокувати колег і публіку під час контркультурних заходів, пленерів і виставок, а особливо — міжнародного арт-хеппенінгу в підмосковному Вертієво. Цей фестиваль концептуальних мистецтв щороку змінює тему: «Штирліц» був присвячений великому кіноміфу, «Арт-ек» — пionерському дитинству абсолютної більшості присутніх. Крім того, що

художник проводить тут майстер-класи малюнка, живопису й ліплення, він виставляє свої роботи і просто неба творить скульптурні композиції.

А коли Мітя з якогось доброго дива все ж потрапляє додому, то пише лірично-гrotескні полотна з морячками, рибачками і приморськими «мамзельками», ілюструє книги і збирає мотлох. Найбільші слави серед колекціонерів contemporarу art митцеві приніс його нескінчений зоопарк, де кожен представник фауни змайстрований з того, що Бог дав. Мітя робить сим-

ДМИТРО КРАВЦОВ
художник-енциклопедист

патичні потвори-гібриди, вкладаючи у схрещення високого мистецтва і чорного гумору чи не екзистенціальний сенс. Бо як ще можна сприйняти зроблену з елементів старої м'ясорубки свинку? Як символ самознищення чи, навпаки, щемкої незахищеності? А броньований кіт із дверцятами в черевці? Такого не копнеш сперсердя, бо невідомо, що він там у собі приховує. А пташка-збирачка із гіпертрофованим дзьобом, який розкривається, і саме в цю макабричну пашку її потрібно кидати грошики? Ні, у Міті всі тваринки чудові. Він їх любить і намагається прикрасити якнайлішче. А з цього бажання народжується дивовижний світ, з мешканцями якого несила розлучитися. ■

ЗА ПІДТРИМКИ ПОСОЛЬСТВА РЕСПУБЛІКИ СЕРБІЯ В УКРАЇНІ
ТА МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ РЕСПУБЛІКИ СЕРБІЯ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ
КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВ
КМДА

СВЯТОШИНСЬКА РАЙОННА
у місті КІЄВІ ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ

ПРОДЮСЕРСЬКА
АГЕНЦІЯ "АРТМЕДІА"

представляють:

ФЕСТИВАЛЬ СЕРБСЬКОГО КІНО

режисер ГОРАН МАРКОВИЧ

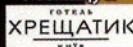

22 - 27 БЕРЕЗНЯ
www.zhovten-kino.kiev.ua

Офіційні партнери:

Розміщує:

Приглашає:

Генеральний
інформаційний
партнер:

Інформаційні
партнери:

Партнери:

Головний
кінопартнер: КІН

CD

На межі фолу

Пам'ятаєте циганські оркестри у фільмах Еміра Кустуріци з їхнім сюрреалістичним шалом? Якщо так, вам легко буде уявити сценічний образ музичних шибеників, які гуртом називаються «Перкалаба». Зовні — це весільні гуцульські лабухи, а насправді — маскарад колишніх розвеселих панків. Тримаючись на межі фолу, вони витворюють химерну реальність, наповнену шаленим драйвом, в серцевині якої чаклє соліст і шоумен Федот. Він нагадує Аукціонівського Гаркушу, хоча його амплуа інше: сільський божевільний. Не перший рік гурт видає карнавальний ска-панк, замішаний на гуцульському фольклорі. Наявність цимбалів, могутньої ритм-секції та духових створюють щільний звук, в який вмонтовано безліч кумедних родзинок і кілька дошкульних кавер-версій на пісні «Братів Гадюкіних» та Олександра Білаша. А переспів композиції «Чотири танкісти і пес» звучить як трек з диска Rammstein.

Головний генератор ідей у групі — Олег Гнатів — продюсер, який уже 15 років опікується альтернативними формациями. Наполеглива робота з «Перкалабою» наприкінці 2007 року увінчалася професійним туром містами Австрії, Німеччини, Польщі, Швейцарії. Певна річ — з альбомом «Говорить Івано-Франківськ», що виглядає як тотальний прикол. На обкладинці буклета-«гармошки» бачимо добру сотню людей, які відгукнулися на пропозицію групи прийти до міської ратуші й сфотографуватися. Тут же зазначено — 2 диски. Так і є: один — справжній музичний, другий — абразивний, для «болгарки».

Олександр Євтушенко

«Перкалаба». Говорить Івано-Франківськ. — Тарас Бульба Ent., 2008.

КІНО

Сафо без

Нові власники Ялтинської кіностудії для свого першого дітища обрали «відверту еротичну мелодраму». Слоган «Сафо» — «Любов без меж» — додає стрічці пікантної скандалності, але не більше. Якщо уважно придивитися до сюжетної конструкції фільму, можна побачити трохи дивну історію. Пара американців — донька банкіра Сафо (Авалон Бері) та її чоловік, художник Філ (Тодд Солей) — проводять свій медовий місяць на острові Лесбос. Там дружина якось несподівано, але дуже швидко втрачеє розум. Спочатку намагається змінитися лише зовнішньо, та після знайомства з росіянкою Хеленою (Людміла Ширяєва) остаточно відпускає гальма. Нова подруга веде американку до музею її давньогрецької тезки, а потім спокушає на мальовничому узбережжі. Взаємна пристрасть триває не-

довго. Хелена захоплюється Філом, після чого лесбійські бажання росіянки зникають, наче примари на світанку, а от Сафо не здатна її забути.

Остаточно нищить фільм зловживання сценаристом цитатами з творів великої поетеси та псевдофілософськими сентенціями на кшталт «задоволення — це добре, біль — це погано, сором — ніщо». Аби таке верзти з екрана, потрібно мати неабиякий талант, якого задіяні в стрічці актори так і не продемонстрували. Тут пошкодуєш, що кіно — не театр з його можливістю живого спілкування, коли просто із зали можна вигукнути: «Не верю!». І бути почутий.

У кінотеатрах України з 6 березня

Олександра Коверзнева

ВИСТАВКА

Відтінки чорного

Дніпропетровський художник Тимофій Строганов у столиці гостєє зрідка. З останніх київських виставок запам'яталася In Vivo («Вживу»), що проходила два роки тому в «Совіарті» — майже повністю зафарбовані чорним кольором полотна, на яких, якщо уважно придивитися, вимальовувалися постаті, дерева та дворики. Митець взагалі любить темні відтінки — певно, жодна робота Строганова без цього не обходить: контури силуетів, густі тіні, примарні постаті. Темнота, що іноді цілком захоплює його картини, сповнює їх тривогою та занепокоєнням.

Нинішня експозиція «Сім ліків свідомості» відрізняється від попередніх. Тут чорне поступилося місцем яскравим і тривожним фарбам, що підсилюють ефект чуттєвої, мало не експресіоністської, напруги. Якщо раніше свої твори Строганов прописував відповідно до вимог жанру, то тепер вони демонстративно недбалі й умовні. Достеменно не відомо, які вони — ліки свідомості. А як виглядає підсвідомість, здається, митець нам уже показав.

До 31 березня

Галерея «РА»
(Київ, вул. Хмельницького, 32)

Анна Шабеко

ЗЛИМ ТИХИМ СЛОВОМ

МЕЖ

Сьогодні Леся Ставицька — єдиний український лінгвіст, чиїми словниками не просто користуються — їх читають у буквальному розумінні. Знайомство зі специфічними словами, відповідним чином згрупованими, розтлумаченими і прокоментованими, розпочалося 5 років тому з оприлюднення «Короткого словника жаргонної лексики української мови». Чи не вперше тоді було продемонстровано, що найважливіший засіб спілкування українців — не та канонічна «мова калинова», а жива стихія, яку неможливо зупинити примусово в межах певної норми. І що народна фантазія, яка блювання здатна перетворити на «pterodactyla», а брудні шкарпетки — на «бумеранги», таки безмежна.

«Українською мовою без табу», де зібрано близько 5-ти тисяч одиниць нецензурної лексики та її відповідників, продовжено роботу з розкріпаченням вітчизняного соціуму. Використовуючи фольклорний мате-

ріал, тексти художньої літератури та інтернетівських чатів, різні за типом вітчизняні словники, записи усного спонтанного мовлення, Ставицька розвінчує міф про кореневу цнотливість нашої мови. Йдеться не так про запозичення лайок і евфемізмів, пов'язаних з темою тілесного низу, як про давньослов'янське їх походження. Лайок як таких зафіксовано всього 7, проте похідних і синонімів — безмежжя: рахувати й досліджувати їх ще не одному дослідникові вистачить.

Вікторія Поліненко

Леся Ставицька. Українська мова без табу. — К.: Критика, 2008.

ТЕАТР

Між збоченням і любов'ю

Одна справа — читати епатажний роман Набокова «Лоліта» наодинці, інша — бачити його втіленим під світлом софітів. Описана у книзі історія кохання дорослого чоловіка до дівчинки-підлітка Карним кодексом цивілізованих країн кваліфікується як розтління неповнолітніх. І хоча зі сцени до глядачів звертаються як до «присяжних засідателів», раз у раз чомусь з'являється відчуття, ніби тебе самого схоплено «на гарячому» і ти береш участь у груповому злочині. Во виставу Андрія Білоуса «Лоліта» побудовано на вибуховій суміші взаємовиключних відчуттів та межових станів. Це і сповідь педофіла з безліччю піканних подробиць, і трагедія фатального незбігу долі всіх персонажів, і фарс їхньої зустрічі в буденності життя.

Режисеру вдалося пройти тонким лезом гарного смаку: говорячи зі сцени про речі надто інтимні й неодно-

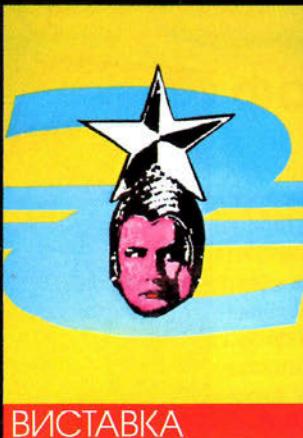

значні, він зберігає баланс між скандалістю і благопристойністю. Лоліта (Ольга Лук'яненко) — розпусне створіння і психічно надломлена дитина. Гумберт (Дмитро Суржиков, Микола Боклан) — жертва своєї невротично загостреної чуттєвості і безжалійний спокусник. Матір Лоліти Шарлотта (Леся Самаєва) — нахабна

міщанка і знищена коханням без взаємності нещасна жінка. У своїй грі актори майстерно сполучають тонкий психологізм із комічним гротеском, тож і вистава вийшла насамперед про пекло самотності й гріхопадіння як стан випробування душі тілесністю. На порожній сцені — великий чорний автомобіль (сценографія Олега Луньова). Це і «розкіш» прихистку, і засіб пересування колами тієї безодні, яку може відкрити чесна з собою людина.

Київський театр драми і комедії на Лівому березі Дніпра
(Київ, Броварський пр-т, 25)

Нatalia Shvchenko

ВИСТАВКА

КЛАСИКА

КІО

ТЕАТР

ЖІНОЧЕ СВЯТО?

ГРАФІКА Понад 20 відомих українських художників об'єднали тема 8 Березня. Та оскільки серед них переважають адепти contemporay art, реалістичними образами та поетичною ніжністю у проекті й не пахне. Він більше скидається на дослідження серйозної проблеми, що здійснюється переважно в комічний спосіб. Недарма у називі виставки з'явився знак питання. Це березневе свято призначено жінці? Чи навпаки, жінка є приводом незайвий раз повеселитися? Якою є сучасна українка? Відповіді дають Олександр Ройтбурд, Ілля Чичкан, Маша Шубіна, Володимир Кожухар, Жанна Кадирова, Микита Кадан та інші знані митецькі провокатори. Обрана для репрезентації форма — авторські листівки. Тільки замість троянд і теплих слів на них зображені дівчата з бородою, вагітні садистки й барбіподібні створіння. Найжіночніший вигляд з-поміж них має хіба Верка Сердючка.

До 26 березня

Галерея Kiev.FineArt (Київ, вул. Велика Житомирська, 12)

І ЩЕ ДЕЩО

Березневі експозиції позначені увагою до «жіночого питання». Виставка скульпторки Тетяни Альбицької-Костомарової — ще одне підтвердження цієї тези. 16 представлених робіт мисткині, зокрема, «Цариця», «Русалка», «Спляча красуня», «Синя панчоха», виконані в неоднакових техніках та з різних матеріалів, містять натяк на те, що в кожній жінці приховано своє «дещо».

До 21 березня

Муніципальна галерея (Харків, вул. Чернишевського, 15)

МІЙ ШУБЕРТ

РЕТРОСПЕКТИВА Розпочавши концертний цикл «Всі симфонії Франца Шуберта», диригент Роман Кофман переслідував кілька цілей. Втримати високо підняту планку після ретроспективи «Всі симфонії Бетховена». Концентровано донести до широких верств слухачів сприйняття світлого композиторського образу. Відновити історичну справедливість — і зіграти наречті в Україні симфонії австрійського романтика під правильною нумерацією. Після грудневого знайомства з 1-ю, 2-ю та 3-ю симфоніями і прем'єрами 5-ї та 6-ї на початку березня, коли слухачі спостерігали за пробудженням у Шуберта індивідуальних творчих ознак і впливом на нього стилів Моцарта і Бетховена, будуть представлені симфонії Четверта «Трагічна» і Десята «Ненаписана» Шуберта — Беріо. Працюючи над останньою, італійський авангардист до Шубертивських ескізів підійшов з обережністю архіваріуса.

18 березня

Національна філармонія України (Київ, Володимирський узвіз, 2)

ДИМ КОХАННЯ

Викладач Кельнської консерваторії та художній керівник гітарного конкурсу в Хайнсберзі, Роман Вязовський принципово не пориває зі своїм корінням і завжди включає до програм 1–2 твори російських авторів. Безпрограшною «фішкою» його нинішнього концерту буде соната-фантазія «Дим кохання» Константіна Васильєва за мотивами Шекспірівської трагедії «Ромео і Джульєтта».

17 березня

Національна філармонія України (Київ, Володимирський узвіз, 2)

ВІЙНА І МИР

ФЕСТИВАЛЬ Цього разу до програми фестивалю Сербського кіно увійшли стрічки одного режисера — Горана Марковича, який є автором 50-ти документальних короткометражок і 11-ти художніх повнометражних картина. Відкриватиметься імпреза фільмом «Шеренга», за який 2003 року він отримав Гран-прі Монреальського МКФ. Тему спротиву сербів режимові Слободана Мілошевича режисер вирішує під незвичним кутом зору. Масові народні протести середини 1990-х — тільки для особистих драм, пережитих деякими белградськими поліцейськими, які виконують свої обов'язки на вулицях бунтівного міста. Також будуть показані комедія «Тіто і я» (1992), драми «Спеціальне виховання» (1977) та «Смішна до сліз трагедія» (1999) і стрічка «Національний клас» (1979), яка оповідає про балканський варіант Дон Жуана, котрий вирішив в оригінальному способі «відкорити» від армії.

22–27 березня

Кінотеатр «Жовтень» (Київ, вул. Костянтинівська, 26)

З ТОГО СВІТУ

Під час весільної церемонії помирає наречена Кейт. Аби не втратити зв'язок з нею, її «потенційний» чоловік Генрі звертається за допомогою до медуза Ешлі, якій вдається не лише викликати привид дівчини, але й закохати в себе відвідувача. Тепер Кейт втручається в перебіг їх роману, даючи корисні поради. Попри похмуру тему, «Наречена з того світу» — доволі смішне кіно.

У кінотеатрах України
з 13 березня

ДВІ КОМЕДІЇ

ГАСТРОЛІ Російський державний театр ім. Вахтангова завітає до нас із виставами «Дядечків сон» і «За двома зайцями», в яких головні жіночі ролі виконує бліскуча комедійна акторка Марія Аронова. У класичній постановці за Достоєвським її партнером виступатиме Владімір Етуш. А ось спектакль за п'есою Старицького традиційним не назовеш: акторка посвоєму трактує образ Проні, особливо наголошуєчи на вадах її характеру і не помічаючи гарних рис. У столиці покажуть обидві вистави, в Одесі — лише «За двома зайцями», в Дніпропетровську — «Дядечків сон».

15 березня

Teatr музиичної комедії ім. Михайла Водяного (Одеса, вул. Пантелеїмонівська, 3)

17–18 березня

Teatr російської драми ім. Лесі Українки (вул. Хмельницького, 5)

20 березня

Дніпропетровський театр опери та балету (Дніпропетровськ, пр-т Маркса, 72а)

КАНТАТА

В основі сценічної канти та Карла Орффа «Карміна Бурана» — поезія вагантів. Втілити її на сцені нелегко, адже у творі поєднано елементи ораторії, опери, балету, драматичного театру і містерії. Та в Дніпропетровську не побоялися труднощів, хоча, за словами режисера постановки Олега Ніколаєва, «довелося напружити всі творчі сили театру».

14–15 березня

Дніпропетровський театр опери та балету (Дніпропетровськ, пр-т Маркса, 72а)

НАВІГАТОР

ДЖАЗ

ЛІТЕРАТУРА

ФЕСТИВАЛЬ

ЗВУКИ ГІТАРИ

КОНЦЕРТ Про музикантів рівня гітариста Ела Ді Меолі зазвичай кажуть, що вони на наших теренах з'являються нечастіше одного разу на 10 років. Тому, почувши колись гру свого кумира, з неабияким подивом помічаєш його повернення за кілька років. А потім починається справжнє шаленство: лише місяць тому музикант промайнув на тутешньому етнофестивалі і знову дає концерт, тепер сольний. Відтоді, як він 1974 року вперше вийшов на сцену разом із групою Чіка Корія Return to Forever, 17 його альбомів розійшлися накладом у понад 6 млн копій. Нинішня програма, яку він наразі представляємо, має помпезну назву «Світова симфонія». Колориту справжньої world music їй надасть вірний український Санчо-Панса Ді Меолі, бандуррист Роман Гриньків. Присутність симфонізму певною мірою забезпечить Національний ансамбль «Київська камарата» під керівництвом Валерія Матюхіна.

19 березня

Національний палац «Україна» (Київ, вул. В. Васильківська, 103)

ЧОРНА РАДІСТЬ

Дует Джо Форда (альт-саксофон) і Ларрі Вілліса (фортепіано) покаже, чого варти дві гарлемські легенди. Перший за 40 років своєї кар'єри записав понад 100 дисків із госпелом, фанком та афро-кубінськими темами. Другий задовго до того, як переключився на фортепіано, грав музику від авангарду до року й співав у операх Арони Копленда під керівництвом Ленні Бернстайна.

16 березня

Національна музична академія (Київ, вул. Городецького 1-3/11)

ФАНТАСТИКА

ВИСТАВКА На III Весняному міжнародному ярмарку «Медвін», що відбудеться спільно з асамблесю фантастики «Портал», приземлиться чималий «зорянний десант» письменників. У роботі «Порталу 2008» візьмуть участь Марина та Сергій Яченки, Генрі Лайон Одді, Андрій Дацков, Андрій Валентинов (Україна), Дмитрій Биков і Святослав Логінов (Росія). Одразу після відкриття відбудеться зустріч із творцем трілогії про нічну, денну, сутінкову та останню «варти» Сергеєм Лукьяненко. У межах виставки-ярмарку – презентація екранизації його першого роману «Лицарі сорока островів». Сценарій фільму написало подружжя Яченків, зйомки проходили в Україні, а над постановкою та спецефектами працювали голлівудські фахівці. Серед запрошених також італійський фантаст Роберто Квалья, у творчому доробку якого є наукова фантастика, гумористична і «паранормальна» література.

20-23 березня

Виставковий центр «Спортивний» (Київ, вул. Фізкультури, 1)

ПОЛЕ БОЮ

«Поетичний турнір у Чернівцях» – нагода вкторе почути поетів-двоцисячників Павла Коробчука, Артема Полежаку та Андрія Нечтайла. А також уважніше придивитися до творчості хмельницьких (Андрія Шамрая, Ксенії Жужі, Дениса Шашенка, Гріші Багеми, Боді Демона) та чернівецьких (Романа Стадника, Христі Венгринюк, Сашка Горського) віршувальників.

15 березня

Будинок естетики та дозвілля (Чернівці, вул. Шепетівська, 5)

МОВОЮ ДЮОМА

ФРАНКОФОНІЯ – це міжнародна організація, що охоплює понад 200 млн учасників руху, які мають за мету підтримувати французьку мову в усіх можливих жанрах мистецтва. 2006 року Україна приєдналася до цієї спільноти: спочатку як спостерігач, а нинішнього року прийматиме гостей з франкомовних країн. «Тиждень франкофонії» за підтримки знавця питання Олега Скрипки пройде в 11-ти містах. Зокрема, «Територія кіно» у Києві, Львові, Одесі, Дніпропетровську, Донецьку та Харкові представить свою орігіналістичну програму «Лицарі сорока островів». Сценарій фільму написало подружжя Яченків, зйомки проходили в Україні, а над постановкою та спецефектами працювали голлівудські фахівці. Серед запрошених також італійський фантаст Роберто Квалья, у творчому доробку якого є наукова фантастика, гумористична і «паранормальна» література.

14-21 березня

ДЖАЗ-ЧЕРКАСИ

Фестиваль «Черкаські джазові дні» проводиться з 1988 року і майже без пауз. Цього разу подаювати свято присягаються біг-бенд Черкаського музучилища, Cherkasy Jazz Quintet, україно-американський квінтет Олени Леонової, київська група Night Groove із солісткою Юлею Ромою та кілька команд із Москви і Дюссельдорфа. Насамкінець завітають Джо Форд і Ларрі Вілліс.

16-17 березня

Обласна філармонія (Черкаси, вул. Хрестатик, 196)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«КНИЖКОВИЙ СВІТ – 2008»

Книжкова виставка-ярмарок у Полтаві.

14-15 березня. Міський будинок культури (Полтава, майдан Незалежності, 16)

«ВЕЧІР З ГАРНЕНЬКОЮ ТА САМОТНЬОЮ»

Напевно комедія за текстами Олега Єрнєва і Ханоха Левіна.

14-15, 19-20 березня. Муніципальний театр «Київ» (Київ, Андріївський узвіз, 21)

«ОРКЕСТР ЧЕ»

Виступ рокерів із театральним ухилом.

15 березня. Клуб «Шинок» (Тернопіль, вул. Замкова, 10а)

«ДРАМА», «БІЙКИ І ПЕРЕГОНИ», «ВІЗУАЛЬНІ ЕФЕКТИ»

Фільми-призери Ars Electronica Animation Festival'2007, в яких розкрита тема «залаштункової» реальності комп'ютерної анімації.

16 березня. Нічний клуб «Хліб» (Київ, вул. Фрунзе, 12)

«НОЧНІСЕ СНАЙПЕРИ»

Ювілейний концерт «Лучшее за 15 лет».

16 березня. Український музично-драматичний театр ім. Тараса Шевченка (Дніпропетровськ, вул. Леніна, 5)

17 березня. КіК «Україна» (Харків, вул. Сумська, 35)

ЛІТЕРАТУРНА ЗУСТРІЧ

Польський історик Томаш Стриєк представлятиме свою книгу «Якого минулого потребує майбутнє. Інтерпретації національної історії в історіографії та публічних дискусіях в Україні 1991-2004».

20 березня. Книгарня «Є» (Київ, вул. Лисенка, 3)

GREEN SILENCE

Молодий львівський funky-jazz'овий колектив.

20 березня. Бар «Майдан» (Луцьк, вул. Бойка, 2)

«ГЕНЕЗИС»

Мультимедійний проект Оксани Чепелик на тему материнства.

До 23 березня. Центральний будинок художника (Київ, вул. Артема, 1-5)

«СВІТ ГЛІНЯНОГО ДИВА»

Виставка сучасної української кераміки.

До 31 березня. Музей народного декоративного мистецтва (Київ, вул. Мазепи, 21)

НАШ ТИЖДЕНЬ

ДРІБНИЦЯ, А ПРИЄМНО На виїздах вибрався на Майдан попити пива, поки ще нас не беруть до Євросоюзу і ще не заборонили це робити не криючись, прямо на площах та вулицях. Яким же було мое здивування, коли, кинувши оком на архітектурний шедевр, подарований містом Москва Києву і який тепер носить називу готелю «Україна», углядів заповітні крапочки над «Ї», яких донедавна не було (про це я згадував у шостому числі **«Тижня»** від 8–15 лютого). Не знаю, чи то рівень патротизму зріс на кілька відсотків, чи хтось із адміністрації читає наш журнал щотижня, але навіть за таку випадковість дякую. Дрібниця, а приемно. ■

РОМАН
КАБАЧАЙ

ІГОР
КРУЧИК

ОСТАННІЙ ІЗ РОСІЯН Вайлуватий Валусев рекламиє горілку: підробляє моделью, втративши чемпіонські гонорари. Розпрощався з чемпіонством у боксі і Султан Ібрагімов — допоміг Кличко... І от після двобою Олега Маскаєва з Самоелем Пітером у найвищому дивізіоні профі-боксу тепер росіян нема. «Великий О», як називають Маскаєва, — супербоєць і справжній мен: хоробрый, технічний, щирий, багатодітний... Але не аж такий юний, аби регулярно гамселяти кошмарних нігерійців. Отже, росіяни втратили останнього чемпіона-важковаговика. Втім, придбали вони його нещодавно, і якось дивно. Московські бюрократи надали громадянство Росії казахстанцеві Маскаєву лише після того, як він завоював найпрестижніший пояс боксера у США. ■

СОБАЧЕ ЖИТТЯ Ніколи не звертала уваги на те, що власники собак — окрім своєрідна державка зі своїми інтересами і неписаними законами. Поки випадково не знайшла і не підібрала маленьку таксус, яку викинули на вулицю. Тепер я також належу до «собачників», і в мене з'явилось багато нових знайомих, з якими я вітаюся, а іноді й спілкуюся, щоранку. У більшості випадків я навіть не знаю, як їх звати, де вони живуть і чим займаються. Проте мені відомо майже все про їхніх «менших братів». Наприклад, як Нора плювала на хвилі, коли вперше побачила море, як Масік відпочивав на дачі і скільки пар взуття перетрошив Паріс, коли його вперше залишили вдома самого. ■

СВІТЛАНА
СТОВПОВА

НАТАЛІЯ
ВАСЮТИН

ПІСТ ТА «ЗАДОВОЛЕННЯ» Усі телеканали першою новиною аж два дні подавали те, що Україна заступить, а поготів вже заступила, на Великий піст. Чи то у країні новин більше немає, чи то українці аж настільки набожні? Навряд. Принаймні, серед усіх моїх знайомих аж п'ятеро дотримуються посту, четверо з них не з релігійних переконань, а заради оздоровлення. Та найгірше те, що як мінімум один телеведучий широ репотав, повідомляючи про настання Посту і пропонував тим, хто поститься, одразу вимкнути телевізор, бо дивитися його у Піст — також гріх. Адже треба обмежуватися не лише в їжі, а найперше — у задоволенні. А я одразу чомусь подумала про ту одну свою широ віруючу колегу, і мені захотілося позбавити себе «задоволення» споглядати посмішку ведучого. ■

ВИПАДКИ Днями з друзями поїхали до Луцька. Оселилися вирішили у готелі «Україна». У більшості наших готелів поселення з 12:00, у цей же час потрібно і звільнити кімнату. Але потяги «Укрзалізниці» ходять за своїм розкладом, тому часто кімната потрібна або вранці, або ввечері. Ми домовилися з готелем про ранкове поселення, за що наперед заплатили більше, ніж звичайно за добу. Коли ж приїхали, то виявилось, що нашу кімнату вже здали іншим людям. А нам запропонували повернути частину коштів. Але ж нам потрібна кімната, за яку ми вже заплатили! На що у відповідь почули: «Ну, випадки бувають різні». Організаторам Євро-2012 варто вже зараз про це попередити майбутніх туристів. ■

СЕРГІЙ
ГУЗЬ

ОЛЕНА
ЧЕКАН

ХВИЛИНА СЛАВИ Мала необережність написати про принади Second Hand, і почалося. Телефон не віщував. Приятельки, дружини і подружки приятелів в один голос: «Коли йдеш на секонд?» І пояснення, що була там разів п'ять (два з них, коли писала статтю); що всі мої здобутки з нього — срібна пряжка і гудзики; що взагалі не терплю будь-який шопінг, бо жалую за втраченим часом, — не діяли. Довелося йти. Тинялися години дві, втомилися страшенно: погане освітлення, неприємний запах, багато людей, але здобич!!! На трохи: британський стек, безліч гудzikів, кобура від дамського пістолета часів Другої світової, шовковий гольф (справжній La Costa і новий!) та розкішне кашемірове пальто. Кобура і пальто мої. Пальто розпорола, випрала — і до країні. Буде суперкостюм! ■

ТЕЛЕКАНАЛ НОВИН

Коли ти хочеш знати

Сьогодні мало знати більше,
сьогодні треба знати все!

УКРАЇНА РЕГІОНАЛИ ЗНОВУ "З'ЯСОВУВАЛИ" СТОСУНКИ З БЮТІВЦЯМИ
ДАТСЬКІ РОЗВАГИ КИЇВ

УКРАЇНА ЧАСТЬ ГРИНІВЧИХ ИПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ СКЛАДАЄ БЛІЖКО 5%
ІПОТЕКА КИЇВ

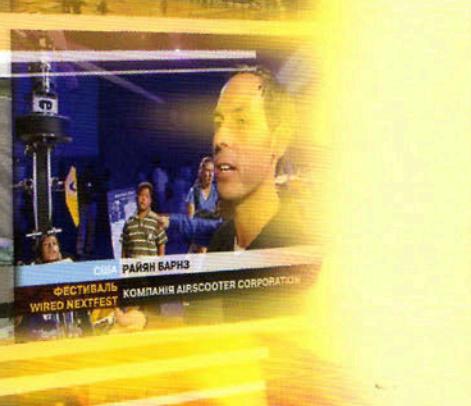
США УРД ЗАНДОРОВА УСТАЛА
НАЦІОНАЛЬНА NASDAQ З ВОРСЕ DUBAI
БЕЗПЕКА АРХІВ

ЄВРОСОЮЗ ЄВРОПАРЛАМЕНТ УХВАЛИВ ВХОДЖЕННЯ 9 КРАЇН ДО ЗОНИ ШЕНГЕНУ
ШЕНГЕНСЬКА ЗОНА СТРАСБУРГ

ІСПАНІЯ ЗУСІЛЛЯ "HONDA" СКОНЦЕНТРОВАНИ НА СЕЗОНІ 2008-ГО РОКУ
ФОРМУЛА-1 АРХІВ

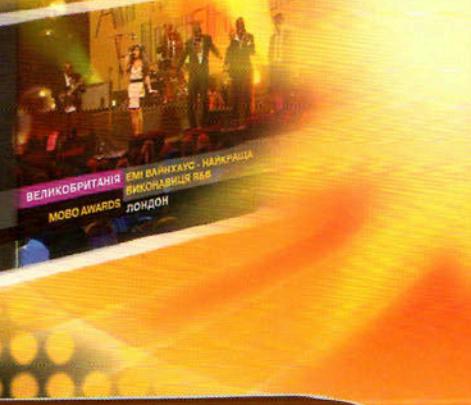

ФЕСТИВАЛЬ WIRED NEXTFEST
РАЙАН БАРНЗ
КОМПАНІЯ AIRSCOOTER CORPORATION

PARIS
in Stars

КИТАЙ ПЕРІС ХІЛТОН "ЗАСВІТИЛАСЯ"
ШОУ MTV НА MTV STYLE AWARDS
ШАНХАЙ

ВЕЛІКОБРITАНІЯ ЕМІ ВАННХАУС - НАЖИРАДА
MOBO AWARDS ВІКОНАМІС ЛЕВ
ЛОНДОН

10 080 хвилин мовлення щотижня дозволили телеканалу новин «24» стати зручним цілодобовим джерелом інформації

764 новинних сюжеті за добу дають повну інформаційну картину дня на одному телеканалі

105 пізнавальних програм за добу дозволяють глядачеві отримати більше, ніж просто новини

65 журналістів-професіоналів стежать за тим, аби жодна новина не пройшла повз вашу увагу

24 корпункти по Україні та за її межами щоденно збирають для вас найважливішу інформацію

8,23 млн. глядачів вже дивляться нас в кабельних мережах, в ефірі та з супутника

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 228-05-66
office@book-ye.com